

Polen – en nyckel i försvaret av NATO:s östra flank

Eva Hagström Frisell och Anna Sundberg

FOI-R--4310--SE

NOVEMBER 2016

Eva Hagström Frisell
Anna Sundberg

Polen – en nyckel i försvaret av NATO:s östra flank

Bild/Cover: Polens president Andrzej Duda och befälhavaren för amerikanska arméns styrkor i Europa, general Ben Hodges, besöker platsen för byggandet av en amfibiebro över floden Wisla under övningen Anakonda-16, i juni 2016. TT/ EPA/TYTUS ZMIJEWSKI POLAND OUT

Titel	Polen – en nyckel i försvaret av NATO:s östra flank
Title	Poland – a key in the defence of NATO's eastern flank
Rapportnr/Report no	FOI-R--4310--SE
Månad/Month	November
Utgivningsår/Year	2016
Antal sidor/Pages	87
ISSN	1650-1942
Kund/Customer	Försvarsdepartementet
Forskningsområde	8. Säkerhetspolitik
FoT-område	
Projektnr/Project no	A16102
Godkänd av/Approved by	Lars Höstbeck
Ansvarig avdelning	Försvarsanalys

Detta verk är skyddat enligt lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk, vilket bl.a. innebär att citering är tillåten i enlighet med vad som anges i 22 § i nämnd lag. För att använda verket på ett sätt som inte medges direkt av svensk lag krävs särskild överenskommelse.

This work is protected by the Swedish Act on Copyright in Literary and Artistic Works (1960:729). Citation is permitted in accordance with article 22 in said act. Any form of use that goes beyond what is permitted by Swedish copyright law, requires the written permission of FOI.

Sammanfattning

Syftet med denna studie är att analysera polsk säkerhets- och försvarspolitik samt dess betydelse för försvaret av NATO:s östra flank. Ett särskilt fokus läggs på förändringar som har genomförts under de senaste två åren, dvs. efter Rysslands illegala annektering av Krim, NATO:s åtgärder för att stärka den östra flanken samt det polska maktskiftet 2015.

Även om den nya regeringen och presidenten har framfört ett tydligt budskap om förändring uppvisar den polska säkerhets- och försvarspolitik en hög grad av kontinuitet. Det nya styret har dock tagit flera initiativ till reformer och satsningar som kan få genomslag på längre sikt. Försvarsbudgeten har höjts från 2016 och försvarsministern har lagt fram förslag om att etablera nya territorialförsvarsstyrkor samt revidera det militära moderniseringsprogrammet. En annan viktig nyhet är den uttalade ambitionen att spela en större roll för att bidra till säkerhet både på NATO:s östra och södra flank.

Polen spelar en central roll i stärkandet av försvaret av den östra flanken bl.a. mot bakgrund av att landet huserar flera viktiga NATO-staber. Sammanfattningsvis är det ändå Polens geografiska läge snarare än landets nationella militära förmåga som gör att landet spelar en central roll i försvaret av NATO:s östra flank. Polen har problem både med implementeringen av försvarsreformen och moderniseringen av materiel. Samtidigt finns i Polen ett stort stöd bland såväl politiker som i den allmänna opinionen för att satsa på försvaret. Om regeringen lyckas med att realisera de reformer som föreslagits skulle Polens militära bidrag till försvaret av den östra flanken kunna öka.

Nyckelord: Polen, säkerhets- och försvarspolitik, NATO, östra flanken, Ryssland, hybridkrigföring, cybersäkerhet, EU, USA, Weimartriangeln, Visegrad, Tyskland, försvarsreform, försvarsbudget, modernisering, NRF, VJTJF, MNC NE, övningar.

Summary

The aim of the study is to analyse Poland's security and defence policy and its significance for the defence of NATO's eastern flank. A special focus of the report are changes introduced over the past two years, i.e. after Russia's illegal annexation of Crimea, NATO's actions to strengthen the eastern flank and the change of power in Poland in 2015.

Even though the new government and president rhetorically have stressed the need for change, the Polish security and defence policy shows a high degree of continuity. The new regime has, however, taken several initiatives for reforms that can have an impact in the longer term. The defence budget has increased from 2016 and the Defence Minister has proposed the establishment of a new territorial defence structure as well as a revision of the military modernization program. Another important new feature is an ambition to play a greater role as a security provider, both on NATO's eastern and southern flank.

Poland plays a central role in strengthening the defence of NATO's eastern flank. It hosts several important NATO installations. However it is Poland's geographic location rather than the country's national military capability that makes the country a key factor. Poland has problems with the implementation of the ongoing defence reform as well as the modernisation of equipment. At the same time, there is large support among both politicians and in the public opinion to focus on defence. If the government succeeds in realizing the reforms proposed, Poland's military contribution to the defence of the eastern flank could increase.

Keywords: Poland, security and defence policy, NATO, eastern flank, Russia, hybrid warfare, cybersecurity, EU, United States, Weimar triangle, Visegrad, Germany, defence reform, defence budget, modernization, NRF, VJTF, MNC NE, exercises.

Innehållsförteckning

Förord	7
Förkortningar	8
1 Inledning	9
1.1 Syfte och frågeställningar	10
1.2 Metod och material	10
1.3 Avgränsningar	11
1.4 Disposition	12
2 Säkerhets- och försvarspolitisk inriktning	13
2.1 Den polska säkerhets- och försvarspolitikens grundpelare	13
2.1.1 Strategisk inriktning	14
2.2 Inrikespolitikens påverkan på säkerhets- och försvarspolitiken	15
2.2.1 Då och nu – kontinuitet trots allt	17
2.3 Dominerande hotbilder	20
2.4 Prioriterade samarbeten	23
2.4.1 NATO	24
2.4.2 EU	27
2.4.3 USA	29
2.4.4 Regionala och bilaterala samarbeten i Europa	30
2.4.5 Tyskland	33
2.5 Avslutande reflektion kring polsk säkerhets- och försvarspolitisk inriktning sedan 2014	35
3 Militärstrategisk utveckling	36
3.1 Nationella försvarssatsningar	36
3.1.1 Försvarsreformen	36
3.1.2 Strukturella förändringar	38
3.1.3 Försvarsbudgetens utveckling	41
3.1.4 Technical Modernisation Plan	43
3.2 Förstärkningar av det kollektiva försvaret inom NATO	48

3.2.1	Förstärkning av luft- och sjöövervakningen i Baltikum	48
3.2.2	Snabbinsatsstyrkor	49
3.2.3	Utvecklingen av multinationella staber och nya ledningsenheter i Östersjöområdet	51
3.2.4	Framskjuten närvaro i Baltikum och Polen	53
3.2.5	Övningar	55
3.2.6	Hybridkrigföring och cybersäkerhet	59
3.3	Förstärkningar inom prioriterade bilaterala och regionala samarbeten	61
3.4	Avslutande reflektion kring den militärstrategiska utvecklingen	65
4	Slutsatser	66
4.1	Kontinuitet och förändring i polsk säkerhets- och försvarspolitik sedan 2014	66
4.2	Analys av förmågan att försvara NATO:s östra flank.....	68
	Bilaga 1 Karta över Polen	73
	Källförteckning	74
	Skriftliga källor	74
	Muntliga källor	87

Förord

Att Polens affärer angår Sverige har varit känt under mycket lång tid. Under de senaste tre årtiondena har Polen utvecklats från sovjetisk satellit till en viktig och oberoende stat i Sveriges södra närområde. Inte minst den försvars- och säkerhetspolitiska utvecklingen, i ljuset av det försämrade europeiska säkerhetspolitiska klimatet, är skäl nog för ett närmare studium av landet. Polens roll i svensk försvars- och säkerhetspolitik är i ökande.

Föreliggande studie har tagits fram inom projektet Nordeuropeisk och transatlantisk säkerhet (NOTS) som bedrivs vid FOI på uppdrag av Försvarsdepartementet. Studien av Polens försvars- och säkerhetspolitiska utveckling utgör en del av projektets bredare analys av den pågående, snabba förändringen av de försvars- och säkerhetspolitiska förhållandena i den nordeuropeiska regionen.

Författarna vill tacka alla dem som har bidragit till rapporten genom att dela med sig av sin kunskap. Studien har förtjänstfullt granskats av Jakob Hedenskog, forskningsledare vid FOI:s avdelning för försvarsanalys.

Stockholm i november 2016,

Niklas Granholm
Projektledare, NOTS

Förkortningar

BBN	Biuro Bezpieczenstwa Narodowego (Presidentens nationella säkerhetsbyrå)
BNP	Bruttonationalprodukten
GSFP	EU:s gemensamma säkerhets- och försvarspolitik
HQ MNC NE	Headquarters Multinational Corps Northeast
JFC	Joint Forces Command
LITPOLUKRBRIG	Litauisk-polsk-ukrainska brigaden
NAC	North Atlantic Council
NFIU	NATO Force Integration Units
NRF	NATO Response Force
NSS	National Security Strategy
PAP	Polish Press Agency
PGZ	Polska Grupa Zbrojeniowa (polska försvarsindustrigruppen)
PiS	Prawo i Sprawiedliwosc (Lag och rättvisa)
PLN	Polska valutan zloty
PO	Platforma Obywatelska (Medborgarplattformen)
RAP	Readiness Action Plan
SACEUR	Supreme Allied Commander in Europe
TMP	Technical Modernization Plan
UAV	Unmanned Aerial Vehicle (drönare)
V4	Visegrad 4
VJTF	Very High Readiness Joint Task Force

1 Inledning

Det försämrade säkerhetsläget i Europa till följd av Rysslands aggressiva agerande i bl.a. Ukraina har gjort att försvaret av NATO:s östra flank har hamnat i fokus inom alliansen.¹ NATO-toppmötet i Wales i september 2014 handlade primärt om att manifesteras alliansens stöd och uppbackning till länderna i öst (*reassurance*). Vid toppmötet i Warszawa i juli 2016 gick NATO vidare och beslutade att utöka den militära närvaron i de tre baltiska staterna och Polen för att skapa en konfliktavhållande förmåga (*deterrence*).

Polen har alltsedan Georgienkriget 2008 varnat för hotet från Ryssland och betraktar beslutet i Warszawa som den viktigaste försvarspolitiska händelsen sedan Polens NATO-inträde 1999.² Polen spelar en central roll i stärkandet av försvaret av den östra flanken mot bakgrund av sitt geografiska läge, storleken på sin försvarsmakt samt det faktum att landet huserar flera viktiga NATO-staber. Polen har under de senaste åren också beslutat om ett omfattande tekniskt moderniseringsprogram samt en ökning av försvarsbudgeten. Polen kommer genom denna ökning att bli ett av få länder som 2016 når upp till NATO:s målsättning att 2 procent av BNP ska satsas på försvaret.³

Samtidigt råder det osäkerhet om vilken militär förmåga landet i praktiken har på grund av de uppenbara begränsningar som den föråldrade materielen innebär. Mycket försvarsmateriel har inte uppdaterats sedan Sovjetunionens dagar. De olika försvarsgrenarna har därtill olika grad av modern materiel. Efter maktskiftet förra året har det också tillkommit nya frågetecken som handlar om politisk tillförlitlighet och synen på demokrati och medborgerliga rättigheter.

Polen fick 2015 både en ny president och en ny regering då nationalkonservativa Lag och Rättvisa (Prawo i Sprawiedliwosc, PiS) kom till makten.⁴ Genomgående för PiS politik är narrativet om att göra Polen mer polskt och ett tillbakablickande fokus som lett till systemskiftande lagstiftning, inskränkningar av medborgerliga rättigheter och många personbyten i förvaltningen som har liknats vid

---

¹ Den östra flanken är ett odefinierat, men vedertaget, begrepp inom NATO som i bred bemärkelse avser försvaret av alliansens medlemmar i Öst- och Centraleuropa. I rapporten avser begreppet försvaret av Estland, Lettland, Litauen, Polen, Tjeckien, Slovakien, Ungern, Rumänien och Bulgarien.

² Ministry of National Defence, Republic of Poland, The Warsaw NATO Summit and Its Implications for the Polish-American Bilateral Relationship, 22 juli 2016.

³ Polen har beslutat att under 2016 öka militärutgifternas andel av BNP från 1,95 till 2 procent av förevarande års BNP. Bergstrand, B-G., 2015, *NATO Military Expenditures 2010-15, with projections for 2016-20: A Survey (partly) based on data published by the NATO Headquarters on 22 June 2015*, s. 38-41.

⁴ I rapporten skrivs genomgående polska egennamn utan diakritiska tecken.

utrensningar.⁵ I Polen växer nu ett nytt politiskt landskap fram med en stark polarisering som breder ut sig i samhället. Inte heller Polens internationella relationer är opåverkade av maktskiftet. Detta är mest påtagligt när det gäller relationen till EU, men även relationen till Tyskland och USA har påverkats negativt.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna studie är att analysera polsk säkerhets- och försvarspolitik, med särskilt fokus på de senaste två åren. Analysen kommer att fokusera på både säkerhets- och försvarspolitisk inriktning (strategiska dokument, hotbildsbeskrivningar, prioriterade samarbeten) och den konkreta militärstrategiska utvecklingen (försvarsreform, försvarsbudget, utveckling av det kollektiva försvaret i NATO och bilaterala militära samarbeten).

Den övergripande frågeställningen är vilka förändringar av säkerhets- och försvarspolitiken, inklusive förstärkningar av den militära förmågan, som landet sedan 2014 har aviserat och i vissa fall redan genomfört enskilt och tillsammans med andra. Därtill analyseras vilken betydelse dessa förändringar kommer att ha för försvaret av NATO:s östra flank.

1.2 Metod och material

Studien bygger på skriftliga och muntliga källor. De skriftliga källorna består av forskningsartiklar, nyhetsartiklar och officiella dokument. När det gäller de officiella dokumenten har fokus lagts på material som beskriver den strategiska inriktningen för försvars- och säkerhetspolitiken. Polens försvarspolitiska vitbok är från 2013 medan den nationella säkerhetsstrategin publicerades i november 2014, dvs. efter Rysslands aggression mot Ukraina i februari samma år.

Polska dokument och officiella hemsidor finns i stor utsträckning översatta till engelska, även om kvaliteten på de engelska översättningarna ibland är bristande. Tillgången till engelska översättningar av andra primärkällor som politiska linjetal och deklamationer av president, premiärminister eller försvarsminister har varit knapp och rapporten förlitar sig i stor utsträckning på sekundärkällor såsom polsk engelskspråkig nyhetsrapportering.

För att få en aktuell bild har de skriftliga källorna kompletterats med intervjuer vid det polska försvarsministeriet, försvarsmakten, presidentens nationella säkerhetsbyrå (Biuro Bezpieczenstwa Narodowego, BBN), svenska ambassaden

---

⁵ För en beskrivning av några av de kontroversiella reformer som drivits igenom efter maktskiftet se t.ex. Financial Times "Poland: An inconvenient truth", 1 maj 2016 och Fortune, "Poland's Democracy Under Threat Amid fears of Russia, Homegrown Extremism", 12 januari 2016.

och forskningsinstitut i Warszawa i maj 2016. Därtill har en intervju genomförts vid den polska ambassaden i Stockholm i april samma år.

Av hänsyn till de intervjuade behandlas intervjuuppgifterna anonymt men en lista över samtliga intervjuade organisationer finns i källförteckningen. En känd svårighet när det gäller analys av intervjuer handlar om i vilken utsträckning respondenterna talar i generella termer och kan ses som representativa för den organisation de arbetar inom eller om de övervägande talar i egen sak. I rapporten hanteras denna problematik genom att komplettera intervjuunderlaget med tillgängliga skriftliga källor.

Det är även på sin plats att problematisera kring svårigheterna att bedöma den faktiska militära förmågan utifrån det tillgängliga materialet. Det saknas en samstämmig bild av den polska försvarsmaktens organisation samt vilka resurser i form av personal och materiel de olika försvarsgrenarna faktiskt har. Försvaret av NATO:s östra flank, som bl.a. står i fokus här, är dessutom avhängigt av såväl Polens nationella resurser som NATO:s och övriga allierades resurser. Det måste dessutom kunna hantera en bred hotbild, alltifrån ett militärt angrepp till andra typer av hot såsom hybridkrigföring eller cyberhot.

I rapporten används genomgående begreppet hybridkrigföring trots att detta är ett omtvistat begrepp. Hybridkrigföring är egentligen inget nytt och avser en situation då reguljära militära, irreguljära para-militära och civila aktörer samverkar. Hybridkrigföring kan inkludera användningen av diplomati, information, militärmakt, ekonomiskt inflytande samt underrättelseaktioner för att nå inflytande och påverka målgrupper i ett annat land att ändra beslutsfattande, beteende eller attityder. Kännetecknande för hybridkrigföring är att aktionerna syftar till att skapa överraskning och otydlighet, vilket försvårar för motståndaren att reagera på ett adekvat sätt.⁶

1.3 Avgränsningar

Tidsmässigt avgränsas studien till att fokusera på beslut och åtgärder som har vidtagits från 2014 och framåt (efter Rysslands illegala annektering av Krim, NATO:s vidtagna åtgärder för att stärka den östra flanken samt maktskiftet 2015). I flera fall har dock nu pågående reformer initierats redan innan 2014, vilket gör att även dessa inkluderas i rapporten. Trots att historien är av betydelse för politikens inriktning i modern tid ges endast en kort introduktion till Polens traditionella säkerhets- och försvarspolitiska inriktning. För en mer grundlig tillbakablick över Polens historiska utveckling och integrering i väst hänvisas till

---

⁶ Begreppet hybridkrigföring används i regel i Polen och NATO, medan det i Ryssland talas om *maskirovka* och icke-linjär krigföring. För mer information om hybridkrigföring se t.ex., Maigre, M., 2015, "Nothing New in hybrid Warfare: The Estonian Experience and Recommendations for NATO", Policy Brief, German Marshall Fund of The United States, s. 1-4.

den senaste FOI-studien om polsk säkerhets- och försvarspolitik som publicerades i december 2012.⁷ Sedan den studien skrevs har Polen emellertid uppdaterat sin försvarspolitiska vitbok och säkerhetsstrategi. Efter valen 2015 har Polen även fått en ny president och ny regering.

När det gäller förstärkningar av försvarsförmågan som har gjorts inom NATO fokuserar studien på de viktigaste åtgärder som har vidtagits för att lugna de östra alliansmedlemmarna och höja säkerheten i Östersjöområdet sedan NATO-toppmötet i Wales. Studien analyserar särskilt förstärkningen av luft- och sjöövervakningen i Baltikum, reformeringen av NATO:s snabbinsatsstyrkor, utvecklingen av multinationella staber och nya ledningsenheter i de östra alliansmedlemmarna, etableringen av en framskjuten närvaro i Baltikum och Polen, utökade militära övningar, ökningen av försvarsutgifter samt utvecklingen av förmågan att möta hybridkrigföring och cyberhot.

Studien behandlar inte kärnvapnens ökade betydelse för Östersjöregionens säkerhet eller energidimensionens samlade betydelse för polsk säkerhets- och försvarspolitik trots att dessa är viktiga faktorer. Kärnvapenfrågan avses istället behandlas samlat för hela regionen i framtida studier.

1.4 Disposition

I kapitel 2 analyseras den polska säkerhets- och försvarspolitiska inriktningen. Vid sidan av en introduktion till den strategiska inriktningen samt den inrikespolitiska utvecklingens påverkan på försvarspolitiken diskuteras aktuell hotbildsuppfattning samt prioriterade bilaterala och multilaterala samarbeten.

Kapitel 3 ägnas åt den militärstrategiska utvecklingen på nationell nivå, inom NATO samt inom prioriterade bilaterala och regionala samarbeten.

I det avslutande kapitel 4 presenteras slutsatserna i två delar. Den första ägnas åt en diskussion om i vilken utsträckning och i vilka avseenden polsk säkerhets- och försvarspolitik förändrats de två senaste åren. Den andra analyserar den militära förmågan att försvara NATO:s östra flank.

I bilaga 1 finns en karta över Polen som visar landets grannländer och den geografiska placeringen av de orter som omnämns i studien samt Polens största bergskedjor och landets största flod.

---

⁷ Ljung, B. och Neretnieks, K., 2012, *Polsk säkerhet idag och imorgon*, FOI-R--3593--SE.

2 Säkerhets- och försvarspolitisk inriktning

Detta kapitel inleds med en genomgång av den rådande strategiska inriktningen samt en analys av inrikespolitikens påverkan på försvars- och säkerhetspolitiken. Därefter diskuteras aktuell hotbildsuppfattning samt prioriterade bilaterala och multilaterala samarbeten.

2.1 Den polska säkerhets- och försvarspolitikens grundpelare

Den polska säkerhets- och försvarspolitiken har under de senaste åren vilat på tre grundpelare: nationell försvarsförmåga, kollektivt försvar inom NATO, inklusive samarbete med USA, samt regionalt samarbete. Alla dessa aspekter kommer att utvecklas och analyseras mer djupgående i efterföljande avsnitt, men de förtjänar en kort introduktion redan här.

Egentligen ända sedan kriget i Georgien 2008 har Polen haft fokus på att stärka **den nationella försvarsförmågan**. Efter att ha bidragit till stora internationella insatser bl.a. i Irak och i Afghanistan efter NATO-inträdet 1999 minskade Polen successivt sitt deltagande. 2013 lanserades vad som kommit att kallas Komorowskidoktrinen, uppkallad efter den dåvarande presidenten och tidigare försvarsministern Bronislaw Komorowski, som handlade om just åternationalisering av försvaret efter internationella insatser.⁸ Utgångspunkten var att oavsett kollektiva försvarsgarantier så måste Polen vara förberett för att åtminstone under en kortare inledningsfas av ett angrepp ensamt försvara territoriet. En viktig beståndsdel i den nationella försvarsförmågan, som särskilt betonas av det nuvarande styret, är att bygga upp och värna en stark polsk försvarsindustri.

Parallellt med ett nationellt fokus framhålls **det kollektiva försvaret i NATO och relationen med USA**. Ur ett polskt perspektiv utgör NATO, sedan inträdet, landets viktigaste politiska och militära allians och ses som en garant för Polens säkerhet.⁹ USA, både i sin egenskap som NATO-medlem och i den bilaterala relationen med Polen, betraktas som landets mest prioriterade partner. USA:s politiska tyngd och dess faktiska militära förmåga poängteras i sammanhanget. NATO, och i synnerhet amerikansk militär närvaro, ska enligt polsk utgångspunkt

---

⁸ För mer om Komorowskidoktrinen se Atlantic Community, "Poland Takes a U-Turn Towards Increased National Security", 20 September 2013 och Paszewski, T., 2016, "Can Poland defend itself?", Survival, vol. 58, nr 2.

⁹ National Security Strategy of the Republic of Poland, 2014, s. 20.

fungera som en snubbeltråd och avskräcka från angrepp. Medvetenheten är samtidigt stor om att beslutsprocessen i NATO kan vara mer eller mindre blockerad och att det i händelse av ett akut hot mot Polen kan dröja innan alliansen kommer till undsättning. Risken för detta upplevs av naturliga skäl som ännu större vid den typ av smygande hot som hybridkrigföring kan utgöra.

Regionalt samarbete utgör den tredje pelaren och handlar om Polens roll och relationer till länder i det egna närområdet där Polen genom sin storlek ser en möjlighet att spela en större roll. I sammanhanget är det tydligt att den gängse nationella självbilden för tillfället vacklar något. Å ena sidan pekas på landets utsatthet och stora behov av att stärka den egna försvarsförmågan, å andra sidan talas om Polen som en förebild för andra när det gäller investeringar i försvaret och det finns en uttalad ambition att spela en större roll och bidra till att skapa säkerhet i närområdet men också i syd.

2.1.1 Strategisk inriktning

Den nuvarande strategiska inriktningen för den polska säkerhets- och försvarspolitikerna finns fastlagd i den nationella säkerhetsstrategin (*National Security Strategy of the Republic of Poland*, NSS) från november 2014. Säkerhetsstrategin ersätter den tidigare från 2007 och innehållet bygger till stora delar på den översyn och analys som gjordes under 2011-2012 under ledning av presidentens säkerhetsbyrå BBN. Huvudslutsatsen i strategiöversynen, som i november 2012 antogs vid ett möte med det nationella säkerhetsrådet, var att Polens viktigaste prioritering är att stärka den nationella försvarsförmågan i synnerhet i situationer där det kommer att vara svårt för alliansen att nå enighet och/eller svara ändamålsenligt tillräckligt snabbt.¹⁰

Översynen resulterade också i en hemlig rapport, publicerad 2012, och i en öppen Vitbok om försvar, *White Book on National Security of the Republic of Poland* (2013).¹¹ Vitboken är värd att framhålla inte minst eftersom den är mer detaljerad i sin genomgång än den efterföljande NSS och därmed också mer omfattande sidmässigt. Rubrikindelningen är i princip identisk i de två dokumenten och NSS på 57 sidor är i det närmaste ett kondensat av Vitboken på 265 sidor. Utöver dessa dokument finns också en rad andra strategier som har bäring på den polska säkerhets- och försvarspolitikerna, däribland kan nämnas *Technical Modernisation Plan* (TMP) 2013-2022 om den tekniska moderniseringen av försvarsförmågan och *Strategy of Development of the National Security System of the Republic of Poland 2022* från 2013, en av nio nationella strategier som syftar till att utgöra

¹⁰ National Security Strategy of the Republic of Poland 2014 och Intervjuer Warszawa, maj 2016.

¹¹ Intervjuer Warszawa, maj 2016 och The National Security Bureau, *White Book on National Security of the Republic of Poland*, 2013.

ingångsvärden för den säkerhetsmässiga utvecklingen inom olika samhällssektorer.¹²

I NSS identifieras nationella intressen och strategiska mål som rör den nationella säkerheten, därtill pekas på nödvändiga åtgärder för att uppfylla dessa intressen och mål. Överensstämmelsen med NATO:s och EU:s strategiska inriktning framhålls särskilt.¹³ De nationella säkerhetsintressena ligger till grund för 16 strategiska säkerhetsmål som sträcker sig från livsmedelsförsörjning till utvecklingen av nationell försvarsförmåga, bidrag till NATO:s försvar, cybersäkerhet och energisäkerhet. I texten läggs särskild vikt vid att försvaret ska hantera hot mot landets oberoende och territoriella integritet, vilket skulle kunna ses som en direkt spegling av den s.k. Komorowskidoktrinens nationella fokus. Genomgående framhålls dock landets bidrag till internationell säkerhet bl.a. genom deltagande i internationella insatser av olika slag och som en allierad i NATO.¹⁴

I NSS görs också en bedömning av säkerhetsläget, såsom det såg ut när texten publicerades i slutet av 2014 och på lite längre sikt. Hotbildsbeskrivningarna kommer att utvecklas nedan i avsnitt 2.3. Här kan dock nämnas att det i NSS fastslås att militära utmaningar och hot inte saknas för Polen. En del kritiker har hävdat att NSS inte i tillräcklig utsträckning beaktar den förändrade säkerhetssituationen i Europa. Andra hävdar att eftersom den publicerades efter att utvecklingen i Ukraina eskalerat är den fortfarande aktuell. Dessutom, anför samma källor, har Polen sedan många år haft en medvetenhet om hotbilden, redan före den ryska aggressionen mot Ukraina.¹⁵

Den praktiska tillämpningen och implementeringen av NSS när det gäller försvaret finns utvecklad i ett försvarsdirektiv från augusti 2015, *Political and Strategic Defence Directive of the Republic of Poland*, som ersätter det föregående från 2009. Dokumentet är hemligt.

2.2 Inrikespolitikens påverkan på säkerhets- och försvarspolitiken

2015 fick Polen både en ny president och en ny regering då nationalkonservativa PiS kom till makten. Att det blev ett maktskifte var inte oväntat då de polska väljarna efterlyste förändring efter ett kvarts sekel med olika regeringar som i

¹² TMP finns tillgänglig i sin helhet, dock endast på polska, på försvarsministeriets hemsida. För mer om TMP se t.ex. Defense-aerospace.com, "Technical Modernisation Plan of Polish Armed Forces 2013-2022", 14 december 2012. Strategy of Development of the National Security System of the Republic of Poland 2022, 9 april 2013.

¹³ NSS, 2014, s. 7-10.

¹⁴ NSS, 2014, s. 10-12.

¹⁵ Intervjuer Warszawa, maj 2016.

grunden fört en likartad politik. PiS efterträdde liberala Medborgarplattformen (Platforma Obywatelska, PO) som suttit två mandatperioder vid makten, sedan 2007. PiS framstod som överraskande moderata i valkampanjen vilket delvis kan härledas till att den kontroversielle partiledaren, och tidigare premiärministern, Jaroslaw Kaczynski höll en låg profil och istället förde fram Andrzej Duda och Beata Szydlo i rampljuset, som president- respektive premiärministerkandidat.

I presidentvalet i maj 2015 besegrade Duda den sittande presidenten Bronislaw Komorowski med drygt 53 procent av rösterna och kom att bana väg för en seger för PiS i det efterföljande parlamentsvalet i oktober samma år. PiS fick strax under 40 procent av rösterna i parlamentsvalet med ett valdeltagande på ca 50 procent av de röstberättigade. När ett antal partier föll under spärren omvandlades detta till en egen majoritet i parlamentet. Det är enligt uppgift första gången sedan murens fall som ett parti haft en liknande ställning i parlamentet och dessutom samtidigt innehaft presidentmakten. Detta skapar goda förutsättningar för partiet att driva igenom sitt program.

Första året vid makten för PiS har framför allt handlat om maktkonsolidering efter åtta år av medborgarplattformens styre. Narrativet om att göra Polen mer polskt och ett tillbakablickande fokus har tagit sig uttryck i systemskiftande lagstiftning, inskränkningar av medborgerliga rättigheter och många personbyten i förvaltningen som har liknats vid utrensningar.¹⁶ En av de reformer som fått mest uppmärksamhet internationellt och ådragit sig mest kritik rör förändringen av landets författningsdomstol som bl.a. av EU-kommissionen beskrivits som oförenlig med EU:s rättsstatsprinciper.¹⁷ PiS har under 2016 börjat infria sina vallöften, framförallt populära sociala reformer. Under större delen av det första året vid makten har det gått bra för PiS i opinionsmätningarna även om det från vissa håll pekats på att mätningarnas tillförlitlighet kan ifrågasättas.¹⁸ Många bedömare tycks utgå från att den nuvarande ledningen kan komma att sitta hela mandatperioden, dvs. fram till 2019. Senast PiS innehade regeringsmakten, mellan 2005 och 2007, var förutsättningarna annorlunda då partiet var i minoritet. När PiS efter två år vid makten utlyste nyval förlorade man makten till PO. Men den närmaste framtiden kan ändå te sig oviss eftersom man kan förvänta sig att ett växande folkligt missnöje i landet parat med en ökande politisk splittring kan försvåra för den politiska ledningen.

---

¹⁶ För en beskrivning av några av de kontroversiella reformer som drivits igenom efter maktskiftet se t.ex. Financial Times "Poland: An inconvenient truth", 1 maj 2016 och Fortune, "Poland's Democracy Under Threat Amid fears of Russia, Homegrown Extremism", 12 januari 2016.

¹⁷ DN, Polens nya väg väcker oro för demokratin, 30 december 2015.

¹⁸ Opinionsundersökningar från maj 2016 visar att PiS skulle vinna valet återigen om val skulle hållas, DW.com, "Opinion: Pro-EU Poles show strength at anti-PiS demonstration", 8 maj 2016.

Det rapporteras om stora demonstrationer mot regeringens politik och mot föreslagna reformer. Under hösten 2016 rapporteras om ett vikande stöd i opinionsmätningar.¹⁹

2.2.1 Då och nu – kontinuitet trots allt

I Polen ligger utformningen av försvars- och säkerhetspolitiken formellt hos presidenten, med stöd av försvarsministern.²⁰ Presidentens nationella säkerhetsbyrå, BBN, har också periodvis haft en stark ställning och bidrar med analys och underlag, t.ex. till den nationella säkerhetsstrategin men också till försvarsreformen. Flera källor pekar dock på att partiledaren för PiS, Jaroslaw Kaczynski, i nuläget har ett mycket stort inflytande över politikens utformning och personliga nära band till försvarsministern. En muntlig källa beskriver till och med försvarsministeriet som handlingsförlamat och att en förklaring till detta är att inget stort beslut kan fattas utan att först ha passerat via partiledaren.²¹ Längre har försvars- och säkerhetspolitiken varit något av ett konsensusområde i Polen. Efter regeringsskiftet ser vi dock vad som har beskrivits som en oerhört stark polarisering i det politiska livet i stort och då även inom säkerhetspolitiken vilket är något nytt i Polen. Flera muntliga källor pekar på att den polarisering som vuxit fram inom den polska politiska eliten nu börjar spridas längre ut i samhället.²²

En viktig förklaring till detta nya klimat finns att hämta i att den nuvarande politiska ledningens under sin första tid vid makten har lagt stor vikt vid att föra ut ett budskap om förändring och, i stor utsträckning också, om ett öppet avståndstagande från den förra regeringens politik. Detta har bl.a. tagit sig uttryck i en översyn (*audit*) av den förra regeringens politik på samtliga politikområden

---

¹⁹ Se t.ex. Stratfor Geopolitical Weekly, "Poland Takes a New Direction", 22 december 2015 och DN. "Polens nya väg väcker oro för demokratin", 20 december 2015 där man berättar om folkliga protester runt om i Polen, initierade av den nya sammanslutningen Kommittén till försvar av demokratin samt DW.com, "Opinion: Pro-EU Poles show strength at anti-PiS demonstration", 8 maj 2016, där det rapporteras om att fler än 200 000 personer demonstrerat mot regeringen. Se även Financial Times, "Poland's ruling party faces a stark choice", 7 oktober 2016 och DW.com, "Opinion: With the PiS in power, Poland is divided", 2016-09-04.

²⁰ För en översikt av presidentens befogenheter inom försvar och säkerhet se National Security Bureau, Competences of the President of the Republic of Poland in relation to the state's security and defence, <http://en.bbn.gov.pl/en/president-of-poland/supreme-commander-of-th/15,President-of-the-Republic-of-Poland-the-Supreme-Commander-of-the-Armed-Forces.html> (hämtad 21 september 2016).

²¹ Intervjuer Warszawa maj, 2016 och Buras, P. "Where is Poland headed?", European Council on Foreign Relations, 15 januari 2016.

²² Intervjuer Warszawa maj, 2016 och DN, "Polens nya väg väcker oro för demokratin", 20 december 2015. Se också Buras, P., "Poland's choice: the day after", European Council on Foreign Relations, Commentary 26 oktober 2015.

och presenterandet av mycket skarp kritik mot vad som i flera fall beskrivs som misskötsel och slarv.²³

Tonläget i debatten är mycket uppskruvat och det nya styret i Polen har när det gäller försvaret kritiserat den förra regeringen för dyra och i övrigt inadekvata materielbeställningar, för stora personalminskningar och ett försvagat militärt samarbete med USA som i kritikernas ögon lett till att Polen i det närmaste saknar försvarsförmåga:

...a weakening of Poland's military cooperation with the United States, a reduction of the Polish armed forces' manpower, failure to train reserves, and the disbanding of the system of mobilization in case of war. The previous ruling coalition also spent too little on defense from 2008 to 2015, simulated modernization efforts in the armed forces, and disorganized the army command and administration systems.²⁴

I den nya ledningens förändringsambition ingår också kontroversiella avskedanden, tvångspensioneringar och omplaceringar av personer bl.a. inom försvaret och säkerhetstjänsten men också inom statlig media. Grunderna för omplaceringarna är inte helt klara för en utomstående betraktare, och har uppmärksammas förvånansvärt lite i mediabevakningen. De bottnar dock i att PiS inte tycker att det gick rätt till under nittioalet då en kompromiss nåddes kring de som varit aktiva under kommunisttiden. Enligt PiS borde man ha gått hårdare fram redan på nittioalet. När det gäller förändringarna inom försvarsmakten pekar olika källor på kriterier såsom utbildningsår (före 1989) men även familjeband och uttryckta uppfattningar om den s.k. Smolensk-katastrofen som sägs kunna vara

---

²³ Radio Poland, "Polish defence audit points at corruption: Minister", 28 februari 2016 och Polonia Institute, "Speech of Antoni Macierewicz, Minister of National defense of the Republic of Poland", 23 maj 2016. Denna typ av hårda utspel har dock i sin tur möts av kritik och krav på den nuvarande försvarsministerns avgång bl.a. från sex tidigare försvarsministrar, se Radio Poland, "Former defence ministers want Macierewicz to leave office", 15 maj 2016. Se också t.ex. PAP, "Ex-defence ministers' letter draws replies", 16 maj 2016. Intervjuer Warszawa maj, 2016.

²⁴ Citat från ett brev som en grupp ledande politiker publicerat till stöd för den nuvarande försvarsministern. PAP, "Ex-defence ministers' letter draws replies", 16 maj 2016.

grund för avskedande eller omplacering.²⁵ Totalt ska så många som 25 procent av generalerna ha fått lämna sina tjänster.²⁶

Såsom det kommer att framgå i de efterföljande avsnitten har den nya ledningen också presenterat ett antal viljeyttringar om olika satsningar, där formella beslut ännu saknas. Gemensamt för huvuddelen av dessa är att de framför allt har fokus på nationellt försvar, bl.a. vad gäller materielprojekt och personalförsörjning. En annan viktig dimension av detta är ett ökat fokus på den nationella försvarsindustrin. I likhet med i många andra länder handlar det förutom om att stärka den militära förmågan också om att se till närings- och sysselsättningspolitiska hänsyn. För PiS har det också en symbolisk betydelse som kan härröras till partiets värnande av det polska, vad som ibland har kallats ”polonisering” (*polonization*).

Mot bakgrund av den nya ledningens ambition att sätta sin prägel på olika områden kom det inte som en överraskning när försvarsminister Antoni Macierewicz i juli 2016 lanserade en strategisk försvarsöversyn, Strategic Defence Review. Översynen som ska genomföras av en grupp experter under ledning av vice försvarsminister Tomasz ska presentera sina resultat redan i början av 2017. Syftet med översynen är att dra upp riktningen för hur försvaret ska utvecklas under de kommande 15 åren.²⁷ Muntliga källor har också angett att planer finns på att se över den nationella säkerhetsstrategin, ett arbete som skulle ledas av BBN. Något formellt beslut har dock ännu inte fattats.²⁸

Men oavsett en retorik som hela tiden anspelar på förändring och lanserandet av ett antal initiativ så är den gängse uppfattningen hos bedömare att det i realiteten bara handlar om mindre förändringar efter regimskiftet och att många av de förändringar som faktiskt genomförs hade initierats redan under den tidigare

---

²⁵ 2010 förolyckades Polens dåvarande president Lech Kaczynski och flera andra högt uppsatta när ett regeringsplan störtade i Smolensk i Ryssland. Den nuvarande försvarsministern öppnade en ny utredning av orsakerna till Smolensk och förekomsten av ett ryskt attentat, BBC: ”Smolensk air crash: Poland re-opens investigation” 2016-02-04, <http://www.bbc.com/news/world-europe-35498400> och The Washington Post, ”New report rekindles questions about 2010 plane crash that killed Polish leader”, 15 september 2016, DN, Polens nya väg väcker oro för demokratin, den 30 december 2015 och Defense News, ”New Polish Leadership Could Shift Military Policy”, 28 november 2015. För mer om PiS och partiledaren Kaczynskis visioner för Polen och syn på det post-kommunistiska samhället se Buras, P. ”Where is Poland headed?”, European Council on Foreign Relations, 15 januari 2016 och Financial Times, ”Jaroslaw Kaczynski: Poland’s kingmaker”, 26 februari 2016.

²⁶ 88 generaler ursprungligen. Intervjuer Warszawa, maj 2016, se även t.ex. Defense News, ”Polish Government Rocked by Resignations of Several Generals”, 6 mars 2016 och The Guardian, ”NATO countries begin largest war game in eastern Europe since cold war”, 6 juni 2016.

²⁷ Ministry of National Defence, Republic of Poland, Inauguration of the Strategic Defence Review, 15 juli 2016.

²⁸ Intervjuer Warszawa, maj 2016.

ledningen.²⁹ Det understryks också att de aktuella förändringarna inte har föranletts av utvecklingen i Ukraina utan startats redan innan. Polens säkerhets- och försvarspolitiska prioriteringar är i grunden desamma som de var 2014 och före utbrottet av konflikten i Ukraina. Den polska säkerhets- och försvarspolitiken vilar alltså på samma tre pelare som tidigare, även om kommande avsnitt kommer att visa på vissa tyngdpunktsförskjutningar dem emellan.

2.3 Dominerande hotbilder

Det är ingen överdrift att hävda att hotet från Ryssland överskuggar alla andra säkerhetsutmaningar för Polen. Polen beskrivs som en frontstat mot Ryssland med ett utsatt geopolitiskt läge. Landet gränsar i norr mot ryska Kaliningrad där Ryssland gjort en avsevärd militär upprustning. I analyser av den polska hotbilden pekas ofta också på landets historiska erfarenheter från tillfällena då landet hamnat i skottlinjen för andras konflikter eller invaderats, även utan att få stöd av allierade.

I NSS från 2014 målas en oroande bild upp av ett alltmer expansivt och konfrontativt Ryssland som utför olika påtryckningar, ”a strong political, military and economic pressure of Russia, which is pursuing its own interests”.³⁰ Landets agerande anses ha direkt och indirekt inverkan på polsk och europeisk säkerhet genom såväl icke-militära som militära hot:

The reassertion of Russia’s position as a major power at the expense of its neighbourhood, as well as the escalation of its confrontational policy, an example of which is the conflict with Ukraine, including the annexation of Crimea, has a negative impact on the security in the region.³¹

Det är tydligt att den polska hotbilden i huvudsak antar ett regionalt perspektiv. Även om man gör bedömningen att det inte finns ett överhängande militärt hot mot Polen i form av en storskalig militär aggression så ser man en risk för att Polen direkt eller indirekt ska dras in i regionala och lokala konflikter i sitt närområde. Ett militärt hot kan också ta sig olika former och grader:

As far as military threats are concerned, they may take the form of crisis threats or war threats i.e. of military conflicts of various scale – from military activities below the threshold of classical war to a less probable large scale conflict.³²

---

²⁹ Se t.ex. Atlantic Community, “Poland Takes a U-Turn Towards Increased National Security”, 20 September 2013 och The Economist, “The Home Army is back”, 29 december 2014.

³⁰ National Security Strategy of the Republic of Poland, 2014, s. 22.

³¹ National Security Strategy of the Republic of Poland, 2014, s. 21. Se också t.ex. DW.com, “Is Poland’s governing Law and Justice party dismantling democracy?”, 13 april 2016, där utrikesminister Witold Waszczykowski, beskriver det ryska hotet till följd av deras ambitioner att ändra den europeiska säkerhetsarkitekturen.

³² National Security Strategy of the Republic of Poland, 2014, s. 21.

Denna skrivning kan antas vara direkt influerad av utvecklingen i Ukraina och det ryska användandet av specialförband utan militära beteckningar och hybridkrigföring. Den föreslagna reformen om inrättande av en territorialförsvarskomponent, som diskuteras mer utförligt i avsnitt 3.1.2., handlar till del om att i ett tidigt skede identifiera och möta just det komplexa hotet från hybridkrigföring.

Hotet från Ryssland beskrivs av andra källor som existentiellt och det poängteras att även om ett ryskt väpnat angrepp på just Polen förvisso inte är det mest troliga scenariot så kan det inte helt uteslutas och därmed kan det inte negligeras. Den polske utrikesministern Witold Waszczykowski menade t.ex. att det faktum att Ryssland 2009 övat en kärnvapenattack mot den polska huvudstaden visar på att man måste vara uppmärksam mot olika former av hot.³³

I polska ögon kommer det ryska hotet att kvarstå för lång tid framöver och kanske till och med permanent, eller som en polsk bedömare beskrev det: "It's a climate change rather than a storm".³⁴ Rysslands agerande i Ukraina har förstärkt och konkretiserat en redan identifierad hotbild snarare än förändrat den. Från polsk horisont trycker man istället på att Ukraina snarare fått allierade och partners att i högre utsträckning än tidigare anamma den polska analysen av säkerhetsläget. Hos de muntliga källorna finns gott om uttalanden som styrker denna bild: Tack vare Putin har den gängse bilden av Polen gått "from Russia phobic to realist". En säkerhetspolitisk bedömare går så långt som att hävda att NATO-toppmötet i Wales 2014 utgjorde höjdpunkten för polskt inflytande över den säkerhetspolitiska diskursen i Europa.³⁵

Det finns i Polen en tydlig insikt om att det finns andra hot och att fokus för många allierade och partners i någon grad över tid skiftat söderut till andra utmaningar såsom flyktningkris och Daesh framfart i Syrien och Irak. Dessa utmaningar i syd är inte så framträdande i den polska debatten eller i vare sig strategiska dokument eller politiska deklamationer. Det uttrycks emellertid förståelse för att även dessa hot måste hanteras, "there is a need for a balance", och att för Polen för den skull inte är helt oberört av dessa utmaningar.³⁶ Detta ska ses mot bakgrund av att Polen

---

³³ DW.com, "Is Poland's governing Law and Justice party dismantling democracy?", 13 april 2016. För mer om övningen Zapad 2009 se The Jamestown Foundation, "Zapad 2009 rehearses countering a NATO attack on Belarus", 30 september 2009. Se även The Jamestown Foundation, "What Do the Zapad 2013 Exercises Reveal?", 4 oktober 2013.

³⁴ Intervjuer Warszawa, maj 2016.

³⁵ Intervjuer Warszawa, maj 2016. Se även Paszewski, T., 2016, "Can Poland defend itself?", Survival, vol. 58, nr. 2 och Radio Poland, "Polish Defence Minister Macierewicz: Russia the biggest threat to world peace", 7 juni 2016.

³⁶ I NSS, identifieras olika internationella hot och utmaningar av olika natur, såsom terrorism, organiserad brottslighet, cyber och extremism etc. Läget i Nordafrika, mellanöstern och Balkan buntas kort samman och beskrivs som en utmaning, National Security Strategy of the Republic of Poland, 2014, s.17ff. Defence24, "Polish Defence Minister Visits Belgium: 'We would like to

inser att andra allierade upplever hotet från den södra flanken som det dominerande. Det är ur polskt perspektiv också viktigt att NATO upprätthåller en enig och stark fasad mot Ryssland. Av flera muntliga källor framgår det samtidigt med relativ stor tydlighet att man ur polskt perspektiv anser att hoten i de östliga och sydliga dimensionerna inte bara har olika dignitet och prioritet men också mer eller mindre utgör en uppgift för NATO att hantera. I detta sammanhang är det hotet från Ryssland som beskrivs som en mer naturlig och klassisk uppgift för försvarsalliansen NATO än det, i polska ögon, mer differentierade och komplexa hotet i syd.³⁷

För Polen är Ryssland en ständig utmaning och ett land som det är omöjligt att behandla som en vanlig partner eftersom Ryssland enligt polskt menande är ute efter att utmana och underminera. I NSS understryks att hur Västs relationer med Ryssland utvecklas i sin tur kommer att ha stor inverkan på såväl polsk och regional säkerhet som europeisk säkerhet. En viktig ingrediens för relationen är respekt för suveränitet, territoriell integritet och internationell rätt.³⁸

Polen är inte motståndare till en dialog med Ryssland, t.ex. inom ramen för *the NATO-Russia Council*. En dialog med Ryssland anses viktig för att ersätta den nuvarande osäkra och oförutsägbara situationen med en högre grad av förutsägbarhet. I detta ingår att förhindra att olyckshändelser eskalerar på grund av missförstånd. Muntliga källor har framhållit att dialogen med Ryssland alltid måste hållas utifrån en styrkeposition och inledas med tydliga fördömanden av det ryska agerandet i Ukraina och överträdelserna av internationell rätt.³⁹ Det finns i linje med detta en stor skepsis och misstänksamhet till vad man ibland upplever som vissa länders naivitet som kan leda till alltför snabbt återupprättade relationer och återupptagna partnerskap. I sammanhanget nämns ofta Tyskland men även de andra Visegradländerna (Slovakien, Tjeckien och Ungern).⁴⁰ Polen deltog för övrigt i de allra första medlingsinitiativen mellan Ukraina och Ryssland men hamnade sedan utanför de fortsatta förhandlingarna vilket av franska källor har förklarats med att landet genom sin mer hårdföra hållning mot Ryssland skulle ha haft det svårare att vinna parternas acceptans som opartisk.⁴¹

---

support NATO in all of the fields of the alliance's activity", 14 april 2016 och Defence24, "Andrzej Duda presents three main pillars of the NATO summit in Warsaw", 19 januari 2016.

³⁷ Intervjuer Warszawa, maj 2016.

³⁸ NSS, s. 10, paragraf 8, 2014.

³⁹ Intervjuer Warszawa, maj 2016. Se även NSS om grunden för goda relationer mellan NATO och Ryssland: "The starting point for the formation of relations between NATO and Russia should be: analysis of security interests of the alliance, observance of rules of international law, as well as principles of pragmatism and reciprocity.", NSS s. 29.

⁴⁰ Intervjuer Warszawa, maj 2016.

⁴¹ Eellend, J., Rossbach, N. och Sundberg, A., 2016, *The Russian wake-up call to Europe*, FOI-R--4270--SE, s. 39.

I samband med NATO-toppmötet i Warszawa i juli 2016 gav dock officiella polska företrädare uttryck för en mer nyanserad syn på relationen till Ryssland. Försvarsminister Macierewicz, sade då t.ex. att en NATO-Rysslandsdialog, efter NATO-toppmötet i Warszawa, inte ska hållas utifrån en styrkeposition eftersom NATO är en försvarsallians och inte ska hota någon, och att den istället ska grundas i en intern solidaritet och sammanhållning.⁴² President Duda har tidigare varit inne på samma linje och framhållit att Ryssland inte ska isoleras, men att alla kontakter ska ske från ”a position of partnership”. Ryssland ska förstå att det inte är en underlägsen diskussionspartner man har att göra med utan att NATO är:

a serious partner, not a partner who is weak, undecided, and that this partner is at any time ready to defend its territory collectively and in solidarity should there be any acts of aggression against any NATO country.⁴³

2.4 Prioriterade samarbeten

Den polska säkerhets- och försvarspolitiken vilar såsom det redan har framkommit ovan på ett antal prioriterade multilaterala och bilaterala samarbeten. Dessa har varit relativt konstanta sedan kommunistregimens fall även när den polska regeringsmakten har böljat mellan olika politiska alternativ. Regeringsskiftena under 2000-talet har snarare handlat om vissa tyngdpunktsförskjutningar mellan dessa samarbeten.

Polens förra regering, som styrdes av PO under ledning av Donald Tusk, prioriterade en aktiv politik inom EU och GSFP. Detta berodde till viss del på att NATO och USA inte levde upp till Polens säkerhetspolitiska förväntningar när det gäller att prioritera kollektivt försvar i Europa. Tusks regering utvecklade därtill ett närmare samarbete med länderna inom Visegradgruppen (Polen, Slovakien, Tjeckien och Ungern) samt med Tyskland.⁴⁴

Redan under PO:s sista år vid makten försvagades emellertid den EU-dominerade linjen, bland annat när premiärminister Tusk och utrikesminister Radoslaw Sikorski lämnade regeringen under andra halvan av 2014. Händelseutvecklingen i Ukraina ledde även till att Polen åter prioriterade samarbetet med USA för att stärka den egna säkerheten gentemot ett aggressivt Ryssland. Därtill fick samarbetet inom Weimariangeln (Polen, Tyskland och Frankrike) och Visegradgruppen sig en törn under krisen när Polen uteslöts från de fortsatta

⁴² Se t.ex. intervju med försvarsminister Macierewicz, Defence24, ”NATO summit is a breakthrough”, 8 juli 2016.

⁴³ President of the Republic of Poland, ”NATO-Russia dialogue should be based on partnership”, 22 april 2016 och Defence24, ”Andrzej Duda presents three main pillars of the NATO summit in Warsaw”, 19 januari 2016.

⁴⁴ Ljung, B. och Neretnieks, K., 2012, *Polsk säkerhet idag och imorgon*, s. 4-5.

förhandlingarna om Ukraina och Visegradländerna hade helt olika syn på Rysslands agerande.⁴⁵

Den nuvarande presidenten och regeringen från PiS gick 2015 till val på en betydligt mer EU-fientlig linje än den tidigare regeringen. Innan valen talade partiets företrädare om att ytterligare stärka den bilaterala relationen till USA. Det har även förts diskussioner inom partiet om att nedprioritera relationerna med Tyskland och Frankrike till förmån för en koalition som skulle omfatta EU-länderna i Central-, Öst- och Sydeuropa, från Estland till Bulgarien.⁴⁶

Trots dessa svängningar utgörs Polens viktigaste säkerhetspolitiska samarbeten av: NATO, EU, USA samt en rad regionala och bilaterala samarbeten i Europa, vilket bekräftas i NSS från 2014.⁴⁷

2.4.1 NATO

NATO utgör, sedan inträdet 1999, Polens viktigaste politiska och militära allians och ses som en garant för Polens säkerhet.⁴⁸ Polen tillmäter artikel 5 stor betydelse och har länge förespråkat ett ökat fokus på kollektivt försvar istället för internationella insatser.⁴⁹

Alltsedan den ryska annekteringen av Krim har Polen verkat för att NATO ska utöka den militära närvaron längs den östra flanken och skifta fokus till avskräckning mot ett alltmer aggressivt Ryssland.⁵⁰ I mars 2014 ville utrikesminister Sikorski att NATO skulle placera två tunga brigader i Polen.⁵¹ Polska företrädare anser att toppmötet i Wales i september 2014 blev en vändpunkt då den polska linjen fick ett större genomslag och slutade att betraktas med misstänksamhet. Samtidigt blev polska företrädare besvikna på att flera allierade, under ledning av Tyskland, inför toppmötet i Wales hänvisade till begränsningar

---

⁴⁵ Buras, P., "Can Poland remain a leader of EU foreign policy?", European Council on Foreign Relations, 5 februari 2015.

⁴⁶ Buras, P., "President Duda: What happened in Poland?", European Council on Foreign Relations, 25 maj 2015 och Buras, P., "Divided Poland faces foreign policy crossroads", European Council on Foreign Relations, 22 september 2015. Se också Defence24, "Focus on Security – Polish Foreign Policy in 2015", 30 december 2015: "The will of being included in the EU mainstream, close to the main players, is irrelevant for the new Polish authorities."

⁴⁷ National Security Strategy of the Republic of Poland, 2014, s. 9.

⁴⁸ National Security Strategy of the Republic of Poland, 2014, s. 20.

⁴⁹ Buras, P., 2014, "After Tusk: Poland in Europe", European Council on Foreign Relations, no. 118.

⁵⁰ National Security Strategy of the Republic of Poland, 2014, s. 28 samt IISS, 2016, *The Military Balance 2016*, s. 66.

⁵¹ Buckley, N., Fontanella-Khan, J. och Cienski, J., "Poland calls for Nato troop deployment", Financial Times, 1 april 2016.

enligt NATO-Rysslandsavtalet, vilket Polen helt ville riva upp med hänsyn till Rysslands agerande.⁵²

Polen anser att toppmötet i Wales inte skickade en tillräckligt tydlig signal till Ryssland och därför var den allra viktigaste målsättningen inför NATO-toppmötet i Warszawa i juli 2016 att ytterligare stärka den militära närvaron i Central- och Östeuropa. President Duda sade inför mötet att Polen ville se en överenskommelse om en substantiell närvaro i form av både infrastruktur och militära förband. Därtill ville presidenten att detaljerade beredskapsplaner skulle upprättas i händelse av ett anfall samt att fler försvarsgrensgemensamma övningar skulle genomföras. I januari 2016 uttalade Duda att den militära närvaron skulle vara så permanent som möjligt, men mot bakgrund av motståndet mot en permanent basering hos flera allierade ändrade Duda i april språkbruket till att det viktiga var en reell närvaro för att garantera Polens säkerhet.⁵³

Beslutet vid mötet att etablera en framskjuten närvaro i Baltikum och Polen ses som en stor framgång i Polen. Försvarsminister Macierewicz har kallat det den viktigaste försvarspolitiska händelsen näst efter Polens NATO-inträde 1999. Enligt utrikesminister Waszczykowski handlar beslutet om att överbygga gapet mellan gamla och nya alliansmedlemmar och att NATO måste etablera närvaro för att öka säkerheten hos de utsatta nya medlemmarna av alliansen. Försvarsministern hävdar att överenskommelsen utgör ett minimum i jämförelse med det existerande hotet från Ryssland. Enligt Macierewicz kan de fyra bataljonsstridsgrupperna agera självständigt för att försvara sin del av gränsen, men vid ett storskaligt angrepp kan de behöva strida från en tillbakadragen position och invänta förstärkning från NATO och USA. Han hävdar vidare att beslutet endast är en början och inte slutet på rekonstruktionen av NATO:s säkerhetsarkitektur.⁵⁴

Trots att NATO:s östliga dimension har överordnad betydelse för Polen var en andra målsättning med toppmötet att upprätthålla enighet inom alliansen. Detta innebar att även utmaningarna i Mellanöstern och Nordafrika behövde diskuteras för att uppnå en balans mellan NATO:s östliga och sydliga dimensioner. För Polen var detta ett sätt att säkerställa övriga allierades stöd för den viktigaste polska

---

⁵² Intervjuer, Warszawa, maj 2015 och Buras, P., 2014 "After Tusk: Poland in Europe", European Council on Foreign Relations, no. 118.

⁵³ Euractive, "Poland wants NATO summit to okay more troops for Eastern Europe", 19 januari 2016, och Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Poland, Summit USA. President Andrzej Duda: we want a greater participation of NATO armed forces in the region, 4 april 2016.

⁵⁴ Ministry of Foreign Affairs, Republic of Poland, Minister Witold Waszczykowski: all NATO states must have the same security status, 3 juni 2016, Ministry of Foreign Affairs, Republic of Poland, NATO to send four battalions to eastern flank, 16 juni 2016, New Europe, "Effective defence! New Europe speaks with the Polish Minister of Defense Antoni Macierewicz", 20 juni 2016 och Ministry of National Defence, Republic of Poland, The Warsaw NATO Summit and Its Implications for the Polish-American Bilateral Relationship, 22 juli 2016.

prioriteringen inför mötet, som var att stärka den militära närvaron på den östra flanken.⁵⁵

Ett resultat av förhandlingarna inför toppmötet har varit att Polen under våren 2016 indikerat sin vilja att bidra till säkerhet både på NATO:s östra och södra flank. När det gäller den östra flanken har Visegradländerna fört diskussioner om att bidra med förband till de baltiska staterna som en del av NATO:s åtgärder för att återförsäkra dessa stater. Styrkorna skulle motsvara ett kompani, ca 150 soldater, från varje land i Visegradgruppen som under 2017 skulle rotera i de baltiska staterna under tre månader vardera.⁵⁶ I mars 2016 meddelade den polske försvarsministern att Polen skulle skicka ett mekaniserat kompani för att delta i övningar i de baltiska staterna med start i Litauen i juni 2016.⁵⁷ Vid toppmötet beslutade dessutom Polen att från 2017 bidra till den kanadensiskledda bataljonsstridsgruppen i Lettland med ett kompani (ca 150 soldater).⁵⁸

När det gäller den sydliga dimensionen har Polen under våren 2016 deklarerat att man ska bidra med en fregatt till NATO:s insats i Egeiska havet, F-16 stridsplan att användas för spaning över Syrien och specialförband för att utbilda irakiska styrkor.⁵⁹ I juni 2016 avseglade den polska fregatten som kommer att delta i Standing NATO Maritime Group 2 under perioden juli till september 2016 och i juli påbörjades förflyttningen av de fyra F-16 planen tillsammans med ca 130 soldater till Kuwait samt 60 soldater till Irak för att delta i den internationella koalitionen mot Daesh.⁶⁰ Även om storleken på dessa mindre insatser inte går att jämföra med de bidrag som tidigare lämnades till Afghanistan och Irak så kommer de nya insatserna likväl att innebära en ansträngning för den polska försvarsmakten.

Flera muntliga källor har under våra intervjuer uttryckt tveksamhet till att dessa löften skulle realiserats av både politiska och praktiska skäl. De politiska övervägandena handlar om att det är ett kritiserat beslut bland såväl experter som politiker eftersom många menar att det är det nationella territoriet som ska vara i fokus, men också för att bidraget i Mellanöstern kan locka terrorister. De praktiska

---

⁵⁵ Ministry of Foreign Affairs, Republic of Poland, National Security Bureau Head Pawel Soloch on aims of NATO Warsaw summit, 15 december 2015 och intervjuer Warszawa, maj 2016.

⁵⁶ Defence24, "V4 Group Troops Protecting the Baltic States", 29 april 2016 och Ukraine Today, "ERR: Troops from Visegrád Four to be deployed on rotation to Baltics", 27 april 2016.

⁵⁷ Defence24, "Polish Soldiers Will Be Deployed To Baltic Republics", 17 mars 2016 och intervjuer Warszawa, maj 2016.

⁵⁸ Ministry of National Defence, Republic of Poland, The Warsaw NATO Summit and Its Implications for the Polish-American Bilateral Relationship, 22 juli 2016.

⁵⁹ Intervjuer, Warszawa maj 2016.

⁶⁰ PAP, "Polish frigate departs for NATO mission", 29 juni 2016 och Wilk, R., "Polish F-16s deploy for first-ever combat operation", IHS Jane's Defence Weekly, 7 juli 2016.

invändningarna handlar t.ex. om att det är första gången F-16 plan skickas utomlands.⁶¹

2.4.2 EU

Polen blev EU-medlem 2004. Polen är storleksmässigt det sjätte största EU-landet med sin 38 miljoner stora befolkning. Landets östra gräns (1 100 km lång) är unionens längsta yttre gräns.⁶² EU har fungerat som en viktig motor för Polens socio-ekonomiska utveckling och för att stärka Polens ställning som internationell aktör.⁶³ Polen är också ett av de EU-länder som mottar störst stöd från strukturfonden i form av jordbruksstöd.⁶⁴

En viktig prioritering under Tusks regering var att stärka den gemensamma säkerhets- och försvarspolitik (GSFP). En bakgrund till detta var att Polen började ifrågasätta värdet av de amerikanska säkerhetsgarantierna efter att Obama reviderade planerna för det amerikanska missilförsvaret i Europa samt lanserade ”reset”-politiken gentemot Ryssland. Polen såg därför ett stärkande av GSFP som ett komplement till relationen med USA.⁶⁵ Under Polens ordförandeskap i EU 2011 sökte Polen, tillsammans med Tyskland och Frankrike, stöd för att inrätta ett permanent militär-strategiskt högkvarter inom EU, vilket Storbritannien emellertid motsatte sig. Polen var även, tillsammans med Sverige, en viktig drivkraft bakom EU:s östliga partnerskap som resulterade i att associations- och frihandelsavtal med Georgien, Moldavien och Ukraina undertecknades i juni 2014.⁶⁶ Som ett resultat av det ryska agerandet i Ukraina föreslog Tusk dessutom att EU borde inrätta en energiunion för att skapa en gemensam marknad på energiområdet och bryta beroendet av rysk naturgasexport. Detta förslag togs sedan vidare av den nya EU-kommissionen under ledning av Jean-Claude Juncker.⁶⁷

Polens framträdande roll inom EU under Tusk grundade sig på en stark ekonomisk tillväxt och ett nära partnerskap med Tyskland. Detta kröntes i december 2014 när Tusk tillträdde som ordförande för Europeiska rådet. EU sågs emellertid inte som en garant för Polens säkerhet på samma sätt som NATO och relationen till USA,

---

⁶¹ Intervjuer, Warszawa maj 2016.

⁶² Global security, Military, Poland www.globalsecurity.org/military/world/europe/pl.htm (hämtad 6 april 2016).

⁶³ National Security Strategy of the Republic of Poland, 2014, s. 9 och 20-21.

⁶⁴ Intervjuer, Warszawa maj 2016.

⁶⁵ O'Donnell, C. M., 2012, "Poland's U-turn on European Defence: A missed opportunity?", Centre for European Reform, Policy Brief, s. 3.

⁶⁶ IISS, 2016, *The Military Balance 2016*, s. 67, Expatica, "Britain vetoes EU military HQ plans", 18 juli 2011 och Stratfor, "Poland, Baltic States Will Continue to Promote Ukraine's Western Ties", 7 januari 2015.

⁶⁷ Tusk, D., "A united Europe can end Russia's energy stranglehold", Financial Times, 21 april 2014, EurActive, "Poland hopes Tusk will create an EU Energy Union", 8 januari 2015 och European Commission, Press release – Energy Union: secure, sustainable, competitive, affordable energy for every European, 25 februari 2015.

vilket blev tydligt i samband med den ryska aggressionen i Ukraina då Polen åter sökte sig till dessa partners för stöd.⁶⁸ Polen stödjer emellertid EU:s sanktioner mot Ryssland. Bland muntliga källor har det dock hörts ett visst ifrågasättande av om sanktionerna i sin nuvarande form är tillräckligt kännbara för Ryssland. Om svaret är nekande så finns enligt samma bedömare en risk att Ryssland inte känner sig avskräckt från att ytterligare utmana.

Det nya polska nationalkonservativa styret har en betydligt mer avog inställning till EU-samarbetet. Likt den ungerska premiärministern Victor Orbán eller Brexitförespråkarna i Storbritannien anser PiS att det nationella styret behöver stärkas i förhållande till EU. Partiet vill hålla Polen utanför eurozonen och förespråkar en politik som går på tvärs mot EU:s klimat- och migrationsöverenskommelser. Relationen till EU blev extra spänd sedan flera EU-företrädare kritiserat den nya regeringens försök att begränsa författningsdomstolens självständighet och stärka kontrollen över statlig media.⁶⁹

I januari 2016 initierade EU-kommissionen, för första gången under Lissabonfördraget, en process för att bedöma om den polska regeringens åtgärder mot författningsdomstolen utgör ett hot mot EU:s rättsstatsprinciper. Detta har under våren resulterat i en intensiv dialog mellan EU-kommissionen och den polska regeringen. I början av juni lämnade EU-kommissionen en skriftlig åsikt om det rättsstatliga läget i Polen, vilket utgör fullbordandet av det första steget i EU:s rättstatsmekanism. Efter att det polska parlamentet i juli gjort vissa ändringar av den kontroversiella lagen om domstolens funktionssätt, men inte åtgärdat andra brister, aktiverade EU-kommissionen det andra steget i mekanismen. I slutet av juli slog kommissionen fast att det finns ett systematiskt hot mot de rättsstatliga principerna i Polen samt rekommenderade den polska regeringen att inom tre månader vidta nödvändiga åtgärder. Först därefter kan kommissionen gå vidare med åtgärder i enlighet med artikel 7 i Lissabonfördraget då Polen kan fråntas sin rösträtt i rådet.⁷⁰

---

⁶⁸ Buras, P., 2014, "After Tusk. Poland in Europe", European Council on Foreign Relations, no. 188.

⁶⁹ Buras, P. "Where is Poland headed?", European Council on Foreign Relations, 15 januari 2016 och Buras, P. "View from Warsaw: The centre of attention", Council on Foreign Relations, 8 februari 2016.

⁷⁰ Euractive, "EU takes unprecedented step against Poland over rule of law", 4 januari 2016, Euractive, "Timmermans: Dialogue with Poland over rule of law will continue", 6 april 2016 och European Commission, Commission adopts Rule of Law Opinion on the situation in Poland, 1 juni 2016, European Commission, Commission Recommendation of 27.7.2016 regarding the rule of law in Poland, 27 juli 2016 och Buras, P. "Kaczynski chooses confrontation over compromise with EU", European Council on Foreign Relations, Commentary, 16 augusti 2016.

2.4.3 USA

USA är Polens viktigaste bilaterala partner. Enligt den polska säkerhetsstrategin är ett betydande och långvarigt amerikanskt engagemang för europeisk säkerhet, både inom NATO och bilateralt, avgörande för Polens säkerhet.⁷¹ Relationen till USA växte sig stark redan under 1990-talet och samarbetet har blivit än mer framträdande sedan beslutet att en del av det amerikanska missilförsvaret i Europa ska placeras i Polen. Obamas reviderade planer för missilförsvaret innebär att en missilförsvansanläggning, inklusive Aegis Ashore missiler, kommer att placeras i Polen. Som en del av överenskommelsen har USA även roterat in Patriot luftvärnsförband i Polen i syfte att bedriva utbildning och övning av polska förband. Därtill har USA etablerat en amerikansk flygenhet i Polen för att stödja gemensam utbildning och övning med det polska flygvapnet.⁷²

I ljuset av det ryska agerandet i Ukraina ökade betydelsen av den bilaterala relationen till USA och det talas om ett återvändande till ”atlanticism” i Polen. För att visa solidaritet med länderna i Central- och Östeuropa inledde USA i april 2014 Operation Atlantic Resolve som bl.a. innebär att fyra amerikanska armékompanier kontinuerligt har roterat mellan de baltiska staterna och Polen för att delta i gemensamma övningar. Sedan december 2015 har USA även tillfört materiel till länderna i regionen i form av s.k. *European Activity Sets* som bl.a. innefattar Abrams stridsvagnar, Bradley stridsfordon och Paladin självgående haubitsar. USA har också gett besked om ytterligare förstärkningar av den militära närvaron i form av infrastruktursatsningar vid flera baser i regionen och från 2017 en ny kontinuerligt inroterande pansarbrigadstridsgrupp samt förhandslagring av materiel för ytterligare en brigadstridsgrupp. Dessa åtgärder finansieras via European Reassurance Initiative.⁷³

Polen har särskilt värdesatt USA:s konkreta militära åtgärder och anser att USA spelar en viktigare roll för att återförsäkra länderna i Central- och Östeuropa än flera europeiska allierade.⁷⁴ Den nya polska regeringen har signalerat att den bilaterala relationen till USA är än viktigare än förut. I december 2015 berömde den polske utrikesministern USA:s ökade militära engagemang i Europa samtidigt som han efterlyste en ytterligare förstärkning av den amerikanska närvaron och såg det som en fråga för Warszawamötet:

⁷¹ National Security Strategy of the Republic of Poland, 2014, s. 9 och 21.

⁷² Ljung, B. och Neretnieks, K., 2012, *Polisk säkerhet idag och imorgon*, s. 34-35 och 39-40.

⁷³ United States European Command, EUCOM provides update on the European Reassurance Initiative, 20 april 2015 och United States European Command, EUCOM Announces European Reassurance Initiative Implementation Plan, 30 mars 2016 och Woyke, P. “Cautious and rotational – US military engagement on NATO’s eastern flank”, OSW Commentary, 5 juli 2016.

⁷⁴ Buras, P., 2014, “After Tusk. Poland in Europe”, European Council on Foreign Relations, no. 188, s. 6.

Just to have American soldiers here is what I hope most to achieve. Do we call them permanent bases, or permanent presence, or rotational presence? It doesn't matter. As long as they are here, and they cooperate with us and they defend this part of Europe, we will be happy.⁷⁵

Samtidigt har USA under våren 2016 uttryckt oro över inskränkningarna i de medborgerliga rättigheterna i Polen och kopplat frågan om en förstärkt militär närvaro till en politisk lösning av krisen kring författningsdomstolen och den pågående dialogen med EU.⁷⁶

2.4.4 Regionala och bilaterala samarbeten i Europa

I NSS framhålls därutöver olika regionala och bilaterala samarbeten i Europa, främst inom ramen för Weimartriangeln och Visegradgruppen, men samarbetet med de baltiska staterna, de nordiska länderna samt Rumänien lyfts också fram.⁷⁷ Något förvånande omnämns inte de nära relationer Polen har med grannländerna Tyskland och Ukraina. En möjlig orsak kan vara de historiska komplikationer som finns i dessa relationer. Under 2016 har utöver dessa samarbeten även det militära samarbetet med Frankrike, Storbritannien samt Bulgarien fördjupats. Sammantaget framträder en bild av ett centralt placerat land som försöker stärka samarbetet på flera håll samtidigt. På grund av ländernas nära relation behandlas Tyskland i ett eget avsnitt (se avsnitt 2.4.5 nedan).

Weimartriangeln bildades 1991 av Frankrike, Tyskland och Polen för att främja Polens integration i de europeiska strukturerna. Samarbetet har i stor utsträckning varit symboliskt och varierat i intensitet över åren, beroende på statusen i relationen mellan ländernas ledare. Det har lidit av att formatet har varit viktigare för Polen än för de övriga länderna och den svagaste länken har varit samarbetet mellan Frankrike och Polen. I samband med det polska ordförandeskapet i EU 2011 fattade länderna beslut om att skapa en gemensam Weimar Battle Group. Styrkan bestod i huvudsak av polska förband, medan Tyskland och Frankrike bidrog med stödfunktioner, och stod i beredskap under 2013.⁷⁸ Weimartriangeln nådde en höjdpunkt i början av 2014 då ländernas utrikesministrar reste till Kiev för att nå en lösning på Majdankrisen. Parterna kom fram till ett avtal, vilket Ukrainas president Janukovyjtj senare bröt. I juni 2014 utestängdes emellertid Polen från de fortsatta förhandlingarna om Ukraina i Normandieformatet, vilket

---

⁷⁵ Ministry of Foreign Affairs, Republic of Poland, AP interview: Polish minister: Russia sanctions must remain, AP dispatch, 12 december 2015.

⁷⁶ Intervjuer Warszawa, maj 2016.

⁷⁷ National Security Strategy of the Republic of Poland, 2014, s. 9.

⁷⁸ Euractive, "Analysts: Weimar Triangle key for Poland's new role in EU", 8 januari 2015 och Janning, J., "What future for the Weimar Triangle?", European Council on Foreign Relations, 11 februari 2016.

upprörde känslor i Polen och ledde till att Polens utrikespolitiska betydelse ifrågasattes.⁷⁹

Trots problemen inom Weimartriangeln har det **polsk-franska** militära samarbetet utökats sedan president François Hollande kom till makten. I november 2013 undertecknades ett samarbetsavtal på försvarsområdet som en fördjupning av det strategiska partnerskap som undertecknades mellan länderna 2008. Samarbetet har sedan den ryska aggressionen i Ukraina stärkts genom att Frankrike som en del av NATO:s åtgärder har utökat deltagandet i övningar i Polen och Baltikum, medan Polen på senare år bidragit till de franskledda insatserna i Mali och Centralafrikanska republiken.⁸⁰ Under hösten 2016 försämrades dock relationen till Frankrike på grund av beslutet att ställa in köpet av helikoptrar till den polska försvarsmakten (se mer i avsnitt 3.1.4).

Den polska utrikesministern har under våren 2016 något förvånande framhållit **Storbritannien** som Polens viktigaste strategiska partner. PiS-regeringen delar visserligen den EU-kritiska inställningen hos de brittiska Brexitförespråkarna, men samtidigt utgör rättigheterna för de polacker som lever och arbetar i Storbritannien en viktig fråga som har aktualiserats av Brexit. Utrikesministerns utspel ska kanske framförallt ses i ljuset av att Storbritannien spelar en viktig roll i förstärkningen av den militära närvaron på NATO:s östra flank. I januari 2016 deklarerade Storbritannien sin avsikt att från 2017 rotera in styrkor motsvarande ca 1 000 soldater till Polen för att delta i övningar.⁸¹

Visegradgruppen bildades 1991 med syftet att stödja ländernas transformering efter kommunistregimernas fall, överbrygga historiska konflikter samt främja ländernas integration i EU och NATO. Samarbetet på försvarsområdet har intensifierats under senare år och i mars 2014 undertecknade länderna en långsiktig plan för att fördjupa samarbetet inom tre områden: förmågeutveckling, anskaffning och försvarsindustri; etablering av multinationella enheter; samt utbildning och övning. Under första halvåret 2016 stod ländernas gemensamma V4 Battle Group under polsk ledning i beredskap för EU. Länderna har därefter fattat beslut om att delar av denna styrka ska omvandlas till en permanent modulär styrka som ska kunna användas inom ramen för både EU och NATO. Polen har

---

⁷⁹ Buras, P., "Can Poland remain a leader of EU foreign policy?", European Council on Foreign Relations, 5 februari 2015 och Buras, P., "Has Germany sidelined Poland in Ukraine crisis negotiations?", European Council on Foreign Relations, 27 augusti 2014.

⁸⁰ Dufour, N. och Terlikowski, M., 2015, "Poland and France: The (Un)Limited Strategic Partnership", Strategic File, No 3 (66), The Polish Institute of International Affairs, s. 2.

⁸¹ Easton, A. "EU referendum: Is Brexit bad for Poland?", BBC, 25 juni 2016, Buras, P., "View from Warsaw: The centre of attention", European Council on Foreign Relations, 8 februari 2016 och Euractiv, "Poland says to permanently host 1,000 British troops from 2017", 22 januari 2016.

även bjudit in Visegradländerna att delta i NATO:s snabbinsatsstyrka som Polen ska vara ramverksansvarig för 2020.⁸²

En stor besvikelse med samarbetet inom Visegradgruppen har dock varit att länderna inte har lyckats komma överens om något gemensamt materielanskaffningsprojekt trots att de i flera fall har haft samma behov, t.ex. när det gäller helikoptrar. Där har alla länderna istället valt olika leverantörer.⁸³ Samarbetet mellan länderna kompliceras också av ländernas olika inställning till Ryssland. Polen anser att det ryska hotet motiverar ett ökat fokus på avskräckning inom NATO och en permanent militär närvaro, medan de andra länderna inte på samma sätt upplever ett hot mot sin territoriella integritet. Dessa länder vill även av ekonomiska skäl upprätthålla ett samarbete med Ryssland och har ifrågasatt sanktionerna mot Ryssland.⁸⁴

President Duda har också signalerat att relationerna till de övriga s.k. **frontstaterna** i Baltikum samt Rumänien och Bulgarien blivit viktigare. På initiativ av Polen och Rumänien hölls i november 2015 ett mini-toppmöte mellan de central- och östeuropeiska NATO-länderna i Bukarest för att ta fram gemensamma ståndpunkter inför NATO-toppmötet i Warszawa.⁸⁵ Därtill har Polen genom historien haft en speciell relation till **Ukraina**. Polen utgör idag ett starkt stöd för ett Ukraina oberoende av ryskt inflytande samtidigt som fördrivningen av minoriteter under andra världskriget komplicerar relationen.⁸⁶

Polens relation till **Rumänien** har också stärkts under de senaste åren. Länderna har en liknande syn på hotet från Ryssland samt behovet av en utökad militär närvaro inom NATO och utgör nyckelaktörer i ett eventuellt samarbete från Östersjön till Svarta havet. I december 2015 väckte ländernas utrikesministrar liv i det strategiska partnerskap som undertecknades av den förra polske presidenten

---

⁸² IISS, 2016, *The Military Balance 2016*, s. 68, Prague Daily Monitor, "V4 EU Battlegroup with 728 Czech troops to be on standby in 2016", 30 december 2015 och Ministry for Foreign Affairs of the Republic of Poland, Deputy defence minister: by 2020 Poland will be a framework state of NATO's spearhead force, 30 December 2015.

⁸³ Nad, J., Suplata, M. och Majer, M., 2016, "DAV4 Five Years Later: Success or a Missed Opportunity?", Central European Policy Institute, s. 6-8.

⁸⁴ Om olikheterna mellan länderna se t.ex. Stratfor, "Central and Eastern Europe Weigh More Cooperation", 3 juni 2014 och Gniadzowski, M., J. Groszkowski och A. Sadecki, "A Visegrad cacophony over the conflict between Russia and Ukraine", OSW Analyses, 10 september 2016.

⁸⁵ Suplata, M., Schneider, J. och Majer, M., "Crisis in Ukraine and the V4's Defence and Military Adaptation", GLOBSEC Policy Institute, 27 oktober 2015 och Defence24, "Andrzej Duda Attending a Summit Of The Central European States 'Joint voice on NATO reinforcement'", 5 november 2015.

⁸⁶ I juli 2016 erkände det polska parlamentet, på initiativ av PiS, attackerna mot den polska minoriteten i Volyn (i nuvarande Ukraina) under andra världskriget som ett folk mord. Radio Free Europe/Radio Liberty, "Poland's Parliament Declares Volyn Massacres 'Genocide,' Ukraine Laments Move", 22 juli 2016.

Lech Kaczynski genom att anta en handlingsplan för perioden 2016-2020.⁸⁷ Med **Bulgarien** har det konkreta militära samarbetet ökat trots att länderna delvis har olika syn på hotet från Ryssland. Polen har t.ex. erbjudit sig att underhålla Bulgariens sovjetiska försvarsmateriel istället för att den ska skickas till Ryssland.⁸⁸ I juni 2016 deklarerade även det polska försvarsministeriet att polska stridsflygplan skulle bidra till NATO:s luftrumsövervakning i Bulgarien och Rumänien.⁸⁹

Den polska regeringen vill även utöka samarbetet med de **nordiska länderna**. I september 2015 undertecknade Polen och Sverige ett samarbetsavtal på försvarsområdet. I mars 2016 tecknade Polen och Norge ett avtal om samarbete kring marin utbildningsverksamhet. Länderna samarbetar dessutom kring gemensamt försvarsmateriel inom marinen och för diskussioner om en gemensam upphandling av u-båtar.⁹⁰ Polen prioriterar därtill samarbetet mellan Visegradländerna och den nordisk-baltiska gruppen, ett samarbetsformat som initierades i Gdansk 2013 av de polska och svenska utrikesministrarna Radoslaw Sikorski och Carl Bildt.⁹¹

2.4.5 Tyskland

För Polens del utgör Tyskland den viktigaste samarbetspartnern i Europa såväl politiskt som ekonomiskt. De goda relationerna grundlades under 1990-talet då Polen stödde Tysklands återförening och Tyskland verkade för Polens NATO- och EU-medlemskap. Det ekonomiska utbytet och i synnerhet tyska investeringar spelade en viktig roll i Polens ekonomiska reformpolitik.⁹² Samtidigt har relationen lidit av en historisk belastning som bland annat under PiS förra tid vid makten försvårade samarbetet. Polen kritiserade då även Tysklands prioritering av de ekonomiska relationerna med Ryssland och godkännandet av gasledningen Nord Stream.⁹³

---

⁸⁷ Stratfor, "Central and Eastern Europe Weigh More Cooperation", 3 juni 2014, Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Poland, Foreign Ministers of Poland and Romania agree to strengthen co-operation, 21 december 2015 och Inayeh, A., 2016, "Romania Faces Hybrid Threats", in National Priorities for the NATO Warsaw Summit, Transatlantic Take, No. 123, German Marshall Fund of the US.

⁸⁸ Sharkov, D., "Poland Prepares for 'Hybrid War' Amidst Russian Threat", Newsweek, 24 mars 2015 och intervjuer Warszawa, maj 2016.

⁸⁹ Intervjuer Warszawa, maj 2016 och Radio Poland, "Polish jets in NATO mission over Bulgaria and Romania", 3 juni 2016.

⁹⁰ Guz, R. "Poland, Sweden tighten military cooperation", PAP, 14 september 2015 och Adamowski, J., "Poland, Norway Mull Joint Sub Procurement", DefenseNews, 31 mars 2016.

⁹¹ Intervjuer Warszawa, maj 2016.

⁹² Ljung, B. och Neretnieks, K., 2012, *Polisk säkerhet idag och imorgon*, s. 16 och 54-55

⁹³ Guerot, U. och Gebert K., "Why Poland is the new France for Germany", Opendemocracy, 17 oktober 2012.

Samarbetet mellan länderna fick en nystart efter flygkraschen i Smolensk 2010 då Polens president och hälften av landets politiska och militära elit omkom. Därefter började länderna samarbeta kring EU:s Rysslandspolitik, vilket har betecknats som en U-sväng i relationen. Samarbetet gynnades även av de nära relationer som utvecklades mellan Angela Merkel och Donald Tusk.⁹⁴

Samarbetet försvagades, som tidigare nämnts, under hanteringen av händelserna i Ukraina. Att Polen stängdes ute från de fortsatta förhandlingarna om Ukraina i juni 2014 ledde till polska misstankar om att Tyskland sökte en bilateral överenskommelse med Ryssland över huvudet på Ukraina och Polen. Polska företrädare var även upprörda över Tysklands principiella motstånd mot att NATO permanent skulle basera militära förband i de östra medlemsstaterna vid NATO-toppmötet i Wales.⁹⁵ En risk är att samarbetet ytterligare kommer att försvagas när det Tysklandskritiska PiS åter kommit till makten.⁹⁶ Den nya polska regeringen är bl.a. kritisk till gasledningen Nord Stream 2, sättet på vilket dialogen med Ryssland förs inom NATO samt Tysklands motstånd mot förhandslagring av materiel på de nya alliansmedlemmarnas territorium.⁹⁷

Trots svängningarna i den säkerhetspolitiska relationen har det militära samarbetet mellan länderna successivt fördjupats och länderna har idag en nära relation på nivån under den politiska.⁹⁸ I maj 2013 tecknades ett avtal om samarbete mellan marinen i de två länderna och i oktober 2014 tecknades motsvarande avtal på armésidan. Samarbetet på den marina sidan omfattar utbildning och övning; underhåll och utveckling av vapensystem samt marin logistik.⁹⁹ Det har tagit lång tid att implementera, men i juni 2016 aviserade tyska och polska ledare för marinen sin avsikt att etablera en gemensam ledningscentral för ländernas u-båtar med placering vid den tyska marinoperativa staben i Glucksburg.¹⁰⁰ Samarbetet mellan ländernas arméer ska omfatta fyra områden: samarbete på brigadnivå; mellan de olika delarna av armén; utbildning och övning; samt större interoperabilitet genom gemensamma standarder och regler.¹⁰¹ Polen och Tyskland utgör dessutom, tillsammans med Danmark, initiativtagarna till Multinational Corps North East

⁹⁴ Guerot, U. och Gebert K., "Why Poland is the new France for Germany", *Opendemocracy*, 17 oktober 2012.

⁹⁵ Buras, P., "The Polish-German split: A storm in a teacup?", *European Council on Foreign Relations*, 14 april 2015.

⁹⁶ Buras, P., "Note to Berlin: How to engage Poland", *European Council on Foreign Relations*, 21 januari 2016.

⁹⁷ Buras, P., "Note to Berlin: How to engage Poland", *European Council on Foreign Relations*, 21 januari 2016 och intervjuer Warszawa, maj 2016.

⁹⁸ Intervjuer, Warszawa maj 2016.

⁹⁹ Eellend, J., 2014, *En stillastående förändring, Tysk säkerhetspolitik och dess betydelse för Östersjöområdet*, FOI-R--3912--SE, s. 75.

¹⁰⁰ Bundeswehr Marine, "Polnische und deutsche Marinen beschließen historisch einmalige Uboot-Kooperationsvereinbarung", 28 juni 2016.

¹⁰¹ Aviationweek, "Poland and Germany Deepen Army Cooperation", 29 October 2014.

(MNC NE) i Szczecin, Polen. Tyskland är även en av de största bidragsgivarna till NATO:s östra flank efter NATO-toppmötet i Wales.¹⁰²

Vid en jämförelse med Tysklands samarbete med Nederländerna är det dock tydligt att samarbetet med Polen inte är lika långtgående. Tyskland och Polen har annonserat att de ska placera en armébataljon under varandras ledning, medan Nederländerna t.ex. har placerat en brigad under tysk ledning. Från polsk sida betonas emellertid att samarbetet är jämbördigt i och med att enheter från båda länderna ska utbytas.¹⁰³

2.5 Avslutande reflektion kring polsk säkerhets- och försvarspolitisk inriktning sedan 2014

Trots att den nya regeringen under ledning av PiS har haft en stark retorik om förändring och även presenterat olika reformer så uppvisar den polska säkerhets- och försvarspolitiken en hög grad av kontinuitet. Detta gäller oberoende av regeringsskiftet 2015 och den ryska annekteringen av Krim 2014. Huruvida denna kontinuitet är övergående och till viss del kan hänföras till att den nya ledningen inte har hunnit genomföra några genomgripande förändringar återstår att se.

En viktig nyhet under våren 2016 är förvisso att den nya regeringen i viss mån har omprövat Komorowskidoktrinen, som inneburit att Polen under de senaste åren fokuserat på en starkt nationell försvarsförmåga, och uttalat en ambition att spela en större roll för att bidra till säkerhet både på NATO:s östra och södra flank. Eftersom Polens säkerhetsläge inte har förbättrats under senare tid kan man anta att det handlar om en förhandlingstaktik inom NATO för att få stöd för de egna kraven på en förstärkt militär närvaro i det egna landet (vi bidrar till er säkerhet så bidrar ni till vår).

I grund och botten var det samma argument som låg till grund för Polens internationella engagemang under de första åren som NATO-medlem. Polen ville då visa sig som en lojal medlem för att i gengäld dra nytta av de kollektiva säkerhetsgarantierna. Frågan är därför om detta bara är ett tillfälligt avsteg från Komorowskidoktrinen och att denna trend kommer att avta redan under månaderna efter NATO-toppmötet i Warszawa som hölls i juli i år. Detta beror kanske på vilken utdelning Polen anser sig ha fått för sina egna bidrag i form av andra länders engagemang för polsk säkerhet och NATO:s östra flank men också i vilken grad man lyckas med sina nationella försvarssatsningar.

---

¹⁰² Intervjuer Warszawa, maj 2016.

¹⁰³ Janning, J., "What future for the Weimar Triangle?", European Council on Foreign Relations, 11 februari 2016 och Defence24, "Polish Leopards Commanded By the Germans. German Grenadiers Commanded By the Poles", 18 juli 2015.

3 Militärstrategisk utveckling

I detta kapitel behandlas den militärstrategiska utvecklingen på tre nivåer: nationella försvarssatsningar, militära förstärkningar inom ramen för NATO samt inom bilaterala och regionala samarbeten.

3.1 Nationella försvarssatsningar

Den polska försvarsreformen inleddes 2011. Nedan kommer några aspekter av den pågående reformen som är särskilt värda att framhålla att diskuteras mer ingående: strukturella förändringar, försvarsbudgetens utveckling samt moderniseringen av materiel (*Technical Modernisation Plan*). Avsnittet inleds med en kortare introduktion till den allmänna inriktningen för försvarsreformen och dess bakgrund.

3.1.1 Försvarsreformen

I Warszawapakten utgjorde Polen den näst största försvarsmakten, som mest hade landet drygt 400 000 soldater. Försvaret hade dessutom mycket tung materiel, något som får genomslag än idag i form av numera föråldrad sovjetisk materiel.¹⁰⁴ Successiva personalminskningar har genomförts genom åren. När landet 2006 lanserade en professionaliseringsreform bestod försvaret av totalt 150 000 soldater.¹⁰⁵

Under de första åren efter kalla krigets slut och som NATO-medlem, från 1999, lade Polen stor vikt vid att bli kompatibel med NATO och öka interoperabiliteten. Polen ville samtidigt visa sig som en god allierad och detta tog sig bl.a. uttryck genom ett omfattande deltagande i långväga internationella insatser. Polen har deltagit i princip alla USA-ledda och NATO-insatser sedan 1999.

Sedan några år tillbaka, redan före den ryska aggressionen i Ukraina, valde dock Polen att minska sitt bidrag till internationella insatser för att fokusera på sitt nationella försvar. Komorowskidoktrinen från 2013, som har nämnts ovan, har beskrivits som en total vändpunkt, och tankegångarna utgör en viktig grundsten i den nu pågående försvarsreformen och de efterföljande besluten. Utgångspunkten handlar om landets utsatthet dels som en följd av närheten till Ryssland, dels som en följd av bristen i de kollektiva försvarsgarantierna. Den nuvarande

¹⁰⁴ World Politics Review, "With Eye on Russia, Poland Reshapes Military Modernization Plan" 14 augusti 2014.

¹⁰⁵ Polen inledde en första mindre professionaliseringsreform redan på 1990-talet men den sista värnpliktsvärvningen genomfördes 2008. Efter detta skedde de mest genomgripande förändringarna under åren 2008-2010, the Armed Forces professionalisation program. I juni 2009 avskaffades värnpliktsystem helt.

försvarsministern understryker i linje med detta att Polen måste bygga nationella förmågor och att Polen inte endast kan basera sin säkerhet på allianser.¹⁰⁶

Den förra presidenten Komorowski initierade den ännu pågående reformprocessen 2011. Viktiga komponenter i reformen som har genomförts successivt över åren, och som beskrivs mer utförligt nedan, är modernisering av materiel, professionalisering, tillvaratagande av erfarenheter från internationella insatser och olika strukturella reformer.¹⁰⁷

Händelserna i Ukraina har påverkat reformprocessens fokus som kommit att handla än mer om att möta hybridkrigföring, att stärka de reguljära styrkorna och omfördela dem till landets östra delar samt en reformering av reservstyrkorna. Polska bedömare beskriver den nuvarande polska försvarsreformens övergripande mål som att avskräcka en rysk aggression och både på egen hand och med allierades stöd sända signalen att ett angrepp skulle bli kostsamt eftersom landet har förmågan att försvara sig och straffa en angripare, ”to punish an aggressor”. För att nå dit handlar det enligt samma källor om att stärka försvaret och bygga ”a defence potential” som ska stå emot de första 14 dagarna då man ser att man kan komma att vara tvungen att klara sig utan allierade. En annan övergripande prioritering är att vara en god partner och allierad i EU och NATO.¹⁰⁸

I april 2016 presenterade Polens försvarsminister ramarna för en rekonstruerad försvarsreformeringsplan som ska utvecklas och implementeras under året. Den nya planen inbegriper bl.a. etableringen av en territorialförsvarskomponent, modernisering av luftförsvaret, utveckling av pansarvärnet, cyberförsvaret samt maritim säkerhet i Östersjön.¹⁰⁹ Till detta kan också sägas komma den nuvarande regeringens övertygelse om att landet är extra sårbart pga. försvarets nuvarande bristfälliga skick.

För att anknyta till det sistnämnda är det intressant att betona det faktum att det cirkulerar olika och till och med helt oförenliga bilder om Polen, om polsk försvarsförmåga och om polska försvarssatsningar. Å ena sidan finns det gott om beskrivningar av Polen som ett föregångsland när det gäller försvarssatsningar, epitet som ”a significant European military power” används gärna i sammanhanget. Det kan vara på sin plats att poängtera att det inte bara är polska källor som använder sig av denna typ av beskrivningar, utan citatet ovan är från International Institute for Strategic Studies.¹¹⁰ Å andra sidan finns det andra mer kritiska framställningar som pekar på brister såsom en materielbudget som inte

---

¹⁰⁶ Intervjuer Warszawa, maj 2016 och National Security Bureau, President Duda: Poland must have strong armed forces, 6 augusti 2015.

¹⁰⁷ Intervjuer Warszawa, maj 2016.

¹⁰⁸ Intervjuer Warszawa, maj 2016. Se också t.ex. The Economist, ”The Home Army is back”, 29 december 2014.

¹⁰⁹ Defence24, ”Polish Ministry of Defence: Changed priorities”, 27 april 2016.

¹¹⁰ IISS, 2016, *Military Balance 2016*, s. 66 och Intervjuer, Warszawa, maj 2016.

används, oklar inriktning, löften om satsningar som inte infrias osv.¹¹¹ Den nuvarande politiska ledningens framställan om försvarsförmågan lånar i praktiken lite från bägge dessa läger. Samtidigt som man nogsamt framhåller den bristfälliga militära förmågan understryker man gärna den positiva effekt som de nu aktuella satsningarna kommer att ha och den viktiga roll man kan spela inom t.ex. NATO.¹¹²

3.1.2 Strukturella förändringar

Det är framför allt tre större strukturella reformer som är värda att framhålla. Den första rör personal. Den fredstida polska försvarsmakten uppgår i nuläget till drygt 100 000 soldater, fördelade på fyra försvarsgrenar (land, flyg, marin och specialstyrkor). Ungefär 60 procent av dessa, runt 60 000 soldater, hör till markstyrkorna. Den nya regeringen har, i motsats till den förra regeringen, uttryckt att storleken på försvarsmakten är för liten och har riktat kraftig kritik mot tidigare personalminskningar. Den uttryckta ambitionen är att öka personalstyrkan och framför allt förstärka i östra Polen. Siffrorna varierar, ofta beroende på om frivilliga styrkor räknas in eller inte, men ofta nämns mellan 120 000–150 000 soldater som en målbild för den nya regeringen. Enligt försvarsminister Macierewicz kommer antalet soldater efter ”a fundamental increase in the army, by at least 50 per cent” under de kommande åren att uppgå till 150 000 man.¹¹³

Som ett led i detta har man bl.a. sett över anställningsformerna för kontraktanställda soldater och tagit bort den tidigare tidsgränsen på maximalt 12 års anställning. Bedömningarna går dock isär i vilken utsträckning personalstyrkan i realiteten kommer att utökas i någon nämnvärd omfattning. Polen har såsom det tidigare framkommit avskaffat värnplikten som bas för rekrytering. Olika källor uppger samstämmigt att det inte finns några problem att rekrytera. Goda anställningsvillkor och sociala förhållanden ges som förklaringar. Enligt en muntlig källa är det runt fem sökande till varje tjänst, men däremot är finansieringen av personalökningarna oklar.¹¹⁴ I mars 2015 undertecknades en

¹¹¹ Se t.ex. Paszewski, T., 2016, “Can Poland defend itself?”, *Survival*, vol. 58, nr 2 och intervjuer, Warszawa, maj 2016.

¹¹² Se t.ex. president Duda i Washington, Ministry of National Defence, Republic of Poland, Real deterrence means real presence, 1 april 2016 och försvarsministern i DefenseNews, “Poland’s defense Minister: Military Modernization Program Underfunded”, 15 april 2016.

¹¹³ Radio Poland, “Defence Minister says Polish army will be 50 percent larger”, 20 april 2016, Radio Poland, “Polish defence audit points at corruption: Minister”, 28 februari 2016 och Polonia Institute, “Speech of Antoni Macierewicz, Minister of National defense of the Republic of Poland”, 23 maj 2016.

¹¹⁴ Wilk, R. “Poland to raise defence budget”, *Jane’s Defence Industry*, 1 februari 2016 och Intervjuer Warszawa, maj 2016. Se också artiklar om många frivilliga och god försvarsvilja t.ex. *Mirror*, “First line of defence against threat of Russian invasion: Poland’s preppers are ready for Putin”, 2 augusti 2016 och *The New York Times*, “Poles steel for battle, fearing Russia will march on them next”, 14 mars 2015.

”executive order expanding the scope of drafting men for military exercises”. I enlighet med denna kan man kalla in alla män som anses vara kapabla till militärtjänstgöring, även om de saknar tidigare erfarenhet. Tidigare har denna möjlighet enbart gällt reservister. För övrigt visar opinionsundersökningar i Polen att stödet för att återinföra värnplikten ökade under 2015.¹¹⁵

Den andra större strukturella reformen rör inrättandet av en femte försvarsgren, i form av ett territoriellt försvar.¹¹⁶ Den nya ledningens vision bakom denna reform har beskrivits som byggandet av ”a large manpower force close to the Russian border with local know-how”.¹¹⁷ Denna satsning, som ännu är i ett tidigt skede ligger väl i linje med PiS önskan om ”polonisering” som beskrivits i avsnitt 2.2.1., om lokal förankring och om behovet av att kunna upptäcka okonventionella hot som hybridkrigföring i ett tidigt skede. Även om reformen som sådan är omdiskuterad råder det i alla fall konsensus i Polen om att lokala nationella förmågor måste prioriteras. NATO beskrivs i sammanhanget som “a helping hand, not a replacement for own national capability”.¹¹⁸ Redan den förra regeringen hade identifierat behovet och initiativ togs för att under försvarsministeriet samla de olika lokala frivilliga försvarsgrupper som finns i Polen utan att skapa en ny struktur.¹¹⁹

Under hösten 2016 har försvarsministeriet tagit fram ett lagförslag om territorialförsvaret. I ett första skede vill den nuvarande regeringen, under 2017, upprätta tre brigader, med totalt ca 7 000 frivilliga, som ska placeras i östra Polen för att både i fredstid och i händelse av en väpnad konflikt vara till stöd för försvaret. När styrkan är fullt utbyggd, enligt planerna år 2019, är målet att den ska bestå av 35 000 personer och stå under en ny ledning under Generalstaben. Den ska organiseras som 17 lätta infanteribrigader, en i varje provins, med undantag för två i den största provinsen. Varje brigad ska bestå av ca 1 500-2 500 soldater. Uppgifterna är att öka Polens avskräckande förmåga, motstå terrorism och sabotage samt stärka de patriotiska och kristna grunderna för den polska försvarsmakten. Soldaterna ska tränas under 30 dagar per år. Deras lätta vapen ska lagras hos den lokala polisen medan fordonen ska förvaras hos närmaste militära förband. Styrkorna ska ha nått full operativ förmåga 2021.¹²⁰

---

¹¹⁵ Global security, Military, Military personnel, www.globalsecurity.org/military/world/europe/pl-personnel.htm (hämtad 6 april 2016).

¹¹⁶ Det nya territorialförsvaret inte ska sammanblandas med reservstyrkan, se Ministry of National Defence, National Reserve Force. Den nya territorialförsvarsstyrkan heter på polska Wojska Obrony Terytorialnej, WOT.

¹¹⁷ Intervjuer Warszawa, maj 2016.

¹¹⁸ Intervjuer Warszawa, maj 2016.

¹¹⁹ Se the Economist, “The Home Army is back”, 29 december 2014.

¹²⁰ Jane’s Defence Weekly, “Poland to stand up Territorial Defence Force”, 23 mars 2016 och Ministry of National Defence Republic of Poland, The signing of the territorial Defense Concept, 25 april 2016 samt Ministry of National Defence Republic of Poland, Draft bill establishing the territorial defence force, 5 oktober 2016.

För att kunna gå vidare med territorialförvarsreformen krävs dock investeringar och det är just bristen på pengar som gör denna reform omdiskuterad. Enligt kritiker kommer reformen till och med att vara förödande, ”detrimental to the modernisation of the armed forces”, eftersom den i deras ögon kommer att ske på bekostnad av andra välbehövliga reformer. Förutom bristen på finansiella medel pekas på personalbrist som kommer att göra det svårt att skapa 17 brigader på 5 år. Vad som beskrivs som en mer trolig utveckling är att mellan 3-6 brigader kommer att sättas upp i de östra delarna av landet, men att deras stridsberedskap kommer att förbli låg.¹²¹ Enligt försvarsminister Macierewicz kommer Polen att få stöd av amerikanska nationalgardets enhet från Illinois i upprättandet av territorialförsvaret.¹²²

Den tredje reformen rör ledningsstrukturen. Den pågående reformen, som inleddes 2014, syftade till att effektivisera och förenkla ledningsstrukturen. Beslutskedjan skulle kortas. Den dåvarande försvarsministern Tomasz Siemoniak beskrev reformen som en milstolpe för försvaret som skapat ”... a good, flexible structure which could be a comprehensive response to the threats to Poland’s security”.¹²³ Reformen har dock kritiserats både inom försvaret och i samhällsdebatten för att inte leda till de effektiviseringar och besparingar som var avsikten. Den nuvarande försvarsministern, Macierewicz, har uttryckt ambitionen att se över reformen, troligen redan under 2016 och den beskrivs därför endast mycket kortfattat.¹²⁴

I grova drag innebar reformen att man avskaffade sammanlagt sju kommandon, däribland de separata ledningsstaberna för de fyra försvarsgrenarna, och ersatte dem med två nya försvarsgrensgemensamma ledningsstaberna: General Command och Operational Command. General Command ska i fredstid leda förbanden och ansvara för övningar men även styrkegenerera till insatser. Under General Command ligger fyra Inspectorates, ett för varje försvarsgren, som ska fungera som rådgivande organ för ledningsstaberna och utgöra en länk till förbanden. I händelse av krig ska General Command stödja överbefälhavaren. Det operativa kommandot, Operational Command, ska leda insatser i fred, kris och krig. Under Operational Command ligger fyra försvarsgrensspecifika Operational Centers och

---

¹²¹ Intervjuer Warszawa, maj 2016 samt Wilk, R. “Poland to raise defence budget”, Jane’s Defence Industry, 1 februari 2016 och The Guardian, “Nato countries begin largest war game in eastern Europe since cold war”, 6 juni 2016.

¹²² Delstaten Illinois och Polens respektive nationalgarden har ett partnerskap sedan början av nittioalet, the Illinois-Poland National Guard Partnership, med fokus på utbildning och övningar inom försvar och krishantering. Intervju med försvarsminister Macierewicz, Defence24, “Macierewicz for Defence24.pl: NATO Summit Is A Breakthrough Comparable To The Event In Which Poland Joined The Alliance. Air Defences and Submarines - Priorities of Modernization”, 8 juli 2016.

¹²³ Atlantic Organization for Security, “Poland announces new military structure”, 7 januari 2014.

¹²⁴ Defence24, “Macierewicz Sums Up Six Months of Work, Undertaken by the Polish Ministry of Defence”, 18 maj 2016, Intervjuer Warszawa, maj 2016 och Strategy Page, “Leadership: The Polish Paradox”, 5 mars 2015..

polska styrkor i internationella insatser. Generalstaben, General Staff, som ingår i försvarsministeriet, ansvarar för strategisk planering och är rådgivande organ till försvarsministern. Förutom reformen av ledningsstrukturen har Polen också förenklat logistiken både av effektivitets- och kostnadsskäl. Istället för att som tidigare ha försvarsgrensspecifik logistik har man numera en gemensam.¹²⁵

3.1.3 Försvarsbudgetens utveckling

Polen har sedan 2001 enligt lag haft måttstocken att 1,95 procent av föregående års BNP ska satsas på försvaret. Diagrammet nedan visar att de polska militärutgifterna mot bakgrund av den ekonomiska tillväxten har ökat med mer än 40 procent i fast penningvärde mellan 2010 och 2015. Det skall dock nämnas att budgetåret 2015 innehöll en tillfällig ökning av de polska militärutgifterna för att täcka vissa ackumulerade kostnader relaterade till den militära moderniseringsplanen.¹²⁶ De polska militärutgifterna räknas dessutom något högre än den gängse NATO-definitionen. Det har även riktats kritik mot att Polen under de senaste åren haft svårt att använda de avsatta medlen för t.ex. materielinköp på grund av en oförmåga att förbereda viktiga beslut (se mer i avsnitt 3.1.4 nedan).¹²⁷

I maj 2015 beslutade det polska parlamentet att uppfylla NATO:s målsättning att satsa 2 procent av BNP på försvaret och minst 20 procent av militärutgifterna på modernisering av försvarsmakten. De polska militärutgifterna kommer därmed att fortsätta att öka i takt med den ekonomiska tillväxten och ligga strax under 2 procent av BNP mellan 2016-2020 (eftersom det innevarande årets BNP är högre än föregående års BNP). Detta innebär att de polska militärutgifterna, enligt diagrammet nedan, förutses öka med nästan 15 procent, från motsvarande 10,8 miljarder USD år 2016 till 12,3 miljarder USD år 2020.¹²⁸

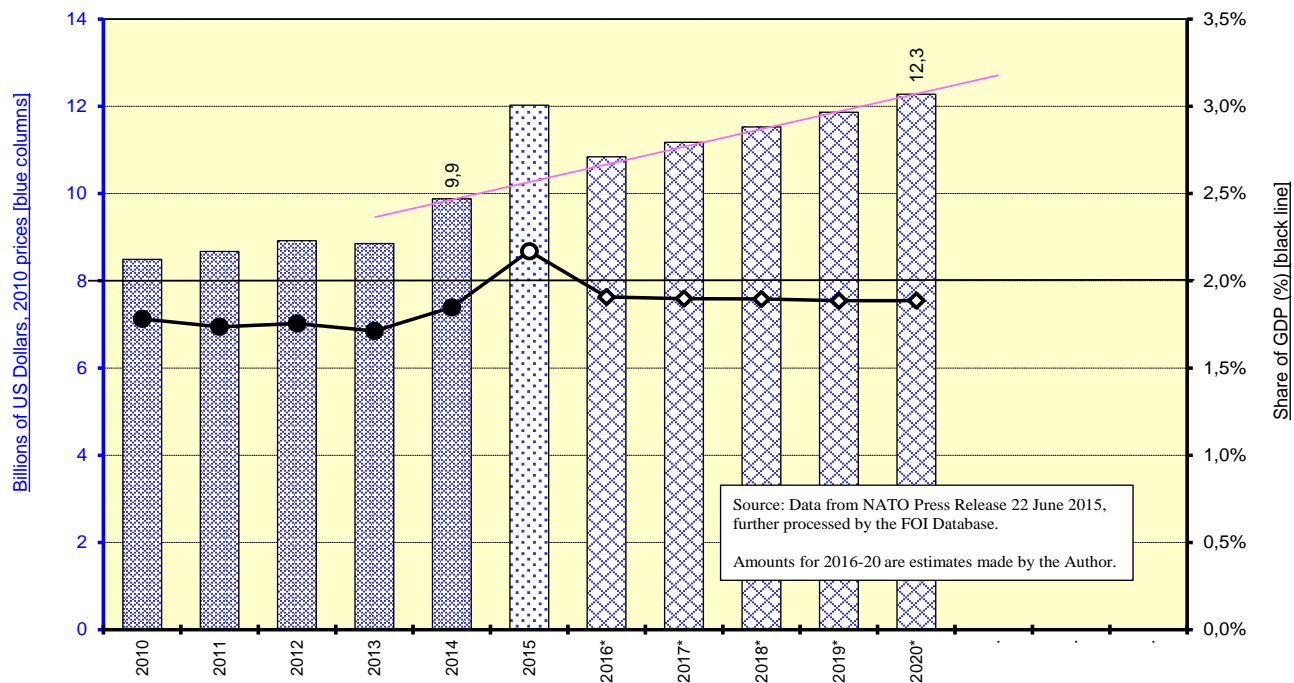
---

¹²⁵ Intervjuer Warszawa, maj 2016 och Atlantic Organization for Security, "Poland announces new military structure", 7 januari 2014 samt Strategy Page, "Leadership: The Polish Paradox", 5 mars 2015. Se även Ministry of National Defence, Republic of Poland, <http://en.mon.gov.pl/polish-armed-forces>.

¹²⁶ Bergstrand, B-G., 2015, *NATO Military Expenditures 2010-15, with projections for 2016-20: A Survey (partly) based on data published by the NATO Headquarters on 22 June 2015*, FOI-R--4223--SE, s. 38-41.

¹²⁷ Intervjuer Warszawa, maj 2016.

¹²⁸ Bergstrand, B-G., 2015, *NATO Military Expenditures 2010-15, with projections for 2016-20: A Survey (partly) based on data published by the NATO Headquarters on 22 June 2015*, FOI-R--4223--SE, s. 38-41

Diagram 1. Polens militärutgifter och framtida projektion (i miljarder USD, 2010 års priser/procentandel av BNP)

Källa: Bergstrand, B.-G., 2015, s. 40.

Ökningen av budgeten för 2016 absorberas i stor utsträckning av det militära moderniseringsprogrammet där kontrakt ska undertecknas i elva viktiga upphandlingsprojekt.¹²⁹ Samtidigt är det en öppen fråga om regeringen kommer att kunna fullfölja dessa åtaganden, t.ex. har tidigare beslut om upphandling när det gäller luft- och missilförsvar samt multirollhelikoptrar rivits upp.¹³⁰

Därutöver är medel i 2016 års budget avsatta för en förstärkning av den militära infrastrukturen i de östra delarna av landet, etableringen av de första territorialförsvarsbrigaderna i öster samt arrangerandet av NATO-toppmötet i juli 2016.¹³¹ Försvarsminister Macierewicz har även deklarerat att den militära moderniseringsplanen fram till 2022 är kraftigt underfinansierad och ett reviderat program presenterades i oktober 2016.¹³² I budgetförslaget för 2017 som presenterades i augusti 2016 ökar försvarsbudgeten så att den utgör 2 procent av 2016 års BNP, samtidigt som de avsatta medlen till det militära moderniseringsprogrammet minskar något.¹³³ På längre sikt har försvarsministern sagt att budgeten kan höjas ytterligare, upp till 3 procent av BNP, för att kunna finansiera en 50-procentig ökning av personalstyrkan i försvarsmakten.¹³⁴

3.1.4 Technical Modernisation Plan

The Technical Modernisation Plan 2013-2022 är den senaste i raden av polska moderniseringsprogram efter murens fall. 2013 meddelade den dåvarande regeringen sin avsikt att inom ramen för planen avsätta motsvarande 43,8 miljarder USD på teknisk modernisering av försvaret, varav 30,5 miljarder USD skulle satsas på 14 specifika moderniseringsprogram och resten av medlen skulle gå till inköp av annan materiel som inte täcks av dessa program. Den dåvarande

¹²⁹ Wilk, R. "Poland to raise defence budget", Jane's Defence Industry, 1 februari 2016.

¹³⁰ Intervjuer Warszawa, maj 2016.

¹³¹ Ministry of National Defence, Republic of Poland, Budgetary Department, Basic Information on the MoND Budget for 2016, februari 2016.

¹³² Defence24, "Polish Ministry of Defence: Changed priorities", 27 april 2016, DefenseNews, "Poland's defense Minister: Military Modernization Program Underfunded", 15 april 2016, Mehta, A., "Polish Defense Head to Announce Modernization Strategy by End of Year", DefenseNews, 2 juni 2016. Som en passus kan nämnas att försvarsministern i juli 2016 uppgav att det inte är adekvat att beskriva planen som underfinansierad eftersom de belopp som fanns i den ursprungliga planen var så felaktiga att de snarare kan anses fiktiva än ett resultat av underfinansiering. Försvarsministern hänvisar till beräkningar av the Supreme Audit Office som visar på att implementeringen av de satsningar som den förra regeringen uppskattat till 91 miljarder PLN snarare skulle hamnat på 235 miljarder PLN, Defence24, "Macierewicz for Defence24.pl: NATO Summit Is A Breakthrough Comparable To The Event In Which Poland Joined The Alliance. Air Defences and Submarines - Priorities of Modernization", 8 juli 2016.

¹³³ Wilk, R., "Poland to spend 2.01% of GDP on defence in 2017", HIS Jane's Defence Weekly, 2 september 2016.

¹³⁴ Defence24, "Macierewicz for Defence24.pl: NATO Summit Is A Breakthrough Comparable To The Event In Which Poland Joined The Alliance. Air Defences and Submarines - Priorities of Modernization", 8 juli 2016.

regeringen liksom den nuvarande har därefter justerat dessa siffror. 2015 annonserade den dåvarande regeringen ambitionen att satsa 130 miljarder PLN (33 miljarder USD) fram till 2022 på moderniseringen.¹³⁵

Den polska moderniseringen har hittills prioriterat tyngre förband och materiel. Polen har kända problem i materielförsörjningen och att komma till rätta med dessa brister samt möta det växande hotet från Ryssland uppges vara viktiga drivkrafter bakom moderniseringsprogrammet som helhet. Uppskattningsvis 70 procent av Polens materiel kommer från Warszawapaktstiden och endast 30 procent uppges möta NATO-standard även om det varierar mellan de olika försvarsgrenarna. I moderniseringen av försvarsmakten har Polen främst satsat på flygvapnet och därefter armén. Marinen är den försvarsgren som bedöms ligga sämst till i detta avseende. Sedan några år tillbaka, redan före konflikten i Ukraina, har Polen delvis omprövat sin försvarsdoktrin. Detta ledde till ett ökat fokus på försvar mot lufthot och ballistiska missiler samt framryckningar med mekaniserade styrkor och att länge förbisedda förmågegap inom luft- och missilförsvar, kustförsvar, artilleri och pansarvärn kom att uppmärksammas.¹³⁶

När det gäller försvarsreformen så finns det en konsensus mellan den förra och den nuvarande regeringen om att man behöver investera i försvarssektorn och att minst 30 procent av budgeten ska spenderas på modernisering av den tekniska förmågan. Även om man har beslutat om en höjning av försvarsbudgeten så finns det flera kvarvarande utmaningar. Alla bedömare tycks vara eniga om att den nuvarande moderniseringsplanen är underfinansierad. En stor utmaning till följd av detta är hur man ska göra val och på vilka bevekelsegrunder mellan olika förmågor. Valen kretsar kring att skjuta upp leveranser, justera antal och till och med slopa vissa förmågor. Samtidigt förekommer kritiska röster som pekar på att hela materielbudgeten inte har förbrukats på flera år utan att stora delar har lämnats tillbaka. 2016 har försvarsministeriet budgeterat 7 miljarder PLN (motsvarande ca 14 miljarder kronor) till investeringar, men hade när våra intervjuer gjordes i maj ännu inte fattat beslut om några avancerade system.¹³⁷ Det har varit svårt att skaffa

---

¹³⁵ Kimla, D., "Polish Defence Modernisation between Strategic Intent and Spending Reality", defence-aerospace.com, 1 september 2014. CEPA, "Polish military modernization: The road ahead", Intelligence brief nr 2, september 2015.

¹³⁶ CEPA, "Poland's deterrence and Defense Posture", maj 2016, s. 4 och Intervjuer maj 2016 samt Kimla, Dominik, "Polish Defence Modernisation between Strategic Intent and Spending Reality", defence-aerospace.com, 1 september 2014.

¹³⁷ I oktober cirkulerade visserligen uppgifter om förestående inköp av polsktillverkade Black Hawk helikoptrar men detta har i skrivande stund inte slutligt bekräftats av officiella källor. DefenseNews, "Poland's defense Minister: Military Modernization Program Underfunded", 15 april 2016 och CEPA, "Polish military modernization: The road ahead", Intelligence brief nr 2, september 2015, The Associated Press/The Big Story Poland, "Poland opts for Polish-made Black Hawk helicopters for army", 10 oktober 2016. För mer om tidig kritik mot moderniseringsplanen se t.ex. Kimla, Dominik, "Polish Defence Modernisation between Strategic Intent and Spending Reality", defence-aerospace.com, 1 september 2014. DefenseNews, "Poland's defense Minister:

sig en överblick av den sittande regeringens avsikter i specifika anskaffningsprogram och vad som ena dagen beskrivits som nära förestående uppgörelser har av andra källor beskrivits som övergivna planer och rivna kontrakt.

Under första halvan av 2016 började det ryktas om att den sittande regeringen lutade åt att riva upp de tidigare planerna, initierade av den förra regeringen, på att anskaffa mellan 50-60 EC-725 Caracal multirollhelikoptrar av Airbus för att ersätta de nuvarande sovjetiska helikoptrarna. Vice försvarsminister Bartosz Kownacki förklarade sin ståndpunkt: "We are not allergic to the French, but to not utilizing the capacity of the Polish defence industry."¹³⁸ Under våren bekräftade president Duda att Polen beslutat att inte gå vidare med anskaffningen och att man istället förordade andra alternativ med tydligare kopplingar till den polska industrin. I augusti meddelades visserligen att förhandlingarna återupptagits, men bara några månader senare, i oktober klagade regeringen att man överger de tidigare planerna eftersom parterna inte lyckats nå en överenskommelse om, den för Polen springande punkten, en offset uppgörelse. Vice försvarsminister Bartosz Kownacki menar att de avbrutna förhandlingarna kan bli en viktig lärdom för andra: "This is a good lesson to all who want to talk with the Polish government, that if we agree on something then we expect that negotiations will aim to realize this agreement".¹³⁹ I efterspelet till de avbrutna förhandlingarna ställde både Frankrikes president François Hollande och försvarsminister Jean-Yves le Drian, in sina planerade besök till Polen.¹⁴⁰

Andra möjligen kommande beslut som florerar i diskussionerna rör taktiska drönare (Unmanned Aerial Vehicle, UAV) och missilförsvar. Just missilförsvar uppges vara en prioriterad förmåga. Det s.k. Wisla-programmet ville den förra regeringen skulle vara Patriotbaserat och planen var att beställa åtta Patriot missilbatterier från USA för att kunna möta hotet från ryska missiler i Kaliningrad. Den nya regeringen har dock ifrågasatt hur själva upphandlingen gick till och om

---

Military Modernization Program Underfunded", 15 april 2016 och CEPA, "Polish military modernization: The road ahead", Intelligence brief nr 2, september 2015.

¹³⁸ Reuters, "Poland likely to scrap \$3 billion Airbus helicopter deal: report" och Airbus Group in Poland, "A long-lasting industrial relationship", www.airbusgroup.com/int/en/group-vision/global-presence/Poland.html (hämtad 22 september 2016). De befintliga helikoptrarna är av modellerna Mi-8, Mi-14 och Mi-17. Se också Radio Poland, "Polish gov't could cancel Airbus Helicopters deal: report", 5 augusti 2016.

¹³⁹ Noterbart är att Duda länge varit öppet kritisk mot förhandlingarna med Airbus och redan under presidentvalskampanjen luftade sitt motstånd, Bloomberg, "Airbus Pick for Polish Contract Denounced by Presidential Rival", 22 april 2015 och Defense News, "New Polish Leadership Could Shift Military Policy", 28 november 2015. DefenseNews, "Poland in talks with France, Airbus over Caracal helicopters", 10 augusti 2016. Radio Poland, "Poland breaks off negotiations with Airbus helicopters over military tender", 5 oktober 2016.

¹⁴⁰ BBC, "France's Hollande scraps Poland trip over lost Airbus deal", 7 oktober 2016 och DW.com, "Airbus Helicopters to seek compensation in spat over failed deal with Poland", 11 oktober 2016.

det inte finns mer prisvärda alternativ. Det kan också nämnas att redan när förhandlingarna om Patriotmissilerna inleddes gjordes invändningar, dels mot bakgrund av att de inte kommer att vara operativa förrän 2025, dels riskerar att inte vara verkningsfulla mot Kaliningrad eftersom avståndet är för kort.¹⁴¹ Processen tycktes länge ha avstannat. Men under sommaren kom först uppgifter om att en avsiktsförklaring (letter of intent) undertecknats mellan USA-baserade Raytheon och den polska försvarsindustrigruppen PGZ. Strax därefter kom uppgifter om att förhandlingar gått ett steg till och att den polske försvarsministern överlämnat en framställan (letter of request) till USA och Raytheon om att köpa Patriot. Polens målbild är att förhandlingarna ska vara i mål innan årets slut. En av grundprinciperna är enligt försvarsministern att 50 procent av värdet av beställningen kommer att läggas på den polska försvarsindustrin och att det slutgiltiga systemet kommer att vara ”a *de facto* joint product”, med en polsk version av Patriot.¹⁴²

Behovet av att öka säkerheten och stabiliteten i Östersjön har också uppmärksamats och Polen har fört förhandlingar med Norge om att gemensamt införskaffa begagnade ubåtar. Men inte heller där har en uppgörelse nåtts. Polens uttalade plan är att köpa tre ubåtar för att ersätta sina föråldrade ubåtar. Tidsplanen som angivits är att de ska vara i bruk 2023.¹⁴³

Den nya regeringen initierade efter maktskiftet en översyn av moderniseringsprogrammet. Utgångspunkten för översynen, som har genomförts på försvarsministeriet under året, uppgavs vara att den tidigare moderniseringsplanen var alltför ambitiös och att den inte kan finansieras trots en försvarsbudget på 2 procent av BNP.¹⁴⁴ Samtidigt har säkerhetsläget förändrats under senare år och vissa delar av anskaffningen kan behöva accelereras. Efter vissa förseningar presenterades den uppdaterade moderniseringsplanen i oktober. Planen gäller för åren 2017-2022 och omfattar totalt 77 miljarder PLN. Cyberförsvar och territorialförsvarstyrkor läggs in i planen. I övrigt handlar

---

¹⁴¹ Defense News, ”New Polish Leadership Could Shift Military Policy”, 28 november 2015.

¹⁴² Intervju med Macierewicz, Defence24, ”NATO summit is a breakthrough”, 8 juli 2016, DefenseNews, ”Poland Wants Patriot With Different Battle Command System”, 6 september 2016 och France 24, ”Poland requests multi-billion-euro Patriot missile system”, 6 september 2016. Se även Ministry of National Defence Republic of Poland, Wisla program update, 13 september 2016.

¹⁴³ DefenseNews, ”Poland, Norway Could Team on Sub Program”, 27 september 2015 och DefenseNews, ”Norway: Joint Submarine Acquisition With Poland Not Imminent”, 6 april 2016. Noterbart är att den förra regeringens avsikt var att de tre ubåtarna skulle bestyckas med totalt 24 långräckviddiga kryssningsmissiler och att Raytheon varit ett av alternativen som diskuterats. Såsom det framgår ovan har ett LOI med Raytheon undertecknats 2016.

¹⁴⁴ Defence24, ”Polish Ministry of Defence: Changed priorities”, 27 april 2016 och DefenseNews, ”Poland’s defense Minister: Military Modernization Program Underfunded”, 15 april 2016.

förändringarna främst om uppskjutna leveranser t.ex. har den planerade leveransen av u-båtar flyttats fram till efter 2022, dvs. efter planeringsperioden.¹⁴⁵

Den största utmaningen för försvaret är dock enligt flera bedömare inte ekonomisk utan vad de kallar ett byråkratiskt underskott. Hela moderniseringsprogrammet är enligt flera bedömare i realiteten i pausläge. Upphandlingar blir inte av, ”procurement does not happen”, eftersom de inte kan processas. Förklaringar som ges är att det politiska klimatet är väldigt polariserat med en regering som vill göra annorlunda än sin föregångare utan att veta hur, men även att regeringen ser den nationella försvarsindustrin som en motor för ekonomisk utveckling i samhället i stort som ska gynnas i upphandlingarna. Det leder till att man inte vill köpa färdigutvecklad materiel utomlands om det inte sker någon tekniköverföring till polsk försvarsindustri. President Duda har kritiserat upphandlingar gjorda under den förra regeringen och framhållit att skattebetalarnas pengar som går till moderniseringen av försvaret ska stanna inom den polska ekonomin, och att framtida upphandlingar därmed kommer att ske ”in a way that would be beneficial for Poland – meaning that jobs would be created locally, and that the interests of the Polish industrial facilities would be addressed”.¹⁴⁶ En kritik går ut på att det mot denna bakgrund snarare är den polska försvarsindustrin som styr den polska moderniseringen än reella militära behov hos försvaret. Industrin talar om vad den kan erbjuda snarare än att försvarsmakten pekar ut vad det behöver. Polen försöker också ständigt balansera sin säkerhetspolitiska relation till USA och EU i sin upphandling av försvarsmateriel – varannan till USA, varannan till Europa – och låter detta bli ännu en styrande och begränsande faktor.¹⁴⁷

Under många år har för övrigt Polens olika regeringar verkat för en ökad privatisering och konsolidering av den polska försvarsindustrin. 2013 fattades beslut om att samla majoriteten av den polska försvarsindustrin i PGZ (Polska Grupa Zbrojeniowa, the Polish Armaments Group).¹⁴⁸ 2015 samlade PGZ 38 företag med en årlig omsättning (*annual revenue*) på ca 5 miljarder PLN vilket gör den till en av de största försvarsindustrigrupperna i Europa. Flera källor pekar dock på kvarvarande brister i den polska försvarsindustrin och att den har svårt att hävda sig i den europeiska konkurrensen.¹⁴⁹

---

¹⁴⁵ Defence 24, ”Redefinition of the army modernization plan: Rapid procurement for the territorial defence component, postponement of the submarines acquisition”, 21 oktober 2016.

¹⁴⁶ Defence24, ”Duda: ‘Security first’. Will the new Polish President continue, or will he change the Polish security policy?”, 28 maj 2016.

¹⁴⁷ The Economist, “Poland’s defence: A front-line state”, 26 juli 2014 och intervjuer Warszawa, maj 2016.

¹⁴⁸ Global security, Military, Poland – Defense Industry www.globalsecurity.org/military/world/europe/pl-defense-industry.htm (hämtad 6 april 2016)

¹⁴⁹ Global security, Military, Poland – Defense Industry www.globalsecurity.org/military/world/europe/pl-defense-industry.htm (hämtad 6 april 2016) och intervjuer Warszawa, maj 2016. För mer om utmaningarna och drivkrafterna se Buras, P., 2014, “After Tusk: Poland in Europe”, ECFR Policy brief.

3.2 Förstärkningar av det kollektiva försvaret inom NATO

Rysslands agerande i Ukraina ökade oron för den egna säkerheten i flera öst- och centraleuropeiska stater. Under våren 2014 vidtog NATO en rad åtgärder för att lugna (*reassure*) dessa stater, till exempel stärktes luftövervakningen över länderna i regionen samt den marina patrulleringen i Östersjön. Därtill utökade flera allierade, i synnerhet USA, den militära närvaron i Central- och Östeuropa genom att rotera in militära förband för utbildning och övning samt genom förhandslagring av viss materiel.¹⁵⁰

Vid NATO-toppmötet i Wales i september 2014 samlades NATO:s svar på den ryska aggressionen i Ukraina i en s.k. Readiness Action Plan. Denna plan innehåller åtgärder som syftar till att dels på kort sikt stärka den militära närvaron bland alliansens östra medlemsländer, dels på längre sikt förbättra NATO:s möjligheter till snabba insatser. Nedan följer en överblick av polskt deltagande i och de satsningar som har gjorts för att stärka det kollektiva försvaret i enlighet med NATO:s Readiness Action Plan, med fokus på Östersjöområdet.

3.2.1 Förstärkning av luft- och sjöövervakningen i Baltikum

NATO har sedan de baltiska staterna blev medlemmar i alliansen 2004 tagit hand om övervakningen av deras luftrum eftersom de saknar ett eget flygvapen. NATO-länderna har turats om att varje kvartal leda insatsen Baltic Air Policing (BAP) och bidra med stridsflygplan. Före 2014 omfattade BAP fyra stridsflygplan med stödresurser baserade vid den litauiska flygbasen i Siauliai. I mars 2014 utökade USA antalet stridsflygplan från fyra till tio och mellan maj 2014 och augusti 2015 hade NATO-länderna totalt 16 flygplan i beredskap, fördelade mellan flygbaserna i Siauliai, Ämari i Estland och Malbork i Polen. Efterhand reducerades insatsen i september 2015 till att omfatta åtta flygplan baserade i Siauliai och Ämari. Vid sidan av detta har NATO aktiverat den stående Maritime Mine Counter-Measures Group 1 för att bidra med sjöövervakning i Östersjön.¹⁵¹

Polen har deltagit med stridsflygplan och stödresurser vid flera tillfällen i NATO:s gemensamma luftrumsövervakning i Baltikum. Sedan 2014 har Polen deltagit med 4 MiG 29:or under perioden maj-augusti 2014 vid Siauliai i Lettland då Polen också stod för ledningen av insatsen samt under perioden januari-april 2015 också

¹⁵⁰ NATO, Supreme Headquarters Allied Powers Europe, NATO Assurance Measures, Fact Sheet, <https://www.shape.nato.int/land> (hämtad 3 maj 2016) och Gotkowska, J. och Szymanski, P., 2015, "NATO's presence in the Baltic states – reassurance for its allies or deterrence for Russia?", OSW Commentary, No. 169, s. 1-4.

¹⁵¹ Gotkowska, J. and Szymanski, P., 2015, "NATO's presence in the Baltic states – reassurance for its allies or deterrence for Russia?", OSW Commentary, No. 169, s. 9 och The Baltic Times, "NATO scales back Baltic Air Policing", 2 september 2015.

baserade i Siauliai. Under tiden när antalet flygplan i insatsen utökades till 16 stycken, mellan maj 2014 och september 2015, baserades därutöver 4 stridsflygplan från övriga NATO-länder vid det polska flygfältet i Malbork, nära Gdansk i norra Polen.¹⁵²

3.2.2 Snabbinsatsstyrkor

Sedan NATO-toppmötet i Wales 2014 har arbetet pågått med att skapa den nya spjutspetsstyrka, Very High Readiness Joint Task Force (VJTF), som i form av en multinationell brigad (4 500-5 000 personer) ska kunna sättas in inom 2-3 dagar efter beslut av NATO:s medlemsstater i North Atlantic Council, NAC.¹⁵³ Under 2015 stod en övergångsstyrka bestående av tyska, norska och nederländska förband i beredskap och från och med 2016 har de större europeiska NATO-länderna erbjudit sig att årligen vara ramverksnationer för VJTF och därmed bidra med ledning, stridande förband, logistik och strategiska stödresurser. Förutom inrättandet av VJTF har den totala storleken på NRF utökats från att tidigare ha omfattat ca 13 000 soldater till att från och med juni 2015 uppgå till ca 40 000 soldater.¹⁵⁴

Polen har aviserat deltagande i olika delar av NATO:s snabbinsatsstyrkor. Under 2016 kommer Polen att tilldela en stridsvagnsbataljon till VJTF 2016 från 34th Armoured Cavalry Brigade baserad i Zagan, i sydvästra Polen.¹⁵⁵ Polen leder under 2016 också en multinationell CBRN-bataljon (Chemical Biological Radiological Nuclear) som står till VJTF:s förfogande. Sammanlagt kommer den polska försvarsmakten under 2016 bidra med 2 700 soldater till VJTF, vilket är oförändrat från föregående år och det som också är planerat för 2017.

Det är dock 2020 som Polen benämner som det viktigaste året. Då ska Polen vara ramverksnation (*framework nation*) och stå för huvuddelen av den ingående landkomponenten om fem bataljoner i VJTF. I februari 2015, vid NATO:s försvarsministermöte i Bryssel, meddelade den dåvarande försvarsministern Tomasz Siemoniak att Polen är redo att ta på sig ansvaret som ramverksnation för VJTF och tillade: "We are ready to do a lot for the VJTF and are ready to host their

¹⁵² Gotkowska, J. and Szymanski, p., 2015, "NATO's presence in the Baltic states – reassurance for its allies or deterrence for Russia?", OSW Commentary, No. 169, s. 9.

¹⁵³ NATO, Wales Summit Declaration, punkt 9, 5 september 2014. Noterbart är att VJTF är en reform av NATO:s befintliga snabbinsatsstyrka – *NATO Response Force* (NRF) – vilken inrättades 2002 och var fullt operativ 2006. NRF:s olika beståndsdelar: (1) *Very High Readiness Joint Task Force* (VJTF) (2) *Initial Follow-On Forces Group* (IFFG) och (3) *Reserve Forces Pool* (RFP).

¹⁵⁴ NATO, Supreme Headquarters Allied Powers Europe, Fact Sheet, NATO Response Force (NRF), <https://www.shape.nato.int/page349011837> (hämtad 1 april 2016) och EurActive, "NATO beefs up rapid response force, says this is 'not an arms race'", 25 juni 2015.

¹⁵⁵ Defence 24, "'Dragon-15' Exercise In Orzysz. Supported by the US, UK and Canadian Forces", 28 september 2015.

exercises in Poland.”¹⁵⁶ Inom ramen för Visegradgruppen gav man sedan i december 2015 ett initialt godkännande till att en Visegradkomponent ska ingå i VJTF 2020 med just Polen som ramverksnation. I rollen som ramverksnation har Polen uttryckt ambitionen att bidra med en ”stor andel” av bemanningen och jämför med andra snabbinsatselement, såsom V4 EU Battle Group, där Polen i samma roll stod för ungefär halva styrkan. I linje med VJTF:s reguljära funktionssätt och rotationsmönster kommer komponenten att stå i beredskap under en treårsperiod, med den högsta beredskapen under det andra året (enligt formeln *stand-up*, *stand-by* och *stand-down*). Något formellt beslut om Visegradskomponenten har ännu inte fattats utan frågan diskuteras fortfarande mellan parterna.¹⁵⁷

Såsom det framgår av avsnittet nedan om övningar har VJTF och NRF övats flera gånger, bl.a. på polskt territorium. Nämnvärt är att det allra första övningstillfället för VJTF, Exercise Noble Jump, genomfördes i juni 2015 i västra Polen. Polens roll vid övningen beskrevs som att erbjuda ”quality host nation support” till de utländska trupperna och integrera dem i de polska enheterna.¹⁵⁸ När det gäller polskt deltagande i övningar kan också nämnas att den stridsvagnsbataljon som erbjudits till VJTF 2016 från 34th Armoured Cavalry Brigade deltog i den multinationella Dragon-15 övningen som var den största polska övningen 2015.¹⁵⁹

Många säkerhetspolitiska bedömare men även officiella företrädare för såväl Polen som de baltiska staterna har argumenterat för att VJTF är en alltför liten styrka för att kunna möta det ryska hotet. Bland analytiker har det hävdats att ett beslut om att sätta in styrkan kan ta för lång tid eller t.o.m. helt utebli för att någon part inte vill riskera att eskalera en redan spänd situation.¹⁶⁰ Flera av våra muntliga källor bekräftar denna bild genom att beskriva VJTF som ”yesterday’s news” och

---

¹⁵⁶ Radio Poland, “Poland ready to lead NATO spearhead”, 5 februari 2015.

¹⁵⁷ Defence24, “Poland Will Become The NATO ‘Spearhead’ Leading Nation In 2020. V4 Ballte Group Ready To Operate”, 20 december 2015 och Ministry of Foreign Affairs, Republic of Poland, Deputy defence minister: by 2020 Poland will be a framework state of NATO’s spearhead force, 30 december 2015, och intervjuer, Warszawa, maj 2016.

¹⁵⁸ NATO, Supreme Headquarters Allied Powers Europe, Poland Prepares to Support Exercise NOBLE JUMP, 11 juni 2015. Det är nämnvärt att det inte var första gången Polen stod som värdland för en större NATO-övning. Det gjorde man också under en av det gångna decenniets största NATO-övningar, Exercise STEADFAST JAZZ 2013.

¹⁵⁹ Defence 24, “‘Dragon-15’ Exercise In Orzysz. Supported by the US, UK and Canadian Forces”, 28 september 2015.

¹⁶⁰ Colby, E. and Salomon, J., 2016, “Facing Russia: Conventional Defence and Deterrence in Europe”, *Survival*, vol. 57, no. 6, s. 31-35; Arnold, J.-M., 2016, “NATO’s Readiness Action Plan, Strategic Benefits and Outstanding Challenges”, *Strategic Studies Quarterly*, Spring, s. 87-88; Smith J. och Hendrix, J., 2016, “Assured Resolve, Testing Possible Challenges to Baltic Security”, Center for a New American Security, s. 6, Baranowski, M. och Lete, B. (rapporteurs), 2016, “NATO in a World of Disorder: Making the Alliance Ready for Warsaw”, Advisory Panel on the NATO Summit 2016, German Marshall Fund of the United States, s. 10 och Valasek, T., Brzezinski, I., och Grand C., “What the NATO ‘enhanced’ force on the eastern border should look like”, *Security and Defence*, 15 april 2016.

som ”important but not fully sufficient”. Ur polskt hänseende var det mot denna bakgrund synnerligen viktigt att SACEUR:s (NATO:s överbefälhavare i Europa, Supreme Allied Commander in Europe) mandat för aktivering av styrkan skulle utökas för att undvika att varje aktivering föregås av långa och tuffa diskussioner i NAC. Risken för en politisk blockering ses dessutom som större i händelse av ett hybridkrigföringsscenario. Förutom denna problematik pekas på brister i uppföljningen av VJTF efter de inledande 48 timmarna. NATO skulle visserligen vinna en långvarig konflikt resonerar man, men en aktör som Ryssland skulle göra vinster på kort sikt och har i detta avseende ett regionalt övertag.¹⁶¹ Samtidigt framhåller flera muntliga källor att VJTF tjänar ett gott syfte genom att övas. Det var t.ex. länge sedan man i Europa övat på så omfattande truppflyttningar som man faktiskt gjort i och med inrättandet av VJTF.¹⁶²

3.2.3 Utvecklingen av multinationella staber och nya ledningsenheter i Östersjöområdet

Sedan NATO-toppmötet i Wales har flera åtgärder vidtagits för att implementera besluten om att stärka kommandostrukturen och ge den ett mer regionalt fokus.

I september 2015 påbörjades genom beslut i NAC etablerandet av de sex första multinationella ledningsenheterna (NATO Force Integration Units, NFIU) i Polen, Bulgarien, Estland, Lettland, Litauen och Rumänien. Under 2016 har de första stegen tagits för att etablera ytterligare en ledningsenhet, denna gång i Slovakien, och under 2017 kommer en åttonde NFIU skapas i Ungern.¹⁶³ NFIU har till uppgift att planera och organisera övningar av kollektivt försvar samt bistå vid deployeringen av VJTF och övriga snabbinsatslement inom NATO. Varje NFIU har en personalstyrka på vardera 40-50 militära befattningar. Den polska NFIU-enheten är placerad i Bydgoszcz i norra Polen. Enligt NATO:s uppgifter finns 42 anställda, varav 21 från Polen. Övriga 21 kommer från sammanlagt 13 länder, däribland exempelvis Tyskland, Rumänien, Storbritannien och USA.¹⁶⁴ NFIU Polen är ett av fyra NFIU som i nuläget ligger under det multinationella nordöstra

¹⁶¹ Intervjuer, Warszawa, maj 2016 och Olshausen, K., ”NATO’s Readiness Action Plan for Assurance and Deterrence – Progress & Challenges on the Road from Wales to Warsaw, ISPSW Strategy Series, januari 2016.

¹⁶² Intervjuer Warszawa, maj 2016.

¹⁶³ NATO, Supreme Headquarters Allied Powers Europe, Fact Sheet, NATO Response Force (NRF), <https://www.shape.nato.int/page349011837> (hämtad 1 april 2016), US Army, USA-NATO leadership visit NATO Force Integration Unit in Slovakia, 18 mars 2016 och The Slovak Spectator, Cabinet approves reconstruction of premises for NATO, 20 januari 2016.

¹⁶⁴ NATO Allied Joint Force Command, NFIU Poland. Personal från Belgien, Bulgarien, Kroatien, Tjeckien, Tyskland, Italien, Nederländerna, Portugal, Rumänien, Slovenien, Spanien, UK och USA. NATO, Statement by the NATO Defence Ministers on the Readiness Action Plan, 5 February 2015. Se också NATO, Fact Sheet, NATO Force Integration Units, september 2015.

kårhögkvarteret (Headquarters Multinational Corps Northeast, HQ MNC NE) med säte i den polska hamnstaden Szczecin.

Kårhögkvarteret har sedan 1999 hyst Tyskland, Polens och Danmarks gemensamma kår och är sedan 2005 ett NATO-certifierat högkvarter under NATO:s överbefälhavare i Europa SACEUR, och har till exempel bemannat NATO-insatsen ISAF i Afghanistan flera gånger.¹⁶⁵ Kåren leds operativt av SHAPE (Supreme Headquarters Allied Powers Europe) och Joint Forces Command (JFC) Brunssum. Bemanningen har under åren gått från de ursprungliga tre länderna till att idag omfatta ett tjugotal länder. Sedan 2014 är Sverige, som första icke-NATO-land, representerad på kårhögkvarteret med en förbindelseofficer.¹⁶⁶

Högkvarterets roll och uppgift har utökats i linje med besluten vid toppmötet i Wales. HQ MNC NE har numera ett utpekad samordningsansvar för de fyra norra NFIU-enheterna vad gäller övning, träning och uppbyggnad.¹⁶⁷ HQ MNC NE ska också följa säkerhetslägets utveckling i regionen. Sedan NATO:s försvarsministermöte i februari 2015 har HQ MNC NE möjlighet att, i likhet med JFC Brunssum och JFC Naples, på SACEUR:s order leda VJTF om den sätts in i området. Kåren har därutöver fått en höjd beredskap från 180 till 30 dagar och uppgraderas därmed från *Forces of Lower Readiness (FLR)* till *High Readiness Force (HRF)*. För att kunna implementera den höjda beredskapen har man vid högkvarteret gjort flera strukturella förändringar, bl.a. har personalantalet fördubblats till totalt 445 tjänster varav 45 civila. Detta skedde bl.a. genom att flera nya länder, däribland Frankrike och Storbritannien, sedan 2015 deltar. I dagsläget är inte alla poster bemannade, men personalantalet ökar kontinuerligt. Bemanningen kan vid oföroutsedda händelser utökas ytterligare.¹⁶⁸ Hur den exakta fördelningen av personal ser ut mellan de bidragande länderna är konfidentiellt men flera länder, bl.a. Tyskland och USA, har ökat sitt personalbidrag och Polen

¹⁶⁵ Bakgrunden till etableringen av kåren och att högkvarteret lades i Polen var enligt uppgift både geografiska och militära skäl men även handlade om integrationen av Polens styrkor och andra nya allierade i NATO-strukturerna. När de tre ursprungsländerna 1998 formellt fattade beslutet om skapa den gemensamma kåren var Polen ännu inte NATO-medlem men det officiella inträdesdatumet hade redan fastslagits. I september 1999 invigdes kårens högkvarter i Szczecin, 2006 blev det fullt operativt och NATO-certifierat. Kårens deltagande i ISAF: 2007, 2010, 2014-15.

¹⁶⁶ För mer fakta se t.ex. NATO, Allied Joint Force Command Brunssum, Multinational Corps Northeast, <http://www.jfcbs.nato.int/operations/multinational-corps-northeast>, och om dess utveckling se t.ex. Headquarters Multinational Corps Northeast public affairs office, Multinational Corps Northeast, www.mil.sk/data/att/7445-subor.doc (hämtad 21 april 2016).

¹⁶⁷ HQ MNC NE har ett utpekad koordineringsansvar för NFIU-enheterna i Polen, Estland, Lettland och Litauen. Ansvaret kommer att utökas till att även gälla NFIU i Slovakien och i Ungern allteftersom de blir fullt operativa, 2016 och 2017.

¹⁶⁸ Storbritannien är närvarande vid MNC NE i Szczecin sedan april 2015 medan Frankrike deltar sedan augusti samma år. Multinational Corps Northeast, Chronology of events, <http://mncne.pl/about-mnc-ne/chronology-of-events/> (hämtad 22 september 2016).

har gett uttryck för en liknande ambition. Vid HQ MNC NE finns även ett Air Operations Co-ordination Centre (AOCC) och en Maritime Liaison Cell kan också upprättas för maritimt samarbete.¹⁶⁹

Polska källor är som väntat positivt inställda till reformerna av både HQ MNC NE och NFIU. De beskrivs som ”a good move” och som betydelsefulla för återförsäkringsåtgärderna i regionen. Besluten ligger väl i linje med Polens och de baltiska staternas önskemål inom NATO om en ökad multinationell närvaro. Vilken praktisk roll HQ MNC NE ska spela återstår dock att se. Vid våra intervjuer i maj 2016 betonades att det var av stor vikt ur polskt hänseende att HQ MNC NE skulle få full operativ status och kunna fungera som ett högkvarter för den östra flanken.¹⁷⁰ Vid NATO-toppmötet i Warszawa deklarerades högkvarteret ha uppfyllt sin uppgradering till High Readiness Headquarter och anses därefter fullt operativt.¹⁷¹ Bedömare pekar också på att HQ MNC NE på längre sikt kan komma att uppgraderas till samma nivå som JFC Brunssum och JFC Naples. HQ MNC NE anses genom sitt ökade ansvar redan ha fått en större roll på JFC Brunssums bekostnad.¹⁷² En bestående skillnad är dock att JFC Brunssum leder alla kärnhögkvarter i norra delen av Europa.

Vid NATO-toppmötet i Warszawa lades även planer på att Polen skulle tillhandahålla ett divisionshögkvarter som en bas för ett allierat multinationellt högkvarter fram. Detta ska utgöra en länk mellan MNC NE och de nya bataljonsstridsgrupperna som ska placeras i Baltikum och Polen från 2017 (se avsnitt 3.2.4.). Det är ännu inte klart hur divisionshögkvarteret ska förhålla sig till NFIU eller var den nya strukturen ska placeras geografiskt.¹⁷³

3.2.4 Framskjuten närvaro i Baltikum och Polen

Inför toppmötet i Warszawa i juli 2016 handlade diskussionerna om hur NATO ytterligare skulle stärka den militära närvaron i de östra medlemsländerna. Det talades i sammanhanget om hur NATO skulle gå från återförsäkring (*reassurance*) av de östliga alliansmedlemmarna till avskräckning (*deterrence*) och om det behövs försvar (*defence*). Sedan toppmötet i Wales har officiella företrädare för de baltiska staterna och Polen argumenterat för att VJTF inte är en tillräcklig styrka för att möta det ryska hotet (se diskussion i avsnitt 3.2.3 ovan). Istället har det argumenterats för att konventionella styrkor i förväg ska placeras i Baltikum och Polen för att dels utgöra en snubbeltråd som garanterar att övriga allierade blir

¹⁶⁹ Eellend, J., Lindström, M., Winnerstig, M., 2015, *Från insats till försvar, NATO:s militära strukturer under omvandling*, FOI-R--4056--SE.

¹⁷⁰ Intervjuer Warszawa, maj 2016.

¹⁷¹ NATO, Warsaw Summit Communiqué, 9 juli 2016, och Multinational Corps Northeast, New units for the new challenges, <http://mncne.pl/> (hämtad 22 september 2016).

¹⁷² Eellend, J., Lindström, M., Winnerstig, M., 2015, *Från insats till försvar, NATO:s militära strukturer under omvandling*, FOI-R--4056--SE.

¹⁷³ NATO, Warsaw Summit Communiqué, 9 juli 2016.

engagerade vid ett angrepp, dels bidra till en avhållande tröskelförmåga (*deterrence by denial*) mot ett anfall. En sådan framskjuten närvaro behöver därtill stödjas av en förmåga att förstärka dessa styrkor vid behov.¹⁷⁴

Detta har emellertid varit en kontroversiell fråga för exempelvis Tyskland som har velat undvika att stöta sig med Ryssland och undvika åtgärder som kan riskera att uppfattas bryta mot överenskommelsen i NATO-Russia Founding Act från 1997. Där står att NATO, under det rådande säkerhetsläget när avtalet undertecknades, ska undvika att permanent basera nya större förband i Europa och att Ryssland på samma sätt ska visa återhållsamhet när det gäller konventionella styrkor i Europa.¹⁷⁵

Redan innan toppmötet stod det klart att förhandlingarna skulle komma att resultera i en kompromiss. I februari 2016 gav NATO:s försvarsministrar NATO:s militära strukturer i uppdrag att ta fram förslag till en förstärkt framskjuten närvaro (*enhanced forward presence*) i de östra medlemsländerna. Enligt uppdraget ska flera länder bidra med förband på rotationsbasis. Styrkorna ska ingå i ett övningsprogram och understödjas av nödvändig logistik och infrastruktur.¹⁷⁶ Vid försvarsministermötet i juni 2016 fattades beslut om att NATO skulle placera fyra bataljonsstridsgrupper, totalt ca 4 000 soldater, i de tre baltiska länderna samt Polen. Bataljonsstridsgrupperna ska ledas av en ramverksnation, med bidrag från övriga allierade.¹⁷⁷

Efter toppmötet i Warszawa i juli 2016 framgick att Storbritannien, Kanada, Tyskland och USA har tagit ansvar för ledningen av bataljonsstridsgrupperna i

---

¹⁷⁴ Colby, E. and Salomon, J., 2016, "Facing Russia: Conventional Defence and Deterrence in Europe", *Survival*, vol. 57, no. 6, s. 31-35; Arnold, J.-M., 2016, "NATO's Readiness Action Plan, Strategic Benefits and Outstanding Challenges", *Strategic Studies Quarterly*, Spring, s. 87-88; Smith J. och Hendrix, j., 2016, "Assured Resolve, Testing Possible Challenges to Baltic Security", Center for a New American Security, s. 6, Baranowski, M. och Lete, B. (rapporteurs), 2016, "NATO in a World of Disorder: Making the Alliance Ready for Warsaw", Advisory Panel on the NATO Summit 2016, German Marshall Fund of the United States, s. 10 och Valasek, T., Brzezinski I., och Grand, C., "What the NATO 'enhanced' force on the eastern border should look like", *Security and Defence*, 15 april 2016.

¹⁷⁵ "NATO reiterates that in the current and foreseeable security environment, the Alliance will carry out its collective defence and other missions by ensuring the necessary interoperability, integration, and capability for reinforcement rather than by additional permanent stationing of substantial combat forces. Accordingly, it will have to rely on adequate infrastructure commensurate with the above tasks. In this context, reinforcement may take place, when necessary, in the event of defence against a threat of aggression and missions in support of peace consistent with the United Nations Charter and the OSCE governing principles, as well as for exercises consistent with the adapted CFE Treaty, the provisions of the Vienna Document 1994 and mutually agreed transparency measures. Russia will exercise similar restraint in its conventional force deployments in Europe." NATO, Founding Act on Mutual Relations, Cooperation and Security between NATO and the Russian Federation signed in Paris, France, 27 maj 1997.

¹⁷⁶ NATO, NATO boosts its defence and deterrence posture, 10 februari 2016.

¹⁷⁷ AP, "NATO ministers to deploy 4 battalions to eastern flank", 14 juni 2016.

Estland, Lettland, Litauen respektive Polen som ska vara på plats från 2017. Enligt den amerikanska arméchefen i Europa Ben Hodges ska den amerikanska bataljonsstridsgruppen vara på plats i Polen från april 2017.¹⁷⁸

Utöver ramverksnationen kommer övriga allierade i olika utsträckning bidra till de nya bataljonsstridsgrupperna. USA:s försvarsminister hävdade i juni 2016 att USA kunde bidra med hela styrkan, ca 1 000 soldater. Därtill kommer Storbritannien och Rumänien att bidra med varsitt kompani (ca 150 soldater vardera) i Polen. Den polska försvarsministern har sagt att Polen, utöver det mekaniserade kompani som inom ramen för Visegradsamarbetet ska rotera i Baltikum, har beslutat att bidra till den kanadensiskledda bataljonsstridsgruppen i Lettland med ett kompani (ca 150 soldater).¹⁷⁹

3.2.5 Övningar

Som framgår i tabellen nedan har de multinationella truppövningarna i Polen ökat i storlek och komplexitet sedan den ryska aggressionen i Ukraina. Därtill har övningar med scenarier baserade på kollektivt försvar ökat. Under 2014 utökades antalet övningar från 104 planerade till 139 genomförda övningar. Under 2015 deltog den polska försvarsmakten i 209 övningar och under 2016 planeras 152 övningar. Detta omfattar gemensamma NATO-övningar, övningar arrangerade av andra allierade, främst USA, samt polska övningar med bilaterala och multinationella inslag. Polska styrkor har även deltagit i övningar som hållits i andra NATO-länder.¹⁸⁰

---

¹⁷⁸ NATO, Warsaw Summit Communiqué, 9 juli 2016 och PAP, "Polish, Lithuanian presidents discuss NATO decision implementation", 26 augusti 2016.

¹⁷⁹ AP, "NATO ministers to deploy 4 battalions to eastern flank", 14 juni 2016 och Ministry of Foreign Affairs, Republic of Poland, NATO to send four battalions to eastern flank, 16 juni 2016. BBC, "UK troops to take on Nato duties in Poland and Estonia", 8 juli 2016, Ministry of National Defence, Republic of Poland, "The Warsaw NATO Summit and Its Implications for the Polish-American Bilateral Relationship", 22 juli 2016. För en översikt över deltagandet i samtliga bataljonsstridsgrupper se Gotkowska, J. "NATO's Eastern Flank – a new paradigm", OSW Analyses, 13 juli 2016.

¹⁸⁰ Ministry of Foreign Affairs, Republic of Poland, The idea of solidarity in NATO. Thousands of allies in the Polish military training areas, 23 november 2015 och intervjuer Warszawa, maj 2016.

Tabell 1. Viktiga multinationella truppövningar i Polen 2014-2016¹⁸¹

	2014	2015	2016
NATO			
VJTF (förflyttning till Polen)	--	Nobel Jump 2 100 soldater 9 länder	Brilliant Jump 2 500 soldater 4 länder
USA			
Saber Strike (Estland, Lettland, Litauen och Polen)	4 500 soldater 10 länder	6 000 soldater 13 länder	10 000 soldater 13 länder
Dragoon Ride (förflyttning genom Estland, Lettland, Litauen, Polen, Tjeckien och Tyskland)	--	600 soldater 120 fordon	1 400 soldater 400 fordon
Baltops (Östersjöregionen)	2 000 soldater och sjömän 30 fartyg 52 flygplan 14 länder	5 600 soldater och sjömän 49 fartyg 61 flygplan 1 u-båt 17 länder	6 100 soldater och sjömän 45 fartyg 60 flygplan 1 u-båt 17 länder
Polen			
Anakonda ¹⁸²	12 500 soldater 8 länder	--	31 000 soldater 24 länder
Polen och Storbritannien	Black Eagle, 2 000 soldater (varav 1300 brittiska soldater, 100 fordon)	Dragon, 7 000 soldater (varav 800 brittiska soldater, 130 fordon)	
Polen och Frankrike		Puma, 1 000 soldater (varav 300 franska soldater, 15 stridsvagnar)	

¹⁸¹ Tabellen återger endast ett urval av de viktigaste övningarna som har inkluderat såväl polska styrkor som allierade och partners.

¹⁸² Genomförs vartannat år.

Inom NATO har övningar hållits för att förbereda och certifiera de styrkor som står i beredskap för NRF respektive VJTF. Dessutom har flera övningar genomförts för att öva NATO:s ledningsstrukturer i Polen att kunna ta emot och sätta in VJTF i strid. I juni 2015 hölls övningen Nobel Jump i Zagan, i västra Polen, för att öva värdlandsstöd och NFIU:s roll samt deployeringen av 2015-års övergångsstyrka inom VJTF.¹⁸³ Under första halvan av 2016 hölls en serie av fyra övningar för att testa HQ MNC NE:s och NFIU:s förmåga att ta emot VJTF, vilket i maj kulminerade i övningen Brilliant Jump då den spanskledda VJTF 2016 förflyttades till Polen. Övningen omfattade soldater från Spanien, Storbritannien, Albanien och Polen och innehöll en förflyttning av personal och materiel sjövägen till Szczecin och luftvägen till Wrocław, för vidare transport till övningsfältet i Zagan.¹⁸⁴

Därutöver bedriver USA sedan lång tid en omfattande övningsverksamhet för de amerikanska styrkorna baserade i Europa och många av dessa har tydliga bilaterala och multinationella inslag. Sedan 2014 har de övningar som har hållits i Baltikum och Polen ökat i omfattning. Polen har deltagit i flera av dessa övningar.

Saber Strike är en årligen återkommande multinationell övning som organiseras av den amerikanska armén sedan 2010 och som fokuserar på att samöva med de baltiska länderna. Polen har deltagit i de övningar som har hållits sedan 2014.¹⁸⁵ Saber Strike 2015, som hölls i juni 2015, ägde vid sidan av de baltiska staterna även rum i Polen, vid övningsfältet i Drawsko Pomorskie i nordvästra Polen.¹⁸⁶ Saber Strike 2016 genomfördes under maj-juni 2016 i de tre baltiska staterna för att öva de deltagande ländernas förmåga att förstärka de baltiska staterna och sätta in snabbinsatsstyrkor med kort varsel.¹⁸⁷

Efter övningar i de baltiska staterna och Polen genomförde delar av 2nd Cavalry Regiment, som ingår i en av USA:s två brigader i Europa och är baserad i Vilseck Tyskland, Operation Dragoon Ride i april 2015. Soldater samt pansarskyttefordon Stryker och stödfordon förflyttades genom Estland, Lettland, Litauen, Polen och Tjeckien till hemmabasen i Tyskland för att testa USA:s förmåga att förflytta trupper mellan länderna i regionen.¹⁸⁸ En andra upplaga av övningen, Dragoon Ride II, genomfördes i maj-juni 2016 för att förflytta amerikanska soldater och

---

¹⁸³ NATO, Allied Command Transformation, "A 'Noble Jump' for NATO's Spearhead Force", 18 juni 2015.

¹⁸⁴ NATO, Allied Joint Force Command Brunssum, NATO Brilliant Jump 2016 Deployment Exercise Kicked Off, 17 maj 2016.

¹⁸⁵ US Army Europe, Exercise Saber Strike 14 demonstrates international cooperation, 10 juni 2014.

¹⁸⁶ US Army Europe, Exercise Saber Strike 15 demonstrates international cooperation capabilities, 1 juni 2015.

¹⁸⁷ US Army, Thirteen nations gather for Saber Strike 16, 26 maj 2016.

¹⁸⁸ Gould, J., "US Plans Show-of-Force Exercise in E. Europe", DefenseNews, 19 mars 2015.

materiel från 2nd Cavalry Regiment i Tyskland till den polska övningen Anakonda 2016 och Saber Strike 2016 i Estland.¹⁸⁹

Baltops är en årligen återkommande multinationell övning i Östersjön som har arrangerats av amerikanska marinen i Europa tillsammans med partners sedan 1971. Polen har deltagit i de övningar som har hållits sedan 1993.¹⁹⁰ I Baltops 2015 deltog Polen med 2 minläggningfartyg, 6 minsvepningsfartyg och en u-båt. Under övningen genomförde ca 700 marinsoldater en landstigningsoperation vid Ustka, väster om Gdansk i norra Polen.¹⁹¹ I Baltops 2016 deltog Polen med fem minröjningsfartyg, ett mintransportfartyg, en u-båt, fyra F-16 flygplan, ett spaningsflygplan samt tre helikoptrar. Återigen genomfördes en landstigningsövning vid Ustka, vilken övade det polska kustförsvaret.¹⁹²

Vid sidan av USA har flera allierade sedan 2014 utökat övningsverksamheten i Polen som en del av NATO-överenskommelsen i Wales. De länder som har deltagit med flest styrkor i polska multinationella övningar inkluderar Kanada, Storbritannien, Frankrike och Tyskland m.fl.¹⁹³

I september-oktober 2014 genomfördes den polska multinationella övningen Anakonda som arrangeras vartannat år. Övningen genomfördes vid övningsfält i hela landet och inkluderade bl. a. försvar mot en landstigningsoperation i Ustka.¹⁹⁴ I november 2014 genomfördes den polsk-brittiska övningen Black Eagle där Storbritannien övade en snabb förstärkning av den östra flanken. Det var den största brittiska förflyttningen till Central- och Östeuropa på flera år. Storbritannien skickade en tung bataljonsstridsgrupp bestående av ca 1 300 brittiska soldater och 100 fordon, inklusive Challenger 2 stridsvagnar. Dessa övade tillsammans med de polska Leopardstridsvagnarna vid övningsfältet i Zagan, i västra Polen.¹⁹⁵

I maj 2015 genomfördes den polska övningen Puma med deltagande av polska, franska och amerikanska bataljoner. Frankrike skickade en tung stridsgrupp, inklusive 15 Leclerc stridsvagnar. Övningen hölls vid Drawsko Pomorskie i nordvästra Polen och fokuserade på utbildning av den polska armén i manövrar med pansarvärn och mekaniserat infanteri.¹⁹⁶ Den största multinationella övningen

---

¹⁸⁹ US Army, Thirteen nations gather for Saber Strike 16, 26 maj 2016 och Defense Video Imagery Distribution System, Dragoon Ride Rolls Out, 27 maj 2016.

¹⁹⁰ US Naval Institute, U.S. Led BALTOPS 2015 Begins With Heftier Presence Than Last Year's Exercise, 5 juni 2015.

¹⁹¹ PAP, "Poland to participate in Baltops naval exercises", 2 juni 2015.

¹⁹² Defence24, "Polish Involvement In The Baltops 2016 Exercise", 25 april 2016.

¹⁹³ Intervjuer, Warszawa, maj 2016.

¹⁹⁴ NATO, Supreme Headquarters Allied Powers Europe, Exercise Anakonda 2014 comes to an End, 8 oktober 2014.

¹⁹⁵ UK Army, British Army on Polish NATO exercise, 20 november 2014.

¹⁹⁶ NATO, Poland hosts armour exercise PUMA 2015, testing interoperability and responsiveness, 29 maj 2015.

i Polen under 2015, Dragon, arrangerades i september-oktober 2015. Övningen syftade till att öva polska divisions- och brigadhögkvarter och involverade även övning på bataljons- och kompaninivå av styrkor från Polen, USA, Storbritannien, Kanada och Tyskland. Övningen hölls i två delar där endast polska och brittiska styrkor deltog i den första delen vid övningsfältet vid Drawsko Pomorskie och alla stater deltog i den andra delen som hölls vid övningsfältet i Orzysz i nordöstra Polen. Storbritannien bidrog med en tung bataljonsstridsgrupp bestående av ca 800 soldater och 130 fordon.¹⁹⁷

Under 2016 arrangerades den största multinationella arméövningen i Polen sedan 1989. Anakonda 2016 hölls i juni och fokuserade på att öva de polska ledningsstrukturerna. Därutöver övades HQ MNC NE och NATO Allied Land Command i Izmir, Turkiet. Övningen omfattade dessutom fler delar av de polska försvarsstrukturerna än försvarsmakten och övade bl.a. cybersäkerhet och de nya territorialförsvarsstyrkorna. Under övningen genomfördes bl.a. flera luftlandsättningar av allierade styrkor. Därtill byggdes en bro över floden Wisla för transport av över 300 fordon. De största deltagande staterna i övningen var Polen som deltog med ca 12 000 soldater, USA som bidrog med ca 13 900 soldater, Spanien som bidrog med ca 1 200 soldater och Storbritannien som deltog med ca 800 soldater.¹⁹⁸

3.2.6 Hybridkrigföring och cybersäkerhet

Det ryska agerandet i Ukraina har aktualiserat frågan om hur NATO ska möta hybridkrigföring och detta blev en viktig fråga på toppmötet i Wales. Då lyfte NATO fram behovet av en stärkt förmåga till strategisk kommunikation, utvecklingen av övningsscenarier med fokus på hybridkrigföring samt ett stärkt samarbete med andra organisationer, till exempel EU.¹⁹⁹ Vid toppmötet i Warszawa antogs en strategi för NATO:s roll i att motstå hybridkrigföring där det fastslogs att det i första hand är ett nationellt ansvar att möta hybridkrigföring, men att NATO kan bidra med stöd.²⁰⁰

---

¹⁹⁷ Defence24, "Dragon-15 Exercise In Orzysz. Supported by the US, UK and Canadian Forces", 28 september 2015 och Gov.UK, UK armoured battle group takes part in Poland exercise, 19 oktober 2015.

¹⁹⁸ Defence24, "Largest Landing Operation In Independent Poland. Poland Prepares for the Anakonda Exercise", 4 april 2016, Defence24, "Land Forces Involved In The Anakonda Exercise. Under the NATO Command. 30 Thousand Soldiers in Training", 28 april 2016 och Duval Smith, A. "Nato countries begin largest war game in eastern Europe since cold war", The Guardian, 6 juni 2016.

¹⁹⁹ NATO, Wales Summit Declaration, punkt 13, 5 september 2014.

²⁰⁰ NATO, Warsaw Summit Communiqué, 9 juli 2016.

Polen blev i juli 2014 ett av de första sju medlemsländerna i NATO:s STRATCOM Centre of Excellence baserat i Riga, Lettland.²⁰¹ I april 2015 varnade den dåvarande chefen för BBN för att Polen kan dras in i ett hybridkrig mot Ryssland. Enligt Stanislaw Koziej fokuserade den ryska taktiken då på informationsoperationer, där rysk statlig media och andra källor anklagade Polen för att bidra militärt till konflikten i Ukraina.²⁰² Ryssland har även startat en polskspråkig version av den statliga ryska nyhetsbyrån Sputnik och har via sociala medier utnyttjat den polska minoriteten i Litauen och Ukraina för att skapa spänningar mellan Polen och dess grannländer.²⁰³

I september 2015 undertecknade Polen och Slovakien, med stöd av 8 andra allierade, ett avtal om att skapa ett NATO Counter Intelligence Centre of Excellence som ska vara baserat i Krakow, Polen. Syftet med centret är att stärka NATO:s och de deltagande ländernas förmåga att bedriva kontraspionage och öka interoperabiliteten mellan länderna. Centret har till en början haft sina lokaler i Warszawa och som en del av PiS-regeringens utrensningar avsattes centrets chef under dramatiska former i december 2015 samtidigt som en stor del av den polska personalen byttes ut. Enligt muntliga källor ska centret få utökad finansiering och återuppstå i Krakow under hösten 2016.²⁰⁴

Den polska regeringens beslut i april 2016 att inrätta lokala territorialförsvarsstyrkor, som beskrivs mer utförligt ovan, kan också ses som ett sätt att öka motståndskraften mot hybridkrigföring.²⁰⁵ Enligt polska företrädare beaktas även hybridhotet i de olika anskaffningsprogrammen, t.ex. pågår ett anbudsförfarande på kort- och medelräckviddiga UAV:er. Därtill läggs olika scenarier hämtade från Ukraina regelbundet in i övningar för att stärka försvarsmaktens förmåga att möta hybridkrigföring. Det poängteras dessutom att gränsbevakning, polis och cybersäkerhet spelar en viktig roll i hanteringen av denna typ av angrepp.²⁰⁶

Polen har riktat särskild uppmärksamhet mot just cybersäkerhet under senare tid. Redan i NSS från 2014 räknas cyber upp som ett av flera asymmetriska hot och det konstateras att cyber är en ny arena för väpnad konflikt där försvaret måste ha både defensiv och offensiv förmåga för att kunna avskräcka potentiella angripare. Det understryks i sammanhanget att Polen både måste ha förmågan att agera på

---

²⁰¹ NATO STRATCOM Centre of Excellence, About us, <http://www.stratcomcoe.org/about-us> (hämtad 8 juni 2016).

²⁰² Sharkov, D., "Poland Prepares for 'Hybrid War' Amidst Russian Threat", Newsweek, 24 mars 2015.

²⁰³ Czekaj, M., 2015, "Russia's Hybrid War Against Poland", Eurasia Daily Monitor, Volume 12, Issue 80.

²⁰⁴ NATO, NATO Welcomes its 24th Centre of Excellence, 30 september 2015, Borger, J., "Polish military police raid Nato centre in Warsaw", The Guardian, 18 december 2015 och intervjuer Warszawa, maj 2016.

²⁰⁵ BBC, "Poland plans paramilitary force of 35,000 to counter Russia", 3 juni 2016.

²⁰⁶ Intervjuer Warszawa, maj 2016.

egen hand och tillsammans med allierade i händelse av en ”cyber conflict or cyber war”.²⁰⁷ I anslutning till detta kan det framhållas att cyber vid NATO-toppmötet i Warszawa uppgraderades till en egen försvarsarena där NATO måste ha förmåga att försvara sig i likhet med de övriga arenorna luft, land och hav.²⁰⁸

2013 antog Polen en Cyberspace Protection Policy som med en bred ansats beskriver utmaningarna för samhället på cybersäkerhetsområdet.²⁰⁹ Samma år publicerades också en bred strategi för samhällets säkerhet där de ökande hoten inom cyber uppmärksammas och behovet av att vidta åtgärder för att minska sårbarheten framhålls.²¹⁰ 2015, under den förra regeringen, publicerade Polen en säkerhetsdoktrin på området, Cyber Security Doctrine of the Republic of Poland, som hade förberetts under ett år. I texten som finns tillgänglig enbart på polska beskrivs enligt uppgift ansvarsfördelning och hotbild från såväl statliga som icke-statliga aktörer.²¹¹ Den uttryckta ambitionen från den förra presidenten Komorowski var att innehållet i doktrinen skulle uttolkas i ett efterföljande dokument där konkreta åtgärder för att höja säkerheten och möta hot skulle identifieras.²¹² Muntliga källor anför att det under 2016 pågår arbete med att ta fram ett nytt nationellt cyberdokument. Det är oklart huruvida dokumentet i fråga är en vidareutveckling av den befintliga doktrinen från 2015 eller ett helt nytt dokument samt hur tidslinjen för arbetet ser ut. Försvarsministeriet uppges arbeta med att utveckla både defensiva och offensiva förmågor. Polen deltar dessutom sedan 2011 i NATO:s Cooperative Cyber Defence Centre of Excellence i Estland. I april 2016 deltog Polen, bl.a. med representanter från försvarsministeriet, i NATO:s hittills största cyberförsvarsövning i Tallinn.²¹³

3.3 Förstärkningar inom prioriterade bilaterala och regionala samarbeten

Före den ryska annekteringen av Krim hade USA en mycket begränsad militär närvaro i Polen. 2010 kom USA och Polen överens om att bygga en missilförsvarsanläggning vid den polska flygbasen i Redzikowo, nära Slupsk i norra delen av landet. Detta skulle utgöra en del av den tredje fasen av utbyggnaden av NATO:s missilförsvar i Europa (European Phased Adaptive Approach). Arbetet med anläggningen påbörjades i maj 2016 och beräknas vara

²⁰⁷ NSS s. 32, se även paragraf 84 och 128.

²⁰⁸ NATO, Cyber defence, 27 juli 2016.

²⁰⁹ Texten finns tillgänglig på engelska på www.cert.gov.pl.

²¹⁰ Strategy of Development of the National Security System of the Republic of Poland 2022, 9 april 2013.

²¹¹ En sammanfattning av texten på engelska finns på www.en.bbn.gov.pl.

²¹² Defence 24, “Polish Cybersecurity Doctrine to be Implemented Soon”, 13 januari 2015.

²¹³ Intervjuer Warszawa, maj 2016 och NATO Cooperative Cyber Defence Centre of Excellence, Poland and US join the centre, 17 november 2011 samt Defence 24, “Largest Cyber-security Exercise in the World is Being Held in Tallinn”, 22 april 2016.

färdigt 2018. I denna s.k. Aegis Ashore-anläggning kommer bl.a. Standard-3-robotar och en radarstation att placeras.²¹⁴

Som en del av överenskommelsen om missilförsvaret lovade USA att under en övergångsperiod rotera in Patriot luftvärnsförband till Polen i syfte att bedriva utbildning och övning av polska förband. Det första amerikanska Patriotbatteriet roterade till den polska militärbasen i Morag, i nordöstra delen av landet i maj 2010.²¹⁵ Det tolfte amerikanska luftvärnsförbandet roterade in i Polen i januari 2016 för en luftförsvarsövning i Skwierzyna i västra delen av landet som omfattade ca 200 amerikanska soldater, missiler och ett Patriotbatteri.²¹⁶

I november 2012 etablerade USA en flygenhet vid den polska flygbasen i Lask, nära Lodz i centrala Polen, vilket utgör den första permanenta amerikanska militära närvaron i Polen. Denna enhet, som omfattar ca 10 soldater, har sedan dess tagit emot kvartalsvisa rotationer från det amerikanska flygvapnet och fungerat som ett regionalt center för utbildning och övning tillsammans med Polen och övriga allierade. Som en del av Operation Atlantic Resolve förstärktes USA:s planerade rotation till Lask i mars 2014 med 12 F-16 plan och ca 300 soldater från 555th Fighter Squadron i Aviano, Italien. Sedan dess har flera rotationer i den storleksordningen genomförts. 2015 beslutade USA att, under European Reassurance Initiative, göra investeringar i en förstärkt infrastruktur i Lask, bl.a. en förlängning av landningsbanan.²¹⁷

Det militära samarbetet mellan USA och Polen kommer ytterligare att fördjupas som ett resultat av de amerikanska truppförstärkningarna i Europa 2017. I augusti 2016 meddelade den amerikanska arméchefen i Europa att högkvarteret för den tunga brigadstridsgrupp som ska rotera på NATO:s östra flank ska placeras i Polen.²¹⁸ Därtill tog USA vid NATO-toppmötet i Warszawa på sig ansvaret att leda den bataljonsstridsgrupp som ska placeras i Polen. Redan innan dess har USA, under European Reassurance Initiative, planerat att lokalisera förråd för tung militär utrustning i Polen. I oktober 2015 tecknade Polen och USA ett avtal om att med start under 2016 bygga ut dessa förråd vid fem polska militärbaser: Lask, Drawsko Pomorskie, Skwierzyna, Ciechanow (i centrala Polen) och Choszczno (i

---

²¹⁴ U.S. Embassy & Consulate in Poland, United States and Poland Start Construction of Redzikowo Missile Defence Facility, 12 maj 2016.

²¹⁵ Telegraph, "US Patriot missile battery arrives in Poland", 24 maj 2010.

²¹⁶ PAP, "U.S., Polish troops air defence training", 13 januari 2016.

²¹⁷ US Air Force, Aviation detachment keeps US-Polish training running smoothly, 1 april 2014 och United States European Command, Spokesman: F-16 Augmentation Continues U.S.-Poland Partnership, 12 mars 2014 och United States European Command, EUCOM provides update on the European Reassurance Initiative, 20 April 2015.

²¹⁸ PAP, "Polish, Lithuanian presidents discuss NATO decision implementation, 26 augusti 2016.

nordvästra Polen). Enligt polska företrädare pågick fortfarande förhandlingar om detaljerna kring dessa förråd i maj 2016.²¹⁹

Storbritannien har inte haft någon permanent militär närvaro i Polen, men har sedan 2014 årligen bidragit till flera övningar, bl.a. med tunga bataljonsstridsgrupper. I januari 2016 nådde Storbritannien och Polen en överenskommelse om att Storbritannien från 2017 ska rotera in ca 1 000 soldater för övningar i Polen och placera ett fartyg i Östersjön för att stödja den polska marinen samt att länderna ska etablera en enhet för gemensam lägesuppfattning.²²⁰

Även **Frankrike** har sedan 2014 utökat den militära närvaron i Polen. Mellan maj och augusti 2014 baserades 4 Rafale stridsplan och ca 70 soldater i Malbork som en del av den förstärkta lufrumsövervakningen i Baltikum. Frankrike har även bidragit till flera övningar i Polen och Baltikum, bl.a. med en tung stridsgrupp till övningen Puma 2015. Polen uppskattar även att Frankrike ställde in leveransen av det första Mistral skeppet till Ryssland.²²¹

Inom **Visegradgruppen** utgörs det främsta militära samarbetet av den gemensamma V4 Battle Group som stod i beredskap våren 2016. Styrkan var baserad vid den polska 12:e mekaniserade brigaden i Szczecin och bestod av ca 3 900 soldater. Mer än hälften av dessa soldater var polska, medan Tjeckien bidrog med ca 800 soldater (medicinskt och logistiskt stöd), Ungern ca 600 soldater (ingenjörstrupper) och Slovakien ca 450 soldater (skydd mot NBC-vapen). Styrkan leddes från det polska markoperativa högkvarteret i Krakow. Bataljonsstridsgruppen certifierades efter en gemensam övning i november 2015 och fortsatte under beredskapsperioden med utbildning och övning. Polen förde vissa diskussioner om att använda styrkan i Centralafrikanska republiken, men till slut användes den inte under beredskapstiden. Länderna har kommit överens om att erbjuda bataljonsstridsgruppen för ytterligare en beredskapsperiod under 2019.²²²

I september 2014 fattade **Litauen, Polen och Ukraina** beslut om att skapa en gemensam brigad (LITPOLUKRBRIG) som kommer att omfatta 4 500 soldater

²¹⁹ PAP, "U.S. heavy equipment bases in five locations in Poland", 9 oktober 2015 och intervjuer Warszawa, maj 2016.

²²⁰ Euractive, "Poland says to permanently host 1,000 British troops from 2017", 22 januari 2016.

²²¹ Dufour, N. och Terlikowski M., 2015, "Poland and France: The (Un)limited Strategic Partnership", Strategic File, No 3 (66), The Polish Institute of International Affairs, s. 6, NATO, Allies enhance NATO air-policing duties in Baltic States, Poland, Romania, 29 april 2014 och NATO, "Poland hosts armour exercise PUMA 2015, testing interoperability and responsiveness", 29 maj 2015.

²²² Defence24, "Poland Will Become The NATO 'Spearhead' Leading Nation In 2020. V4 Battle Group Ready To Operate", 20 december 2015, Prague Daily Monitor, "V4 EU Battlegroup with 728 Czech troops to be on standby in 2016", 30 december 2015, Defence24, "Visegrad Battle Group – Exercise – Maintaining the Readiness", 18 januari 2016, Defence24, "Visegrad Battle Group Involved in a Command Exercise", 12 maj 2016 och intervjuer Warszawa, maj 2016.

och ha sitt högkvarter i Lublin, Polen. Samarbetet bygger vidare på tidigare samverkan mellan länderna på bataljonsnivå och syftar till att stödja den ukrainska försvarsmaktens interoperabilitet med NATO-styrkor. Brigaden etablerades i september 2015 och därefter övades högkvarteret och de olika förbanden i respektive land. I början av 2016 förklarades högkvarteret i Lublin ha initial operativ förmåga och under resten av året ska ytterligare övningar hållas, med målsättningen att brigaden ska vara fullt operativ i början av 2017.²²³

Kanada har sedan 1999 stöttat samarbetet mellan Litauen, Polen och Ukraina genom en serie övningar för att förbereda länderna för fredsfrämjande insatser. Detta har blivit ett viktigt stöd i uppbyggnaden av den gemensamma litauisk-polsk-ukrainska brigaden. I september 2014 hölls övningen Maple Arch i Lublin i Polen. I november 2015 genomfördes övningen i Litauen och omfattade ca 140 soldater som tränades genom en simulering av en fredsfrämjande insats. Under hösten 2016 kommer Maple Arch att hållas i Ukraina och framförallt öva den ukrainska bataljonen som ingår i den gemensamma brigaden. I juni 2016 deltog brigaden även i den polska multinationella övningen Anakonda 2016 då brigaden satte upp ett militär-strategiskt högkvarter.²²⁴

Det **polsk-tyska** militära samarbetet är mest utvecklat på armésidan, där länderna 2015 påbörjade en process för att utbyta ansvaret för att leda en bataljon från det andra landet. Förändringen av ledningsförhållandena kommer att ske gradvis under fem år. Målet med utbytet är att främja samarbete mellan arméerna och höja interoperabiliteten. I framtiden kommer det även att skapa en möjlighet att samverka mellan de polska Leopard-stridsvagnarna och de Puma stridsfordon som Tyskland planerar att anskaffa 2020.²²⁵ I juni 2016 togs även ett viktigt steg för att utveckla samarbetet på marinsidan genom avsiktsförklaringen att etablera en gemensam ledning över ländernas u-båtar.²²⁶ Tyskland har även lämnat substantiella bidrag till de övningar som har hållits i Polen under de senaste åren, t.ex. Noble Jump 2015, Saber Strike 2015 och Baltops.²²⁷

---

²²³ LITPOLUKRBRIG, "Our History", Wordpress, <https://litpolukrbrig.wordpress.com/about/> (hämtad 28 april 2016).

²²⁴ Ministry of National Defence, Republic of Poland, LITPOLUKRBRIG Deploys Headquarters, 11 april 2016.

²²⁵ Defence24, "Polish Leopards Commanded By the Germans. German Grenadiers Commanded By The Poles", 18 juli 2015.

²²⁶ Bundeswehr Marine, "Polnische und deutsche Marinen beschließen historisch einmalige Uboot-Kooperationsvereinbarung", 28 juni 2016.

²²⁷ Defence24, "US, German, French and British Forces in Poland. NATO Exercise Plans for 2015, 21 januari 2015,

3.4 Avslutande reflektion kring den militärstrategiska utvecklingen

Bilden från föregående kapitel om en polsk säkerhets- och försvarspolitik präglad av en hög grad av kontinuitet bekräftas även när det gäller den militärstrategiska utvecklingen trots att initiativ till reformer och satsningar inte saknas. Det polska parlamentet har beslutat om en höjning av försvarsbudgeten från 2016 och försvarsminister Macierewicz har tagit initiativ till att etablera nya territorialförsvarsstyrkor samt annonserat att det militära moderniseringsprogrammet ska revideras. På längre sikt har PiS deklarerat att man vill höja försvarsbudgeten ytterligare samt markant öka personalstyrkan i försvarsmakten. Trots dessa satsningar på den nationella försvarsförmågan är det svårt att bedöma vilken militär förmåga Polen har idag samt utvecklingen framöver. Det polariserade politiska klimatet samt ett byråkratiskt underskott i förvaltningen skapar en osäkerhet kring det konkreta utfallet av satsningarna.

Polen har alltsedan toppmötet i Wales spelat en central roll för förstärkningen av NATO:s östra flank. Den största förstärkningen av försvaret av den östra flanken har emellertid gjorts av NATO och övriga allierade i Polen. Frågan är dock hur Polens ökande åtaganden på den östra flanken tillsammans med de bidrag som lämnats till NATO:s södra flank kommer att påverka den polska försvarsmakten. Det finns en risk att detta binder upp resurser som behövs för att stärka den nationella försvarsförmågan.

4 Slutsatser

Syftet med detta avslutande kapitel är att besvara den övergripande frågeställningen för studien om vilka förändringar av säkerhets- och försvarspolitiken, inklusive förstärkningar av den militära förmågan, som Polen har aviserat och vissa fall redan genomfört enskilt och tillsammans med andra sedan 2014. Därtill analyseras vilken betydelse de nya satsningarna kommer att ha för försvaret av NATO:s östra flank.

4.1 Kontinuitet och förändring i polsk säkerhets- och försvarspolitik sedan 2014

- *Den nya regeringen har svårt att genomföra förändring*

En framträdande slutsats i rapporten är att den polska säkerhets- och försvarspolitiken under de senaste två åren har präglats av kontinuitet snarare än förändring. Den nya PiS-regeringen har förvisso haft en stark retorik om förändring och framfört omfattande kritik av den förra regeringens politik. Men många av de reformer som regeringen hävdar är nya initierades i själva verket för flera år sedan. Den nya regeringen har varit snabb med att överdriva skillnaden mellan nu och då. Det kan spekuleras i om den förra regeringen inte var tillräckligt kommunikativ och öppen med sin linje, vare sig till andra politiker eller allmänheten, vilket skulle stödja den nya regeringens budskap om förändring.

Studien visar också att den nya regeringen har haft svårt att i praktiken åstadkomma några större förändringar under sitt första år vid makten. Den centrala förvaltningen är i stor utsträckning handlingsförlamad efter omfattande personalbyten och utrensningar kopplat med en osäkerhet om den övergripande inriktningen. Det finns även källor som pekar på en negativ inverkan från den nationella försvarsindustrin PGZ som kortsluter beslutsprocesser genom sin direktlänk till försvarsministern, vilket leder till att andra hänsyn går före de försvarsmässiga behoven. Den nya regeringens retorik har även lett till en ökad polarisering inom säkerhets- och försvarspolitikens område, vilket knappast kan vara gynnsamt för en långsiktig politisk inriktning.

- *Ryssland och den nationella försvarsförmågan i fokus*

Polens nya regering prioriterar, liksom den tidigare, den nationella försvarsförmågan. Ryssland ses som det stora hotet även om ett storskaligt militärt anfall mot Polen ses som osannolikt. Däremot hävdas att Polen kan dras in i regionala och lokala konflikter i sitt närområde samtidigt som det betonas att det polska försvaret måste kunna möta alla olika typer av hot, t.ex. hybridkrigföring. Inom NATO har Polen drivit på för ett ökat fokus på kollektivt försvar och en

trupper närvaro på de nya alliansmedlemmarnas territorium. På dessa punkter har den polska linjen legat fast och snarare förstärks av det ryska agerandet i Ukraina.

Att den polska förändringsprocessen inleddes före den ryska aggressionen i Ukraina betyder däremot inte att den motiverats av något annat än det ryska hotet. Det betyder bara att Polen tidigare än många andra länder oroades av Rysslands förändrade agerande och sökte ställa om mot ett ökat nationellt fokus. I Polen framhålls istället att det är övriga allierade som har förändrat ståndpunkt efter Ukraina. Ur detta perspektiv är det naturligt att den polska regeringen kallar beslutet vid NATO-toppmötet i Warszawa om att etablera en framskjuten närvaro i Polen och de baltiska staterna historiskt.

- *Samarbetet med USA och likasinnade stater premieras för att stärka den östra flanken*

Den ryska aggressionen i Ukraina har dock lett till vissa tyngdpunktsförskjutningar mellan Polens prioriterade multi- och bilaterala samarbeten. Redan den förra regeringen, under ledning av PO, återgick efter den ryska annekteringen av Krim till att sätta relationen till USA i främsta rummet och Polen har aktivt verkat för en utökad amerikansk militär närvaro för att säkerställa säkerheten mot Ryssland. Samtidigt tonades betydelsen av det säkerhets- och försvarspolitiska samarbetet inom EU ned jämfört med vad som kan betraktas som höjdpunkten under det polska EU-ordförandeskapet 2011. Europas hantering av händelseutvecklingen i Ukraina och ländernas skilda uppfattningar om Ryssland ledde även till ett polskt ifrågasättande av samarbetet inom de regionala samarbetsformaten Weimartriangeln och Visegradgruppen.

Den nya PiS-regeringen har därutöver velat stärka samarbetet med de s.k. frontstaterna i Öst- och Centraleuropa som har en liknande syn på det ryska hotet. Därtill prioriteras samarbetet med de militära stormakterna Storbritannien och Frankrike för att säkerställa en militär närvaro i Polen. Däremot är det fortfarande oklart hur den nya regeringen kommer att förhålla sig till samarbetet med Tyskland. På politisk nivå har länderna olika åsikter t.ex. vad gäller relationen till Ryssland och utformningen av NATO:s militära närvaro i Öst- och Centraleuropa, men samtidigt fördjupas det militära samarbetet gradvis. Tyskland har även bidragit substantiellt till NATO:s åtgärder för att lugna (*reassure*) de östra alliansmedlemmarna sedan Wales-toppmötet 2014.

- *PiS-regeringen på kollisionskurs med EU*

Den största förändringen av inriktning under PiS-regeringen har emellertid skett i förhållande till EU-samarbetet. Den nya regeringen driver en öppet EU-skeptisk linje och vill stärka det nationella inflytandet på bekostnad av EU. De kontroversiella reformerna för att kringskära den polska författningsdomstolens självständighet och stärka kontrollen över statlig media har gjort att den polska

regeringen har hamnat på kollisionkurs med EU-kommissionen. I slutet av juli 2016 fastslog kommissionen att dessa reformer utgör ett hot mot EU:s rättsstatliga principer och den polska regeringen har nu till slutet av oktober på sig att vidta åtgärder innan kommissionen kan gå vidare i enlighet med artikel 7 i Lissabonfördraget, vilket skulle kunna leda till att Polen fråntas sin rösträtt i rådet. Även USA uppges ha uttryckt oro över inskränkningarna i de medborgerliga rättigheterna i Polen och använt det av Polen önskade militära samarbetet som ett påtryckningsmedel mot regeringen. Detta har dock hittills inte hindrat ett växande militärt samarbete mellan länderna.

4.2 Analys av förmågan att försvara NATO:s östra flank

Att analysera förmågan att försvara NATO:s östra flank är en komplex uppgift eftersom denna förmåga för Polens del är avhängig både de nationella resurserna och den vidare förmågan och motivationen hos landets allierade och inom NATO. Det handlar också om försvar mot både ett traditionellt militärt angrepp och hot såsom hybridkrigföring och cyberhot.

- *Det nationella försvaret ska stå emot ett ryskt militärt angrepp i 14 dagar samt smygande hot*

Den pågående polska försvarsreformen var redan innan den ryska annekteringen av Krim och regeringsskiftet 2015 inriktad mot en stärkt nationell försvarsförmåga. Den nya regeringen har i huvudsak fortsatt på samma linje som tidigare. Det polska parlamentet har beslutat om en höjning av försvarsbudgeten från 2016 och försvarsminister Macierewicz har tagit initiativ till att etablera nya territorialförsvarsstyrkor samt annonserat att det militära moderniseringsprogrammet ska revideras. Under året har försvarsministern också initierat en strategisk försvarsöversyn och eventuellt kommer BBN under hösten 2016 att påbörja en översyn av den nationella säkerhetsstrategin. På längre sikt har PiS deklarerat att man vill höja försvarsbudgeten ytterligare samt markant öka personalstyrkan i försvarsmakten.

Den nuvarande polska försvardsdoktrinen går ut på att försvaret ska kunna stå emot ett anfall de första 14 dagarna tills förstärkning kan skickas från övriga allierade. Det faktum att den polska armén sedan Warszawapaktstiden har mycket tung materiel (t.ex. stridsvagnar) kan, även om den ofta är föråldrad, utgöra ett viktigt bidrag till försvaret av den östra flanken för att hindra framryckningar med mekaniserade styrkor. USA, Storbritannien, och Frankrike har för detta ändamål övat med tunga stridsgrupper tillsammans med den polska armén. För att denna materiel ska kunna användas krävs dock att den kan förflyttas och att markoperationerna skyddas av ett välfungerande luft- och missilförsvar, vilket har utgjort en prioritering i det polska moderniseringsprogrammet och där

förhandlingar pågår om inköp. De regelbundet inroterande amerikanska Patriotbatterierna i Polen är ett sätt att överbrygga den nuvarande förmågebristen i väntan på ett moderniserat polsk luft- och missilförsvar. Polen har därtill ambitionen att spela en större roll i Östersjön och har aviserat en satsning på u-båtar i den senaste revisionen av moderniseringsplanen med ambitionen att fatta beslut om inköp under 2017 men med leverans efter 2022.²²⁸ Den polska marinen har regelbundet deltagit i den amerikanskledda övningen Baltops, där bland annat landstigningsoperationer respektive kustförsvar har övats. Det polska flygvapnet är på väg in i en omställningsperiod i och med att landets F-16 plan av äldre modell och gamla sovjetiska Su-stridsflygplan kommer behöva bytas ut.

Det ryska agerandet i Ukraina har därtill lyft fram behovet av att kunna möta hybridkrigföring och cyberhot samt vikten av att omgruppera de reguljära styrkorna till landets östra delar. För att möta dessa hot har Polen tagit fram strategier samt påbörjat utvecklingen av defensiva och offensiva förmågor för att möta cyberhot, anpassat moderniseringsprogrammet, utvecklat nya övningsscenarier samt nu senast beslutat om att etablera territorialförsvarsstyrkor med start i de östra delarna av landet. Planen är att tre brigader bestående av totalt ca 7 000 soldater ska etableras i de östra provinserna under 2017. Polen medverkar även i de NATO Centre of Excellence som har etablerats i Baltikum och Polen för att stärka förmågan till cyberförsvar, strategisk kommunikation och kontrapionage.

- *Nya och kvarstående frågetecken kring den nationella förmågan*

Trots dessa satsningar på den nationella försvarsförmågan är det svårt att bedöma vilken militär förmåga Polen egentligen har. Bilderna går isär bland såväl polska experter som internationella bedömare. Polen brukar berömmas för att vara ett av de få NATO-länder som når upp till målsättningen att satsa 2 procent av BNP på försvaret och ses som ett föredöme när det gäller försvarssatsningar. Samtidigt har den nya regeringens personalavskedanden och delvis oklara inriktning lett till ett byråkratiskt underskott och en försämrad förmåga att förbereda de viktiga beslut som behövs för moderniseringen av försvarsmakten. PiS fokus på att gynna den nationella försvarsindustrin vid materielanskaffning kan också hindra ett effektivt utnyttjande av resurser. Därtill ifrågasätts om den nya satsningen på att rekrytera personal till territorialförsvarsstyrkorna kommer att lyckas utan att ta viktiga resurser från övriga försvarsmakten i anspråk. Den föråldrade materielen som härstammar från Warszawapaktstiden och utgör 70 procent av den totala materielstocken är fortsatt ett problem.

Den ökade polariseringen inom försvars- och säkerhetspolitiken väcker också frågetecken kring i vilken utsträckning det finns en bred uppslutning kring

---

²²⁸ Uppgifter har cirkulerat om Saab som möjlig leverantör av u-båtar och ett Memorandum of Understanding har i oktober 2016 undertecknats mellan Saab och PGZ, Saabgroup, "Saab signs submarine and surface ship MOU with Polish armaments group", 26 oktober 2016.

regeringens föreslagna satsningar på försvaret. Trots en hårdnande retorik pekar dock mycket på en allmän förståelse för förslagen. I Polen finns enligt flera mätningar en utbredd rädsla för Ryssland, vilket i sig bäddar för en förståelse för att satsa resurser på försvaret.²²⁹ Det finns också en stark folklig förankring i försvaret, vilket märks genom att det är lätt att rekrytera till försvarsmakten samt att det finns flera frivilliga försvarsorganisationer. Även i parlamentet finns ett brett stöd för ökade försvarssatsningar i form av höjd budget. Till detta kommer att många av de reformer som nu genomförs också initierades under den tidigare regeringen vilket gör motsättningarna mindre. Det folkliga missnöje som det har rapporterats om i Polen har således mer handlat om inskränkningarna av de medborgerliga rättigheterna och sättet på vilket försvarsreformerna genomförts snarare än att det satsas på försvaret. Ett undantag är dock beslutet att bidra till den internationella koalitionen mot Daesh, som har kritiserats av såväl försvarsexperter som i den allmänna opinionen.

- *Utökad internationellt engagemang - risk för överansträngning*

Vid sidan av att stärka den nationella försvarsförmågan har Polen alltsedan toppmötet i Wales även bidragit till att förstärka försvaret av andra allierade på den östra flanken. Polen har solidariskt medverkat i genomförandet av Readiness Action Plan genom att t.ex. bidra med stridsflygplan i lufrumsövervakningen över Baltikum och delta med förband i spjutspetsstyrkan VJTF samt i flertalet övningar i regionen. Under 2016 har den polska regeringen i viss mån omprövat Komorowskidoktrinen och uttalat en ambition att spela en större roll för att bidra till säkerhet både på NATO:s östra och södra flank. Regeringen har beslutat sig för att medverka i NATO:s framskjutna närvaro genom att från 2017 bidra till den kanadensiska bataljonsstridsgruppen i Lettland. Därtill har Polen erbjudit sig att vara ramverksnation för VJTF 2020. När det gäller NATO:s södra flank har Polen bidragit med en fregatt till insatsen i Egeiska havet, F-16 stridsplan för spaning över Syrien och specialförband till Irak.

Dessa nya åtaganden kommer att påverka försvarsmakten på flera sätt. Eftersom det i såväl öst som syd handlar om långvariga insatser riskerar det ökande internationella engagemanget att leda till en överbelastning som i sin tur skulle kunna inverka negativt på den nationella försvarsförmågan.²³⁰ För att parera detta kan Polen ganska snart komma till en punkt då prioriteringar krävs. Hitills har den nya regeringen haft svårt att göra just tydliga prioriteringar. Den har snarare

---

²²⁹ Se t.ex. Pew Research Center, "Anti-Russian views on the rise in Poland", 19 mars 2015 hänvisar till undersökning från 2014 som visar på mycket stor och en växande misstro hos den polska befolkningen mot Ryssland och Putin, 81 % negativ bild av Ryssland, vilket i artikeln tolkas som ett resultat av den ryska aggressionen i Ukraina. Bilden bekräftas i senare undersökningar, se Los Angeles Times, "New Polish president demands better NATO protection from Russia", 6 augusti 2015.

²³⁰ Om begränsningar i Polens förmåga att faktiskt bidra se t.ex. Paszewski, T., 2016, "Can Poland defend itself?", Survival, vol 58, nr 2.

blockerats av att man vill göra annorlunda än det förra styret utan att klart kunna formulera hur. Beslutet att bidra till koalitionen mot Daesh är redan kritiserat och kommer man till en punkt då man måste välja är det engagemanget på det egna territoriet och i närområdet som kommer att få företrädare framför lojaliteten med allierade i kampen mot terrorismen. Detta innebär att det troligen bara är ett tillfälligt avsteg från Komorowskidoktrinen som vi ser och att denna trend snart kan vara i avtagande, åtminstone när det gäller insatser på NATO:s södra flank.

- *NATO och allierade utökar den militära närvaron*

Den största förstärkningen av försvaret av den östra flanken har emellertid gjorts av NATO och övriga allierade i Polen. NATO:s ledningsstrukturer i Polen, HQ MNC NE och NFIU, har förstärkts och övat sin förmåga att ta emot spjutspetsstyrkan VJTF och sätta in den i strid. Därtill fattades ett beslut på NATO-toppmötet i Warszawa om att upprätta ett divisionshögkvarter i Polen som ska utgöra en länk mellan HQ MNC NE och de nya bataljonsstridsgrupperna med placering i de baltiska staterna och Polen. Den polska försvarsmakten stödjer denna utveckling genom att bidra med personal till NATO:s ledningsstrukturer i Polen samt genom att erbjuda värdlandsstöd vid en förflyttning av NATO:s snabbinsatsstyrkor till Polen.

Därutöver har förmågan hos allierade att snabbt förflytta förband till Polen till sjöss, via land och i luften övats vid flera tillfällen. Både den tyskledda och den spanskledda VJTF 2015 respektive 2016 har som slutövning förflyttats till Polen. USA har under 2015 och 2016 förflyttat delar av en brigadstridsgrupp inklusive materiel landvägen mellan hemmabasen i Tyskland och övningar i Polen och Baltikum. Under övningen Anakonda 2016 genomfördes dessutom en stor luftlandsättningsoperation av allierade styrkor i Polen. Tillgången på större flygplatser är god i Polen vilket underlättar för förstärkningar genom luften. En sårbarhet som inte ska underskattas finns dock i de markrobotar och moderna luftvärnssystem som Ryssland har grupperat i Kaliningrad respektive Belarus och som i praktiken skulle kunna göra många flygplatser i Polen obrukbara. För att förflytta trupper i väst-östlig riktning behöver dessutom ett antal större floder passeras och allierades förmåga att bygga tillfälliga broar har under senare år förbättrats genom att detta regelbundet lagts in i övningar.²³¹ De militära samarbetena inom V4 Battle Group och LITPOLUKRBRIG har hittills haft ett fokus på deltagande i fredsfrämjande insatser, men kan på längre sikt få betydelse för försvaret av den östra flanken, t.ex. genom att Visegradländerna ska samarbeta kring VJTF 2020.

---

²³¹ För mer utvecklade resonemang se Ljung, B. och Neretnieks, K., *Polisk säkerhet idag och imorgon*, 2012.

Ur ett polskt perspektiv, men också för den samlade förmågan att försvara den östra flanken, är det också välkommet att det bilaterala militära samarbetet med USA kommer att bli än tätare från 2017. USA har tagit ansvar för ledningen av den bataljonsstridsgrupp som ska placeras i Polen från april 2017. Därtill kommer högkvarteret för USA:s nya brigadstridsgrupp för att stärka den östra flanken, som ska vara på plats från februari 2017, att placeras i Polen samt ett flertal förråd för förhandslagring av amerikansk materiel byggas. Detta kommer på sikt att ge Polen en dubbel trygghet genom att både NATO och USA placerar viktiga staber för försvaret av NATO:s östra flank i Polen. Dessa förstärkningar ligger i den amerikanska försvarsmaktens planer men det är i dagsläget oklart hur de kommer att påverkas av utgången i det amerikanska presidentvalet 2016.

- *Polens geografiska läge en nyckel i försvaret av NATO:s östra flank*

Sammanfattningsvis kan det konstateras att det är Polens geografiska läge snarare än landets nationella militära förmåga som gör att landet spelar en central roll i försvaret av NATO:s östra flank. Polen har problem både med genomförandet av försvarsreformen och moderniseringen av sin materiel. Samtidigt är Polens försvar bara en del av ett större pussel där alla bitar behövs. I Polen finns, till skillnad från i många andra länder, ett stort stöd bland såväl politiker som i den allmänna opinionen för att satsa på försvaret. Denna vilja skulle, om den kanaliseras i en tydligare riktning tillsammans med övriga allierade, kunna leda till en positiv utveckling för säkerheten på NATO:s östra flank.

Bilaga 1 Karta över Polen

Källa: Per Wikström, FOI.

Källförteckning

Skriftliga källor

Adamowski, J, "Poland, Norway Mull Joint Sub Procurement", DefenseNews, 31 mars 2016.

AP, "NATO ministers to deploy 4 battalions to eastern flank", 14 juni 2016.

Arnold, J.-M., 2016, "NATO's Readiness Action Plan, Strategic Benefits and Outstanding Challenges", Strategic Studies Quarterly, Spring.

The Associated Press/The Big Story Poland, "Poland opts for Polish-made Black Hawk helicopters for army", 10 oktober 2016.

Atlantic Community, "Poland Takes a U-Turn Towards Increased National Security", 20 September 2013.

Atlantic Organization for Security, "Poland announces new military structure", 7 januari 2014.

Aviationweek, "Poland and Germany Deepen Army Cooperation", 29 October 2014.

The Baltic Times, "NATO scales back Baltic Air Policing", 2 september 2015.

Baranowski, M. och Lete, B. (rapporteurs), 2016, "NATO in a World of Disorder: Making the Alliance Ready for Warsaw", Advisory Panel on the NATO Summit 2016, German Marshall Fund of the United States.

BBC, "France's Hollande scraps Poland trip over lost Airbus deal", 7 oktober 2016.

BBC, "Poland plans paramilitary force of 35,000 to counter Russia", 3 juni 2016.

BBC, "UK troops to take on Nato duties in Poland and Estonia", 8 juli 2016.

Bergstrand, B-G., 2015, *NATO Military Expenditures 2010-15, with projections for 2016-20: A Survey (partly) based on data published by the NATO Headquarters on 22 June 2015*, FOI-R--4223--SE.

Bloomberg, "Airbus Pick for Polish Contract Denounced by Presidential Rival", 22 april 2015.

Borger, J., "Polish military police raid Nato centre in Warsaw", The Guardian, 18 december 2015.

Buckley, N., Fontanella-Khan, J. och Cienski, J., "Poland calls for Nato troop deployment", Financial Times, 1 april 2016.

Bundeswehr Marine, "Polnische und deutsche Marinen beschließen historisch einmalige Uboot-Kooperationsvereinbarung", 28 juni 2016.

Buras, P., 2014, "After Tusk: Poland in Europe", European Council on Foreign Relations, no. 118.

Buras, P., "Can Poland remain a leader of EU foreign policy?", European Council on Foreign Relations, 5 februari 2015.

Buras, P., "Divided Poland faces foreign policy crossroads", European Council on Foreign Relations, 22 september 2015.

Buras, P., "Has Germany sidelined Poland in Ukraine crisis negotiations?", European Council on Foreign Relations, 27 augusti 2014

Buras, P. "Kaczynski chooses confrontation over compromise with EU", European Council on Foreign Relations, Commentary, 16 augusti 2016.

Buras, P. "Note to Berlin: How to engage Poland", European Council on Foreign Relations, 21 januari 2016.

Buras, P., "Poland's choice: the day after", European Council on Foreign Relations, Commentary 26 oktober 2015.

Buras, P., "President Duda: What happened in Poland?", European Council on Foreign Relations, 25 maj 2015.

Buras, P., "The Polish-German split: A storm in a teacup?", European Council on Foreign Relations, 14 april 2015.

Buras, P. "View from Warsaw: The centre of attention", Council on Foreign Relations, 8 februari 2016.

Buras, P. "Where is Poland headed?", European Council on Foreign Relations, 15 januari 2016.

CEPA, "Poland's deterrence and Defense Posture", maj 2016.

CEPA, "Polish military modernization: The road ahead", Intelligence brief nr 2, september 2015.

Colby, E. and Salomon, J., 2016, "Facing Russia: Conventional Defence and Deterrence in Europe", *Survival*, vol. 57, no. 6.

Czekaj, M., 2015, "Russia's Hybrid War Against Poland", *Eurasia Daily Monitor*, Volume 12, Issue 80.

Defence24, "Andrzej Duda Attending a Summit Of The Central European States 'Joint voice on NATO reinforcement'", 5 november 2015.

Defence24, "Andrzej Duda presents three main pillars of the NATO summit in Warsaw", 19 januari 2016.

Defence24, "'Dragon-15' Exercise In Orzysz. Supported by the US, UK and Canadian Forces", 28 september 2015.

Defence24, "Duda: 'Security first'. Will the new Polish President continue, or will he change the Polish security policy?", 28 maj 2016.

Defence24, "Focus on Security – Polish Foreign Policy in 2015", 30 december 2015.

Defence24, "Land Forces Involved In The Anakonda Exercise. Under the NATO Command. 30 Thousand Soldiers in Training", 28 april 2016.

Defence24, "Largest Cyber-security Exercise in the World is Being Held in Tallinn", 22 april 2016.

Defence24, "Largest Landing Operation In Independent Poland. Poland Prepares for the Anakonda Exercise", 4 april 2016.

Defence24, "NATO summit is a breakthrough", 8 juli 2016.

Defence24, "Macierewicz for Defence24.pl: NATO Summit Is A Breakthrough Comparable To The Event In Which Poland Joined The Alliance. Air Defences and Submarines - Priorities of Modernization", 8 juli 2016.

Defence24, "Macierewicz Sums Up Six Months of Work, Undertaken by the Polish Ministry of Defence", 18 maj 2016.

Defence24, "NATO summit is a breakthrough", 8 juli 2016.

Defence24, "Poland Will Become The NATO 'Spearhead' Leading Nation In 2020. V4 Ballte Group Ready To Operate", 20 december 2015.

Defence24, "Polish Cybersecurity Doctrine to be Implemented Soon", 13 januari 2015.

Defence24, "Polish Defence Minister Visits Belgium: 'We would like to support NATO in all of the fields of the alliance's activity'", 14 april 2016.

Defence24, "Polish Involvement In The Baltops 2016 Exercise", 25 april 2016.

Defence24, "Polish Leopards Commanded By the Germans. German Grenadiers Commanded By The Poles", 18 juli 2015.

Defence24, "Polish Ministry of Defence: Changed priorities", 27 april 2016.

Defence24, "Polish Soldiers Will Be Deployed To Baltic Republics", 17 mars 2016.

Defence24, "Redefinition of the army modernization plan: Rapid procurement for the territorial defence component, postponement of the submarines acquisition", 21 oktober 2016.

Defence24, "US, German, French and British Forces in Poland. NATO Exercise Plans for 2015, 21 januari 2015.

Defence24, "V4 Group Troops Protecting the Baltic States", 29 april 2016.

Defence24, "Visegrad Battle Group – Exercise – Maintaining the Readiness", 18 januari 2016.

Defence24, "Visegrad Battle Group Involved in a Command Exercise", 12 maj 2016.

Defense-aerospace.com, "Technical Modernisation Plan of Polish Armed Forces 2013-2022", 14 december 2012.

DefenseNews, "New Polish Leadership Could Shift Military Policy", 28 november 2015.

DefenseNews, "Norway: Joint Submarine Acquisition With Poland Not Imminent", 6 april 2016.

DefenseNews, "Poland in talks with France, Airbus over Caracal helicopters", 10 augusti 2016.

DefenseNews, "Poland, Norway Could Team on Sub Program", 27 september 2015.

DefenseNews, "Poland Wants Patriot With Different Battle Command System", 6 september 2016.

DefenseNews, "Poland's Defense Minister: Military Modernization Program Underfunded", 15 april 2016.

DefenseNews, "Polish Government Rocked by Resignations of Several Generals", 6 mars 2016.

Defense Video Imagery Distribution System, Dragoon Ride Rolls Out, 27 maj 2016.

DN, Polens nya väg väcker oro för demokratin, 30 december 2015.

Dufour, N. och Terlikowski, M., 2015, "Poland and France: The (Un)Limited Strategic Partnership", Strategic File, No 3 (66), The Polish Institute of International Affairs.

Duval Smith, A. "Nato countries begin largest war game in eastern Europe since cold war", The Guardian, 6 juni 2016.

DW.com, "Airbus Helicopters to seek compensation in spat over failed deal with Poland", 11 oktober 2016.

DW.com, "Opinion: With the PiS in power, Poland is divided", 2016-09-04.

DW.com, "Is Poland's governing Law and Justice party dismantling democracy?", 13 april 2016.

DW.com, "Opinion: Pro-EU Poles show strength at anti-PiS demonstration", 8 maj 2016.

Easton, A. "EU referendum: Is Brexit bad for Poland?", BBC, 25 juni 2016.

The Economist, "Poland's defence: A front-line state", 26 juli 2014.

The Economist, "The Home Army is back", 29 december 2014.

Eellend, J., 2014, En stillastående förändring, Tysk säkerhetspolitik och dess betydelse för Östersjöområdet, FOI-R--3912--SE.

Eellend, J., Lindström, M., Winnerstig, M., 2015, *Från insats till försvar, NATO:s militära strukturer under omvandling*, FOI-R--4056--SE.

Eellend, J., Rossbach, N. och Sundberg, A., 2016, The Russian wake-up call to Europe, FOI-R--4270--SE.

Euractive, "Analysts: Weimar Triangle key for Poland's new role in EU", 8 januari 2015.

Euractive, "EU takes unprecedented step against Poland over rule of law", 4 januari 2016.

Euractive, "NATO beefs up rapid response force, says this is 'not an arms race'", 25 juni 2015.

EurActive, "Poland hopes Tusk will create an EU Energy Union", 8 januari 2015.

Euractiv, "Poland says to permanently host 1,000 British troops from 2017", 22 januari 2016.

Euractive, "Poland wants NATO summit to okay more troops for Eastern Europe", 19 januari 2016.

Euractive, "Timmermans: Dialogue with Poland over rule of law will continue", 6 april 2016.

Expatica, "Britain vetos EU military HQ plans", 18 juli 2011.

European Commission, Press release – Energy Union: secure, sustainable, competitive, affordable energy for every European, 25 februari 2015.

European Commission, Commission adopts Rule of Law Opinion on the situation in Poland, 1 juni 2016.

European Commission, Commission Recommendation of 27.7.2016 regarding the rule of law in Poland, 27 juli 2016.

Financial Times, "Poland: An inconvenient truth", 1 maj 2016.

Financial Times, "Jaroslaw Kaczynski: Poland's kingmaker", 26 februari 2016.

Financial Times, "Poland's ruling party faces a stark choice", 7 oktober 2016.

Fortune, "Poland's Democracy Under Threat Amid fears of Russia, Homegrown Extremism", 12 januari 2016.

France 24, "Poland requests multi-billion-euro Patriot missile system", 6 september 2016.

Global security, Military, Military personnel,
www.globalsecurity.org/military/world/europe/pl-personnel.htm (hämtad 6 april 2016).

Global security, Military, Poland
www.globalsecurity.org/military/world/europe/pl.htm (hämtad 6 april 2016).

Global security, Military, Poland – Defense Industry
www.globalsecurity.org/military/world/europe/pl-defense-industry.htm (hämtad 6 april 2016)

Gniazdowski, M., J. Groszkowski och A. Sadecki, "A Visegrad cacphony over the conflict between Russia and Ukraine", OSW Analyses, 10 september 2016.

Gotkowska, J. "NATO's Eastern Flank – a new paradigm", OSW Analyses, 13 juli 2016.

Gotkowska, J. och Szymanski, P., 2015, "NATO's presence in the Baltic states – reassurance for its allies or deterrence for Russia?", OSW Commentary, No. 169.

Gould, J., "US Plans Show-of-Force Exercise in E. Europe", DefenseNews, 19 mars 2015.

Gov.UK, UK armoured battle group takes part in Poland exercise, 19 oktober 2015.

Guerot, U. och Gebert K., "Why Poland is the new France for Germany", Opendemocracy, 17 oktober 2012.

Guz, R. "Poland, Sweden tighten military cooperation", Polish Press Agency, 14 september 2015.

The Guardian, "NATO countries begin largest war game in eastern Europe since cold war", 6 juni 2016.

IISS, 2016, *The Military Balance 2016*.

Inayah, A., 2016, "Romania Faces Hybrid Threats", in National Priorities for the NATO Warsaw Summit, Transatlantic Take, No. 123, German Marshall Fund of the US.

The Jamestown Foundation, "What Do the Zapad 2013 Exercises Reveal?", 4 oktober 2013.

The Jamestown Foundation, "Zapad 2009 rehearses countering a NATO attack on Belarus", 30 september 2009.

Jane's Defence Weekly, Poland to stand up Territorial Defence Force, 23 mars 2016.

Janning, J., "What future for the Weimar Triangle?", European Council on Foreign Relations, 11 februari 2016.

Kimla, D., "Polish Defence Modernisation between Strategic Intent and Spending Reality", defence-aerospace.com, 1 september 2014.

LITPOLUKRBRIG, "Our History", Wordpress,
<https://litpolukrbrig.wordpress.com/about/> (hämtad 28 april 2016).

Ljung, B. och Neretnieks, K., 2012, *Polisk säkerhet idag och imorgon*, FOI-R--3593--SE.

Los Angeles Times, "New Polish president demands better NATO protection from Russia", 6 augusti 2015.

Maigre, M., 2015, "Nothing New in hybrid Warfare: The Estonian Experience and Recommendations for NATO", Policy Brief, German Marshall Fund of The United States.

Mehta, A., "Polish Defense Head to Announce Modernization Strategy by End of Year", DefenseNews, 2 juni 2016.

Ministry of Foreign Affairs, Republic of Poland, AP interview: Polish minister: Russia sanctions must remain, AP dispatch, 12 december 2015.

Ministry for Foreign Affairs, Republic of Poland, Deputy defence minister: by 2020 Poland will be a framework state of NATO's spearhead force, 30 December 2015.

Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Poland, Foreign Ministers of Poland and Romania agree to strengthen co-operation, 21 december 2015.

Ministry of Foreign Affairs, Republic of Poland, Minister Witold Waszczykowski: all NATO states must have the same security status, 3 juni 2016.

Ministry of Foreign Affairs, Republic of Poland, National Security Bureau Head Pawel Soloch on aims of NATO Warsaw summit, 15 december 2015.

Ministry of Foreign Affairs, Republic of Poland, NATO to send four battalions to eastern flank, 16 juni 2016.

Ministry of Foreign Affairs, Republic of Poland, Summit USA. President Andrzej Duda: we want a greater participation of NATO armed forces in the region, 4 april 2016.

Ministry of Foreign Affairs, Republic of Poland, The idea of solidarity in NATO. Thousands of allies in the Polish military training areas, 23 november 2015.

Ministry of National Defence, Republic of Poland, Budgetary Department, Basic Information on the MoND Budget for 2016, februari 2016.

Ministry of National Defence Republic of Poland, Draft bill establishing the territorial defence force, 5 oktober 2016.

Ministry of National Defence, Republic of Poland, Inauguration of the Strategic Defense Review, 15 juli 2016.

Ministry of National Defence, Republic of Poland, LITPOLUKRBRIG Deploys Headquarters, 11 april 2016.

Ministry of National Defence, Republic of Poland, Real deterrence means real presence, 1 april 2016.

Ministry of National Defence, Republic of Poland, The Warsaw NATO Summit and Its Implications for the Polish-American Bilateral Relationship, 22 juli 2016.

Ministry of National Defence, Republic of Poland, The signing of the territorial Defense Concept, 25 april 2016.

Ministry of National Defence, Republic of Poland, Wisla program update, 13 september 2016.

Mirror, "First line of defence against threat of Russian invasion: Poland's preppers are ready for Putin", 2 augusti 2016.

Multinational Corps Northeast, Chronology of events, <http://mncne.pl/about-mncne/chronology-of-events/> (hämtad 22 september 2016).

Nad, J., Suplata, M, och Majer, M., 2016, "DAV4 Five Years Later: Success or a Missed Opportunity?", Central European Policy Institute.

The National Security Bureau, White Book on National Security of the Republic of Poland, 2013.

National Security Bureau, Competences of the President of the Republic of Poland in relation to the state's security and defence, <http://en.bbn.gov.pl/en/president-of-poland/supreme-commander-of-th/15,President-of-the-Republic-of-Poland-the-Supreme-Commander-of-the-Armed-Forces.html> (hämtad 21 september 2016).

National Security Bureau, President Duda: Poland must have strong armed forces, 6 augusti 2015.

National Security Strategy of the Republic of Poland, 2014.

NATO, Allies enhance NATO air-policing duties in Baltic States, Poland, Romania, 29 april 2014.

NATO, Cyber defence, 27 juli 2016.

NATO, Fact Sheet, NATO Force Integration Units, september 2015.

NATO, Founding Act on Mutual Relations, Cooperation and Security between NATO and the Russian Federation signed in Paris, France, 27 maj 1997.

NATO, NATO boosts its defence and deterrence posture, 10 februari 2016.

NATO, NATO Welcomes its 24th Centre of Excellence, 30 september 2015.

NATO, Poland hosts armour exercise PUMA 2015, testing interoperability and responsiveness, 29 maj 2015.

NATO, Statement by the NATO Defence Ministers on the Readiness Action Plan, 5 February 2015.

NATO, Wales Summit Declaration, 5 september 2014.

NATO, Warsaw Summit Communiqué, 9 juli 2016.

NATO, Allied Command Transformation, "A 'Noble Jump' for NATO's Spearhead Force", 18 juni 2015.

NATO, Allied Joint Force Command Brunssum, Multinational Corps Northeast, <http://www.jfcbns.nato.int/operations/multinational-corps-northeast>.

NATO, Allied Joint Force Command Brunssum, NATO Brilliant Jump 2016 Deployment Exercise Kicked Off, 17 maj 2016.

NATO Cooperative Cyber Defence Centre of Excellence, Poland and US join the centre, 17 november 2011.

NATO STRATCOM Centre of Excellence, About us, <http://www.stratcomcoe.org/about-us> (hämtad 8 juni 2016).

NATO, Supreme Headquarters Allied Powers Europe, Exercise Anakonda 2014 comes to an End, 8 oktober 2014.

NATO, Supreme Headquarters Allied Powers Europe, Fact Sheet, NATO Response Force (NRF), <https://www.shape.nato.int/page349011837> (hämtad 1 april 2016).

NATO, Supreme Headquarters Allied Powers Europe, NATO Assurance Measures, Fact Sheet, <https://www.shape.nato.int/land> (hämtad 3 maj 2016).

NATO, Supreme Headquarters Allied Powers Europe, Poland Prepares to Support Exercise NOBLE JUMP, 11 juni 2015.

New Europe, "Effective defence! New Europe speaks with the Polish Minister of Defense Antoni Macierewicz", 20 juni 2016.

The New York Times, "Poles steel for battle, fearing Russia will march on them next", 14 mars 2015.king

O'Donnell, C. M., 2012, "Poland's U-turn on European Defence: A missed opportunity?", Centre for European Reform, Policy Brief.

Olshausen, K., "NATO's Readiness Action Plan for Assurance and Deterrence – Progress & Challenges on the Road from Wales to Warsaw, ISPSW Strategy Series, januari 2016.

PAP, "Ex-defence ministers' letter draws replies", 16 maj 2016.

PAP, "Poland to participate in Baltops naval exercises", 2 juni 2015.

PAP, "Polish frigate departs for NATO mission", 29 juni 2016.

PAP, "Polish, Lithuanian presidents discuss NATO decision implementation", 26 augusti 2016.

PAP, "U.S. heavy equipment bases in five locations in Poland", 9 oktober 2015.

PAP, "U.S., Polish troops air defence training", 13 januari 2016.

Paszewski, T., 2016, "Can Poland defend itself?", Survival, vol. 58, nr 2.

Pew Research Center, "Anti-Russian views on the rise in Poland", 19 mars 2015.

Prague Daily Monitor, "V4 EU Battlegroup with 728 Czech troops to be on standby in 2016", 30 december 2015.

President of the Republic of Poland, "NATO-Russia dialogue should be based on partnership", 22 april 2016.

Polonia Institute, "Speech of Antoni Macierewics, Minister of National defense of the Republic of Poland", 23 maj 2016.

Radio Free Europe/Radio Liberty, "Poland's Parliament Declares Volyn Massacres 'Genocide,' Ukraine Laments Move", 22 juli 2016.

Radio Poland, "Defence Minister says Polish army will be 50 percent larger", 20 april 2016.

Radio Poland, "Former defence ministers want Macierewicz to leave office", 15 maj 2016.

Radio Poland, "Poland breaks off negotiations with Airbus helicopters over military tender", 5 oktober 2016.

Radio Poland, "Polish defence audit points at corruption: Minister", 28 februari 2016.

Radio Poland, "Polish Defence Minister Macierewicz: Russia the biggest threat to world peace", 7 juni 2016.

Radio Poland, "Poland ready to lead NATO spearhead", 5 februari 2015.

Radio Poland, "Polish gov't could cancel Airbus Helicopters deal: report", 5 augusti 2016.

Radio Poland, "Polish jets in NATO mission over Bulgaria and Romania", 3 juni 2016.

Saabgroup, "Saab signs submarine and surface ship MOU with Polish armaments group", 26 oktober 2016.

Sharkov, D., "Poland Prepares for 'Hybrid War' Amidst Russian Threat", Newsweek, 24 mars 2015.

The Slovak Spectator, Cabinet approves reconstruction of premises for NATO, 20 januari 2016.

Smith J. och Hendrix, J., 2016, "Assured Resolve, Testing Possible Challenges to Baltic Security", Center for a New American Security.

Strategy of Development of the National Security System of the Republic of Poland 2022, 9 april 2013.

Strategy Page, "Leadership: The Polish Paradox", 5 mars 2015.

Stratfor, "Central and Eastern Europe Weigh More Cooperation", 3 juni 2014.

Stratfor, "Poland, Baltic States Will Continue to Promote Ukraine's Western Ties", 7 januari 2015.

Stratfor Geopolitical Weekly, "Poland Takes a New Direction", 22 december 2015.

Suplata, M., Schneider, J. och Majer, M., "Crisis in Ukraine and the V4's Defence and Military Adaptation", GLOBSEC Policy Institute, 27 oktober 2015.

Telegraph, "US Patriot missile battery arrives in Poland", 24 maj 2010.

The Washington Post, "New report rekindles questions about 2010 plane crash that killed Polish leader", 15 september 2016.

Tusk, D., "A united Europe can end Russia's energy stranglehold", Financial Times, 21 april 2014.

UK Army, British Army on Polish NATO exercise, 20 november 2014.

Ukraine Today, "ERR: Troops from Visegrád Four to be deployed on rotation to Baltics", 27 april 2016.

US Air Force, Aviation detachment keeps US-Polish training running smoothly, 1 april 2014.

US Army, USA-NATO leadership visit NATO Force Integration Unit in Slovakia, 18 mars 2016.

US Army, Thirteen nations gather for Saber Strike 16, 26 maj 2016.

US Army Europe, Exercise Saber Strike 14 demonstrates international cooperation, 10 juni 2014.

US Army Europe, Exercise Saber Strike 15 demonstrates international cooperation capabilities, 1 juni 2015.

U.S. Embassy & Consulate in Poland, United States and Poland Start Construction of Redzikowo Missile Defence Facility, 12 maj 2016.

United States European Command, EUCOM Announces European Reassurance Initiative Implementation Plan, 30 mars 2016.

United States European Command, EUCOM provides update on the European Reassurance Initiative, 20 april 2015.

United States European Command, Spokesman: F-16 Augmentation Continues U.S.-Poland Partnership, 12 mars 2014.

US Naval Institute, U.S. Led BALTOPS 2015 Begins With Heftier Presence Than Last Year's Exercise, 5 juni 2015.

Valasek, T., Brzezinski, I., och Grand C., "What the NATO 'enhanced' force on the eastern border should look like", Security and Defence, 15 april 2016.

White Book on National Security of the Republic of Poland, 15 november 2013.

Wilk, R. "Poland to raise defence budget", Jane's Defence Industry, 1 februari 2016.

Wilk, R., "Poland to spend 2.01% of GDP on defence in 2017", HIS Jane's Defence Weekly, 2 september 2016.

Wilk, R., "Polish F-16s deploy for first-ever combat operation", IHS Jane's Defence Weekly, 7 juli 2016.

World Politics Review, "With Eye on Russia, Poland Reshapes Military Modernization Plan" 14 augusti 2014.

Woyke, P. "Cautious and rotational – US military engagement on NATO's eastern flank", OSW Commentary, 5 juli 2016.

Muntliga källor

Intervjuer har genomförts i Warszawa och Stockholm med respondenter verksamma vid:

Centre for Eastern Studies (OSW), 25 maj 2016.

Centre for European Policy Analysis, Warsaw Office, 24 maj 2016.

European Council on Foreign Relations, Warsaw Office, 24 maj 2016.

German Marshall Fund of the US, Warsaw Office, 24 maj 2016.

Ministry of Defence and General Staff of the Armed Forces, 24 maj 2016.

National Centre for Strategic Studies, 25 maj 2016.

National Security Bureau, 25 maj 2016.

Polens ambassad i Sverige, 4 maj 2015.

Sveriges ambassad i Polen, 24 maj 2016.

Denna studie analyserar polsk säkerhets- och försvarspolitik samt dess betydelse för försvaret av NATO:s östra flank. Ett särskilt fokus läggs på förändringar som har genomförts under de senaste två åren, dvs. efter Rysslands illegala annektering av Krim, NATO:s åtgärder för att stärka den östra flanken samt det polska maktskiftet 2015. Polen spelar en central roll i stärkandet av den östra flanken och i Polen finns ett brett stöd för att satsa på försvaret. Samtidigt råder det osäkerhet om vilken militär förmåga landet i praktiken har och hur maktskiftet har påverkat säkerhets- och försvarspolitiken.

Inom projektet Nordeuropeisk och transatlantisk säkerhet (NOTS) studeras den militärstrategiska utvecklingen inom tre huvudsakliga områden: närområdet (Norge, Danmark, Finland, Estland, Lettland, Litauen och Polen), europeiska militära stormakters säkerhets- och försvarspolitik (Storbritannien, Tyskland och Frankrike) samt USA:s utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik. Försvarsekonomi, försvarsreformer och förutsättningar att verka militärt i Nordeuropa ingår i studieområdet. Övningsmönster, olika länders och relevanta samarbetsorganisationers (Nato och EU) agerande och inverkan på militära handlingsmöjligheter samt aktörernas inverkan på säkerheten i svenskt närområde och konsekvenser för Sverige utgör också delar av studieområdet.